

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 9. JULIJA 1981

ŠTEVILKA: 26 • LETO: XXX

Nas kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odklikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

STABILIZACIJSKA PRIZADEVANJA MORAJO BITI PREDMET IN VSEBINA DEJAVNOSTI VSEGA DELEGATSKEGA SISTEMA

Velikokrat v popolnoma napačni smeri iščemo vzroke za prepočasno in premalo učinkovito uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, pri čemer nedvomno zanemarjamo delegatski sistem, katerega predmet in vsebina dejavnosti mora biti bitka za večjo storilnost, učinkovitost in bolj kakovostno gospodarjenje kot temeljev stabilizacijskih prizadevanj.

Žal pa moramo ravno ob tem uvodnem poudarku ugotoviti v naših temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih slabo delovanje delegatskega sistema tako znotraj temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, kakor navzven do interesnih skupnosti, družbenopolitične skupnosti oziroma občine, krajevnih skupnosti in druge. Skratka, delegatskega sistema nimamo vpetega v naša proklamirana prizadevanja za večjo storilnost ter učinkovitost in bolj kakovostno gospodarjenje, za kar je seveda pogoj močno izboljšana tehnološka in delovna disciplina, okrepljena odgovornost, varčevanje in podobno, v prizadevanja za večji izvoz in nadalje za zmanjševanje vseh vrst porabe in končno v samoupravno in demokratično reševanje številnih vprašanj, katerih rešitev zahteva uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, od kreditno-denarne in davčne politike ... kamor sega moč delegatskega odločanja.

Vzemimo za primer ukrepe za izboljšanje tehnološke in delovne discipline, ki jih je na predlog poslovnega odbora Železarne sprejel delavski svet Železarne na svoji konstituentni seji in ki konkretno in

prodorno opredeljuje naloge na tem področju. Kljub dobri in nujni nameri pa smo obšli delavca in njegovo odločilno vlogo odločanja o vitalnih vprašanjih. Njegova neodtujljiva pravica je, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, o vseh vprašanjih svojega dela in življenja. Nedvomno je, da bi se ukrepi učinkoviteje uresničevali, če bi o njihovem predlogu predhodno

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZA ŠE BOLJŠE OBVEŠČANJE V ŽELEZARNI

Tretjo delegatsko konferenco o uresničevanju vsebinskega zasnove tednika Železar, ki je bila 2. julija, lahko ocenimo kot zelo uspešno, predvsem zaradi pripravljenosti in konstruktivnega nastopa delegatov TOZD in delovnih skupnosti, manj pa seveda glede udeležbe, saj se je kljub temu, da je bila sklicana deset dni pred potekom, niso udeležili delegati iz TOZD: Plavž, Jeklarna, Livarna, Valjarna debele pločevine, Vratni podboji, Zehljarna, Vzdrževanje, Transport, Družbena prehrana in Monter Dravograd ter delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Kljub temu pa je bila sklepna, saj so bili navzoči delegati 13 TOZD in delovnih skupnosti, predsedniki delavskega sveta in odbora samoupravne delavske kontrole, sindikata in koordinacijskega sveta ZSMS ter član poslovnega odbora Železarne. Žal pa se je od 21 vodij TOZD vabilu odzval le vodja TOZD Remontne delavnice, čeprav imajo vodje na področju informiranja posebne odgovornosti.

Poleg krajše pisne informacije o stroških Železarja v lanskem letu in letošnjem prvem polletju je glavni in odgovorni urednik prisotne seznanil z nekaterimi težavami uredništva in posameznimi mnenji, izrečenimi v zvezi z vsebinsko zasnovo glasila in njeno realizacijo. V razpravi, ki je sledila, so delegati izražali mnenja in predloge, ki so jih v večini primerov oblikovali na sestankih v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, svoja mnenja pa so prispevali tudi gostje. Poleg nekaterih sprejemljivih kritičnih pripomb in predlogov za nadaljnjo kvalitetno rast tednika.

(Nadaljevanje na 2. strani)

USMERJENO IZOBRAŽEVANJE IN AKTIVNOSTI SINDIKATA

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je obravnavalo poročilo o aktivnosti zveze sindikatov v pripravi na uvedbo usmerjenega izobraževanja. Poudarilo je osrednje naloge na tem področju:

NOVI DRUŽBENO-EKONOMSKI ODNOSI

- uveljavljanje novih družbeno-ekonomskih odnosov v izobraževalnih skupnostih,
- krepitev kadrovske dejavnosti v združenem delu,

- uveljavljanje organizacij združenega dela kot nosilcev izobraževalne politike,
- priprava pogojev za izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse.

Po sprejemu zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja so bile oblikovane posebne izobraževalne skupnosti za vsa področja dejavnosti. Predsedstvo je ugotovilo, da so se uveljavile kot primarna oblika organiziranosti uporabnikov in izvajalcev. V njih so uporabniki in izvajalci usklajali in sprejeli smer razvoja v naslednjem

srednjeročnem obdobju, nove vzgojno-izobraževalne programe za srednje usmerjeno izobraževanje, določili mrežo šol in obseg vpisa mladine in zaposlenih, materialne okvire

(Nadaljevanje na 7. strani)

OBRATOVATI JE PRIČELA NOVA PROFILIRNA LINIJA V TOZD PROFILARNA

V teh dneh je bila zaključena naložba v novo profilirno linijo v TOZD Profilarna. S pričetkom obratovanja je bil dosežen še en del ciljev, ki smo si jih zadali že v preteklem srednjeročnem obdobju, in sicer se je povečala hladna predelava naših osnovnih izdelkov — valjanih trakov.

V Železarni smo pričeli z izdelavo hladno oblikovanih profilov pred desetimi leti kot nekakšno nadaljevanje proizvodnje cevi. Prvi profilirni liniji sta bili nabavljeni leta 1930, kot liniji za izdelavo cevi in prenešeni v obrat profilarne v letu 1972. Obe liniji sta imeli le po pet oblikovalnih ogrođij in je bila zato možnost upogibanja zelo omejena. Poleg teh dveh linij sta bili pozneje nabavljeni še dve modernejši liniji

firme ROSSI, ki imata po 16, oziroma 12 ogrođij in obseg debelin trakov od 0,8 do 2,5 in 2 do 8 mm. Zaradi starosti prvih linij in zahtev po večji in kvalitetnejši predelavi trakov, je bilo odločeno, da se liniji zamenjata z modernejšima. Ta program je bil vključen tudi v srednjeročni plan naložb 1976 do 1980, in sicer kot prva in druga faza zamenjave.

(Nadaljevanje na 3. strani)

V OBČINI 30.925 STALNIH PREBIVALCEV

V sedmem jugoslovanskem in petem povojnem popisu prebivalstva v občini Jesenice, ki je potekal od 1. do 10. aprila, so popisovalci ugotovili, da je bilo v tem času v občini Jesenice skupaj 32.734 oseb, od tega 30.925 stalnih prebivalcev, 585 začasnih, 82 gostov in 1.142 oseb v skupinskih stanovanjih (domovi). Čeprav smo o tem na kratko že poročali, tokrat posredujemo nekoliko več znanih podatkov.

Kakor je znano, je bil to doslej najboljše popis, ker je poleg prebivalstva zajel še gospodinjstva in stanovanja. Popis je bil opravljen po stanju opolnoči med 31. marcem in 1. aprilom 1981. Z letošnjim popisom so ugotavljali predvsem število prebivalcev in njihovo teritorialno porazdelitev, dobili pa so tudi podatke o vitalnih, etničnih, izobražbenih, migracijskih in drugih značilnostih prebivalstva, po katerih je mogoče ugotavljati spremembe, ki so nastale

pri prebivalstvu od zadnjega popisa leta 1971.

Letošnji popis je dal tudi podatke o prebivalcih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom in podatke o spremembah v ekonomskih in drugih strukturah delavcev ter o spremembah, ki so nastale v medpopisnem obdobju. Zbrani so tudi podatki o številu in sestavi naših delavcev, ki so začasno zaposleni v tujini in o članih njihovih gospodinjstev, ki živijo z njimi v

(Nadaljevanje na 8. strani)

Mladi morajo vedeti, da je ta družba njihova, da jim daje velike perspektive, da pa se morajo tudi sami borovati, prek organov samoupravljanja in povsod drugod, za napredek družbe, za interese naše socialistične skupnosti, za svoje interese.

Ko govorimo o delu mladine v preteklosti, danes nekateri pravijo: to so bili drugačni časi, vojna in revolucija, »lepi« časi. Pravijo, da se je bilo takrat za kaj borovati. Jaz pa trdim: tudi danes se je za kaj borovati, pa še kako. Moramo ne le ohraniti tisto, kar smo si pridobili, temveč tudi nenehno graditi novo. Sicer pa ne bi nikomur želel, da bi doživel vojno in kataklizmo, vse tisto, kar smo morali mi preživeti. Dobro pa je poznati preteklost. Danes, ko so naši ljudje okusili blaginjo socializma, mladi ne vedo, kako je bilo nekdanj, kaj je pomenilo delati za bedno plačo in to v razmerah, ko so se delavci borovali za deveturni delavnik.

Tradicije SKOJ in našega mladinskega gibanja nasploh so zares svetle. Opozarjati moramo na vse tiste vrline, s katerimi so se ponašali naši mladinci, zlasti med vojno, na vse one etične vrednote, ki so se kalile. Seveda je to treba povezovati z današnjim časom in bogatiti z novo vsebino naše socialistične samoupravne družbe. Te dejavnosti mora biti več. In ne moremo čakati, da bo mlad človek postal starejši in da se bo šele tedaj uveljavil ter postal dejaven. Ni dovolj samo širina gibanja; nujna je tudi akcija.

Tovariš Tito v intervjuju za tednik Mladost, 30. novembra 1979

Montaža odpraševalne naprave (Foto I. Kučina)

»NE MOREMO SI PREDSTAVLJATI PRAVILNEGA IN DOBREGA DELOVANJA DELEGATSKEGA SISTEMA, PA TUDI RAZVOJA IN KREPITVE SAMOUPRAVLJANJA NE, ČE NIMAMO MOČNIH IN DOBRIH SREDSTEV JAVNEGA OBVEŠČANJA.« TITO

Tega Titovega sporočila se v naši železarni prav gotovo dobro zavedamo, saj bomo jeseni zabeležili že tridesetletnico povojnega izhajanja Železarja, katerega razvoj lahko vzporejamo z razvojem in rastjo samoupravljanja v Železarni. Seveda tako kot razvoj samoupravljanja tudi razvoj samoupravnega informiranja ni potekal brez težav, odporov, iskanja, tipanja in podobno. Odločujoča misel pri oblikovanju temeljne vsebinske zasnove našega tednika je izhajala iz ustavne in zakonske opredelitve, da mora Železar biti s svojo vsebino vpet v uresničevanje vladajočega položaja delavcev v združenem delu in družbi, oziroma celotni družbeni reprodukciji. To pomeni, da Železar je, oziroma mora biti, del celovitega sistema informiranja in propagande ter sestavni del družbenopolitičnega sistema socialističnega samoupravljanja. S svojo vsebinsko zasnovo mora omogočati delavcem temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, da lahko kvalificirano odločajo in uresničujejo svoje samoupravne pravice in obveznosti.

Izhajajoč iz take temeljne vsebinske opredelitve »sistem informiranja mora omogočiti delovnemu človeku — samoupravitelcu, da kot poglavitni dejavnik, kot začetek in konec informativnega procesa, daje informacijo in pravočasno razpolaga z izvirno in popolno informacijo o dogajanjih v svoji organizaciji združenega dela, krajevni skupnosti in občini, o dosežkih, prizadevanjih in problemih v republikah in pokrajinah, o celoti dogajanj v naši državi ter o dogajanjih v svetu in mednarodnih odnosih«, kakor je poudarjeno med nalogami, ki jih je opredelil XI. kongres Zveze komunistov Jugoslavije junija 1978. To se pravi, da bi vsa naša prizadevanja tudi v bodoče morala biti usmerjena v to, da je Železar čim bolj vključen v samoupravni demokratični politični sistem, da bo izražal množstvo samoupravnih interesov kot tudi stanje družbene zavesti pri spoznavanju skupnih družbenih interesov.

Tako vsebinsko opredelitev so, razen nekaj izjem, potrdili tudi delegati temeljnih organizacij in delovnih skupnosti na petkovi delegatski konferenci kot obliko podružbljanja našega tednika. S svojimi konstruktivnimi pripombami in predlogi so potrdili tudi to, da Železar je in mora biti sestavni del celovitega sistema informiranja in propagande in da zato ni moč »opredeljevati« meje informiranja, ker le te opredeljuje samoupravni položaj delavcev v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naše železarne in množstvo njihovih samoupravnih interesov.

To pa seveda še ne pomeni, da je Železar že v vseh teh pogledih dosegel potrebno vsebino in kvaliteto. Še bodo potrebna velika prizadevanja uredništva, samoupravnih organov in vseh organiziranih socialističnih sil, vključno z okrog 150 bolj ali manj stalnih delavcev — dopisnikov oziroma sooblikovalcev tednika. Vzporedno s tem bodo vsi ti dejavniki morali več pozornosti in naporov usmerjati tudi v spodbujanje in razvijanje bralne kulture in interesov po informiranosti, brez česar ni kvalitetnega odločanja. Kajti še tako popolna in sprotna informacija še ne zagotavlja informiranosti, če zanjo ni interesa, če ni spodbujena notranja potreba delavcev po ustvarjanju, po sodelovanju pri družbeni preobrazbi. To je prav gotovo vzporedna naloga ob nadaljnjem vsebinskem in kvalitetnem izpolnjevanju našega tednika.

Z našim Železarjem smo že zdavnaj prešli tovarniške plotove, čeprav so in verjetno še bodo posamezniki izražali pomisleke o tem, ker smo to prodorno opredelili v temeljni vsebinski zasnovi glasila, ki izhaja iz ustavnih opredelitev in opredelitev Zveze komunistov Jugoslavije. Pri tem se tu in tam še vedno spoprijemamo z mezdno miselnostjo, ki hoče tudi informiranje opredeljevati izključno z »mejami« Železarne, kakor da delavec ne bi bil nosilec oblasti in kakor da njegove samoupravne pravice in dolžnosti ne bi segale poleg združenega dela tudi v krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti, v družbenopolitično skupnost oziroma občino in družbo nasploh. Nekateri tudi pozabljajo, da je funkcija tudi tovarniškega glasila »da prispeva k napredku družbe in boljšemu medsebojnemu spoznavanju in zbliževanju ljudi, naših narodov in narodnosti, osvobajanju človeka in dela, humanemu poudarjanju dela in rezultatov dela kot temeljnega merila vrednosti človeka v socializmu, materialnem in kulturnem razvoju, dvigavanju kulture in izobraževanja, spoznavanju z dosežki znanosti in tehnike ter spodbujanju ustvarjalnosti in uveljavljanju kulturnih in umetniških vrednot« (XI. kongres ZKJ).

Vse to imamo opredeljeno v temeljni vsebinski zasnovi glasila, veliko podpora taki usmeritvi pa je dala tudi petkova delegatska konferenca.

STABILIZACIJSKA PRIZADEVANJA MORAJO BITI PREDMET IN VSEBINA DEJAVNOSTI VSEGA DELEGATSKEGA SISTEMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

razpravljali vsi delavci na sestankih zborov delavcev oziroma sestankih samoupravnih delovnih skupin, jih preko svojih delegatov potrjevali na sejah delavskih svetov svojih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti in na seji delavskega sveta Železarne sprejeli le ugotovitve, da so bili ukrepi resnično demokratično sprejeti. To bi nedvomno imelo večji učinek, ker bi se vsi delavci tudi demokratično odločili ob povečani družbenopolitični aktivnosti za ukrepe, ki so dejansko nujni, da dosežemo svoje planske cilje in boljše poslovne rezultate. Tak način pa pri nekaterih ustvarja občutek, da je nek organ v njihovem imenu sprejel ukrepe, s katerimi jih je zatem »posiljeval« na sestankih.

Cepprav so dobri delavci te ukrepe pozdravili, pa ne bi mogli reči, da so že v vsej svoji širini zaživel na vseh področjih in v vseh sredinah. To kažejo tudi zadnji podatki o izhodih iz Železarne, ki so v juniju, ko so začeli veljati obravnavani ukrepi, dosegli isto višino kot v maju, to je čez 4.000 izhodov, kamor pa niso všteti izhodi s stalnimi propustnicami, s potnimi nalogi (tovarniški kombiji) in prevozi na redni notranji liniji. Nedvomno je pomemben vzrok za to v obratnem vrstnem redu sprejemanja ukrepov.

Pri tem moramo seveda tudi poudariti, da sta vsak delavec in vsaka temeljna organizacija združenega dela po zakonu o združenem delu odgovorna pred družbo tako za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov kot za gospodarjenje z živim in minulim delom, oziroma za družbeno upravičeno izkoriščanje družbenih sredstev, dohodka in akumulacije. Ukrepi so tako samo podpora tem prizadevanjem, ker družbena in delovna zavest se nista pri vseh delavcih tako razvili, da bi že črka zakona delovala na njihovo obnašanje. In ravno zato bi bila obratna pot sprejemanja ukrepov bolj učinkovita, ker bi pri tem morale bolj odgovorno in prodorno delovati vse družbenopolitične organizacije z zvezo komunistov na čelu oziroma celoten subjektivni faktor tudi z močjo besede, prepričevanja, dokazovanja...

Tako bi seveda lahko očitali tudi slabemu delovanju delegatskega sistema na drugih področjih skupne in splošne porabe, investicij itd. Tov. Tito je dejal na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, ko je govoril o nekaterih slabostih, s katerimi se še danes srečujemo, da bomo le-te najhitreje odpravili z ustvarjalno akcijo vseh delovnih ljudi in da je za uresničevanje takega cilja delegatski sistem pot in sredstvo.

Alternativa za zagotovitev predvidene gospodarske rasti in uresničevanja drugih nalog je zmanjšanje celotne družbene porabe, pri čemer morajo določeno breme prevzeti tudi splošna in skupna poraba in še posebej investicijska poraba.

Kdo bo v praksi uresničil to, če ne delavci, katerim v naši družbi pripada oblast, prek svojih delegatov v skupščinah interesnih skupnosti, občine in druge. Seveda pa je za to pogoj, da v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, oziroma v delovni organizaciji kot celoti okrepimo delovanje delegatskega sistema in delegatskih razmerij.

Vsekakor bi se morali pri vsem tem temeljito zavedati, da ima vsako zavlačenje, zamujanje in neodločnost pri uresničevanju aktualnih nalog pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, kakor je poudarjeno v sklepih predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije, lahko neugodne gospodarske, socialne in politične

posledice. Med temi nalogami pa predsedstvo tudi poudarja, »da brez večjega intenzivnejšega, bolj discipliniranega in učinkovitejšega dela ter poslovanja, brez občutnega zmanjšanja stroškov, naglega aktiviranja rezerv pri porabi razpoložljivih zmogljivosti in delovnega časa, varčevanja z materialom in suro-

vinami, boljše proizvodnje in večjega izvoza ne bomo mogli doseči zadovoljivih rezultatov v boju za gospodarsko stabilizacijo«.

Ravno zaradi vsega tega, bi morali v Železarni storiti vse, da ta prizadevanja postanejo resnično predmet in vsebina dejavnosti vsega delegatskega sistema.

ZA ŠE BOLJŠE OBVEŠČANJE V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

pa je bilo tudi nekaj mnenj, ki se razhajajo s samoupravnim sprejeto temeljno vsebinsko zasnovo glasila in funkcijo samoupravnega informiranja, posamezna mnenja pa so kazala tudi na premajhno poznavanje Železarja, oziroma površno spremljanje njegove vsebine.

Več delegatov je bilo mnenja, da se v glasilu premalo piše o delu posameznih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, o njihovih težavah, problemih pa tudi uspehih. Prek takih informacij bi delavci, ki so včasih preveč zaprti v lastne TOZD, spoznali tudi druge TOZD in njihovo delo. Pripomba, da bi novinarji morali več med delavce TOZD in delovnih skupnosti, je bila razložena z dejstvom, da uredništvo nima niti enega »celega« novinarka, kar pa bi lahko dosegli z bolj tvornim sodelovanjem delavcev, predvsem pa vodilnih delavcev TOZD, delovnih skupnosti in Železarne, pa tudi družbenopolitičnih delavcev. Pri tem je bilo poudarjeno, da večino glasila oblikujejo, nekaj po dogovoru uredništva, nekaj pa samoiniciativno, sodelavci – dopisniki iz TOZD in delovnih skupnosti. V posamezni številki v prvem polletju letos je sodelovalo od 34 do 63 sodelavcev – dopisnikov.

Dosti utemeljena je bila tudi pripomba delegata, da so nekatera poročila o poslovnih dosežkih premalo komentirana, večkrat pa tudi premalo kritična in samokritična, preveč se poudarjajo samo objektivni vzroki, premalo pa lastne napake. Več bi moralo biti tudi primerjalnih podatkov, pri prikazovanju mesečnega gibanja osebnih dohodkov pa bi morale biti navedene tudi primerjave med posameznimi TOZD in delovnimi skupnostmi, pa tudi med posameznimi kategorijami delavcev. Več bi moralo biti tudi informacij o delu posameznih služb, predvsem pa o nabavni in prodajni politiki in problematiki, o politiki cen in podobno.

Pet razpravljalcev je menilo, da je Železar po vsebini preveč občinski in da se s tem »odtuja« neposrednemu žitju v tovarni. To je dosti relativna, če ne tudi subjektivna ocena ob dejstvu, da gradimo oblast delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, da imajo delavci pravico in dolžnost, da odločajo o celotni družbeni reprodukciji in da poleg »porabnikov« na številnih družbenih področjih nastopajo tudi kot »izvajalci« dejavnosti (kultura, telesna kultura, ljudska tehnika itd.). Prav tako vsebina dela glasila privlačno, brano, seveda pa so glede informacij iz TOZD in delovnih skupnosti vse pozornosti vredne že navedene pripombe.

Nekatere razpravljalce motijo predolgi članki, menijo, da nekateri strokovni članki ne sodijo v Železarja in, da bi nekatera sporočila morala biti napisana bolj preprosto, bolj domače. Izpostavljeno je bilo tudi vprašanje, kakaj nekatere TOZD redno predstavljajo oziroma poročajo o delu svojih samoupravnih organov, druge pa ne. Razloženo je bilo, da to opravljajo tajnice

temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti po dogovoru z vodji TOZD, žal pa tega vse ne delajo, čeprav imajo največje možnosti, ker so običajno tudi zapisničarice na sejah samoupravnih organov. Izgleda, da nekateri vodje TOZD za to niso preveč zainteresirani.

Nekaj pripomb je bilo tudi na poročanje o delu samoupravnih delovnih skupin: ob nekaterih standardnih razpravah bi morala biti njihova mnenja bolj analitično obdelana. O tem vsekakor velja razmišljati, pri čemer pa bi vsekakor morali upoštevati to, da sprotno poročanje o delu samoupravnih delovnih skupin oziroma o njihovih razpravah spodbuja tiste skupine, ki še o tem niso razpravljale, daje pa tudi večjo možnost primerjave različnih stališč, interesov in podobno. Upoštevati vredna je bila pripomba delegata TOZD, da se tedensko objavi nekaj konkretnih odgovorov na postavljena vprašanja SDS. Nanje naj odgovarjajo tisti, ki je za področje ali problem najbolj odgovoren. Predlagano je tudi bilo, da bi bila potrebna v Železarni predinformacija za vprašanja, ki jih obravnavajo vse SDS.

Nekateri delegati so poudarili, da pogrešajo tudi več povratnih informacij o tem, na primer, kako so bila njihova mnenja ali stališča upoštevana na sejah skupščin interesnih skupnosti ali skupščine občine in druge in sploh, kako se uresničujejo na sejah teh organov sprejeti sklepi in zaključki.

Verjetno je nekoliko subjektivno obarvana pripomba delegata, »da je Železar v stabilizacijskem pogledu neangajiran in da ne prispeva k prizadevanjem kolektiva za sanacijo, za stabilizacijo, za povečanje tehnološke in delovne discipline«. Izgleda, da oblikovalci te pripombe ne berejo Železarja ali pa ga le površno prelistajo, kajti kot rdeča nit se ravno poudarja na uresničevanju politike gospodarske stabilizacije, kamor sodi tudi bitka za boljše tehnološko in delovno disciplino, ponavljajo v Železarni predvsem po XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije (junij 1978). Seveda pa so včasih bolj, včasih manj konkretni. H konkretnosti pa bodo prav gotovo lahko veliko prispevali sodelavci – dopisniki iz TOZD in delovnih skupnosti na čelu s poslovodnimi organi, seveda pa se bomo morali še precej otresti oportunitizma.

Pet delegatov je menilo, da tedenska ciklostilna Informacija nima tiste funkcije, zaradi katere je bila osnovana in bi bile vse informacije, ki jih prinaša, lahko objavljene v Železarni in je to samo dodaten strošek. Ciklostilna informacija naj bi se z rdečo »glavo« izdajala res samo v nujnih primerih.

Pripomba je bila tudi glede notranje delitve Železarja po TOZD oziroma obratih. Dogaja se namreč, da neke glasilu ostaja, druge pa ga zmanjka. Za prevzem Železarja na delilnih mestih so po dogovoru zadolžene personalne delavke in bo ž njimi uredništvo tekoče usklajevalo stališče in delitev glasila.

Ob sklepu zelo učinkovite konference je bilo dogovorjeno, da bo uredništvo skrbno analiziralo opise, pa tudi nekatere druge manjše pripombe in celotno gradivo predložilo s svojim poročilom odboru za informiranje pri delavskem svetu Železarne, ki bo do jeseni pripravil celovito poročilo o samoupravnem komuniciranju in informiranju za sejo delavskega sveta Železarne. Konferenca je nedvomno tudi opozorila, da bi kazalo podobne razgovore imeti tudi v posameznih temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, kar bo nedvomno zelo učinkovita oblika nadaljnje podružbljanja glasila in njegove nadaljnje kvalitetne rasti.

V zapisu nismo navajali vseh pozitivnih mnenj o Železarni, ki so jih izrekli skoraj vsi govorniki na konferenci, ker je bil prvenstveni namen konference, da izrazi kritična mnenja in stališča za nadaljnjo kvalitetno rast našega tednika.

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE NAŠIH SAMOUPRAVNIH ORGANOV

»Poklic jeklarja je pri nas vse premalo cenjen. Potrebno bi bilo posvetiti več pozornosti ljudem, ki proizvajajo jeklo, saj je to v bistvu najbolj dragocena kovina in je osnova za večino panog v industriji. Drugje po svetu, pa tudi v drugih železarnah pri nas, znajo drugače ceniti delo ljudi v topilniških obratih.« Tako je povedal ANTON ALBREHT, predsednik delavskega sveta TOZD Jeklarne, takoj na začetku najinega pogovora.

»Največje težave imamo s kadri,« je poudaril. »Jeklarne je zastarel obrat in ni zanimiv za mlade ljudi. Tudi slabi pogoji dela odbijajo mlade od jeklarskega poklica. Jeklarne je pri nas v velikem zaostanku za valjarskimi zmogljivostmi. Vložek smo vedno dobili druge, zato smo v preteklosti posvečali premalo pozornosti lastni proizvodnji surovega jekla. To se nam pozna danes, ko surovega jekla v svetu primanjkuje in ga skoraj ni mogoče dobiti nikjer. Sedaj stalno pritlikajo na jeklarje, naj naredijo več, toda kadrovske problemi, s katerimi se srečujemo v našem obratu, so skoraj nepremostljivi. Novi delavci, ki prihajajo, so večinoma mladi ljudje. Večini je to šele prva zaposlitev, nimajo še izoblikovanih delovnih navad. Zato tudi mnogo bolujejo ali neopravičeno izostajajo z dela. Pri nas ostanejo nekaj mesecev, potem pa odidejo. Mnogo mladih delavcev ima parazitski odnos do dela. V pol leta, kolikor jih večina zdrži pri nas, nekateri delajo le kakih dvajset dni, ves preostali čas bolujejo, pa še nekaj neopravičenih izostankov naredijo vmes. Tako je v nedeljo v livni jami delalo z delovodji vred le osemnajst delavcev od 33, kolikor bi jih moralo biti, da bi delo potekalo normalno.

Manjkalo je petnajst delavcev. Med temi so trije taki, ki ne bodo nikoli več delali v jekarni, saj bolujejo že več kot leto dni. Kljub temu, da gre za invalidnost, socialno zdravstvena služba še ni rešila njihovih zadev, pa tudi druge ustrezne službe ne najdejo. Šest jih je izostalo upravičeno in ravno toliko neopravičeno. Ta oddelek navajam zato, ker je po kadrovski sestavi najmlajši. Podobna slika se ponavlja iz dneva v dan in s tako prisotnostjo pri delu se kljub prizadevanju vseh prisotnih plana ne da izpolnjevati. Moram tudi povedati, da je dosti takih, ki so pri delu prizadevni. To so v pretežni meri starejši delavci, na katerih sloni vsa proizvodnja v martinarni. Že nekaj let nazaj zapuščala naš obrat okoli 130 ljudi letno, na novo pa jih sprejmemo okrog 120. Opazil sem, da po drugih jeklarnah delajo starejši delavci. To je stalni kader, ki se ne menja, to so delavci, ki so si ustvarili družine in se ustalili. Na take se potem lahko zanesemo. Tudi pri nas je bilo včasih tako. Novosprejeti delavec je delal najprej na transportu, potem na starem železu in šele od tam je prišel v martinarno, seveda, če je bil sposoben za to. V martinarni je bilo težko priti. Bili so drugačni pogoji dela in na osebnih dohodkih se je to tudi poznalo. Danes se dogaja, da delavci v novejših obratih z isto kategorijo zaslužijo več kot tu v martinarni. Poslušam očitke, da delavec v valjarni na Beli zasluži s četrto kategorijo več kot delavec z

isto kategorijo pri nas. To pa zato, ker tam izpolnjujejo plan, mi ga pa že dalj časa ne. Tako smo se sedaj znašli v nekakšnem začaranem krogu: ljudje odhajajo drugam, ker so osebni dohodki prenizki, osebni dohodki pa so nizki zato, ker ni zadosti delavcev in zaradi tega ni mogoče narediti več. Ta krog bo treba na nekakšen način prekiniti.

Ko smo pred leti rešili problem nagrajevanja s plačilnimi kategorijami, se je opazno povečal odtok delavcev iz Jeklarne, ker pri nagrajevanju ni bilo upoštevano težko fizično delo, ni bila upoštevana izpostavljenost delavcev prahu, potu, vročini in plinom. Če hočemo rešiti problem fluktuacije delavcev, bomo morali temu vprašanju posvetiti več pozornosti. V odgovor tistim, ki še danes menijo, da jeklarji ne delajo dovolj in da niso upravičeni do dodatkov za težavnost dela, pa bi rad povedal, da lahko takoj sklenejo delavno razmerje pri nas.

Pravi, da so z udeležbo delegatov na prvih treh sejah delavskega sveta lahko zadovoljni, saj je bilo vsakokrat prisotnih več kot dve tretjini delegatov. Tako lahko upajo, da se ne bodo ponavljali primeri iz preteklega mandata, dobe, ko so morali delegate iskati na domu, da so na sejah sploh lahko sklepali. »Menim, da bo naše samoupravljanje zaživel v še večji meri, če bomo dosledno uresničevali v praksi resolucijo tretjega kongresa samoupravljalcev. V zadnjem času lahko opazimo, da pada aktivnost delegatov, kar nikakor ni prav. Večkrat sprejemajo sklepe brez kakršnihkoli pripomb, mnogokrat tudi zaradi tega, ker je podana sama ena možnost za kakšno odločitev. Večkrat tudi ne dobijo odgovora na pripombe, ki jih imajo. Eden od razlogov je tudi nezadovoljstvo. Standard pada in ljudje z nižjimi osebnimi dohodki morajo resnično dobro gospodariti, da se prebijajo od meseca do meseca. V Jeklarni dela že dolga leta mnogo delavcev iz sedanjih republik, ki so se poročili in si ustvarili družine na Jesenici. Za svoj težko zaslužen pokoj si v domačem kraju gradijo ali adaptirajo hiše. Žal pa jim Železarne ne dodeljuje kreditov za individualno gradnjo. Menim, da to ni pravilno, ker ti delavci že vsa ta leta rešujejo krizo, ki jo preživlja naša stara jeklarne. Tak odnos slabo vpliva na njih in zmanjšuje njihovo delovno vneto.

Tone meni, da so sestanki velikokrat sklicani na hitro roko, da delegati ne dobijo pravočasno gradiva za seje. Večkrat je gradivo preveč komplicirano, ali pa ga sploh ni. Nekateri delegati so tudi preobremenjeni. »Vse to so stvari, ki jih stalno ponavljamo, a se kljub temu nič ne spreminja,« je še povedal. »V pretekli mandati dobi delegati iz samoupravnih delovnih skupin niso odigrali tiste vloge, ki bi jo morali. Upamo lahko, da bo sedaj bolje, vsaj tako kažejo začetni rezultati. Pa tudi privoščiti si ne bi smeli, da v situaciji, v kakršni smo, delegatski sistem ne bi delal. Na sestankih samoupravnih delovnih skupin ugotavljamo, da ljudi bolj zanima delo in problemi, ki okrog njega nastajajo, kot pa stvari, ki so od tega bolj oddaljene. To se mi zdi razumljivo, saj je treba najprej rešiti probleme v ožjem delovnem okolju, potem pa se šele lahko ubadamo s tistimi v širšem. Sicer pa je martinarn vedno bil za vsako pomoč, solidarnost, samopriskpevek. Nikoli ni bilo dvoma o tem, da ne bi pomagali družbi.«

Tone je dninski asistent proizvodnje. Leta 1970 je končal srednjo tehnično šolo. Po odsluženi vojaščini se je zaposlil v martinarni. Tu je delal na več delovnih mestih, tako da obrat dobro pozna. Ob delu je tudi končal višjo šolo za organizacijo dela. Doma je iz Kranjske gore. Poročen je in oče dveh otrok. Njegov konjiček je smučanje. Je tudi predsednik zbora trenerjev in vadiatelj smučanja v Kranjski gori. Bil je mladinski reprezentant v alpskem smučanju, sedaj pa skrbi za naraščaj.

»Mladi se vse premalo vključujejo v taborniško organizacijo in športna društva, kjer bi si pridobili izkušnje, ki bi jim kasneje v življenju koristile. Kdor je pridobil vztrajnost pri športu, jo bo znal tudi pri delu s pridom uporabiti,« je povedal. »Pri nas celo študentje metalurgije, ki pridejo na poletno prakso, delajo z velikim odporom.

Ne zdržijo dalj časa. Izjavljajo, češ samo še ta mesec, potem me ne bo nikoli več v jeklarne.«

Podelitev priznanj udeležencem petega tekmovanja kovinarjev Železarne (Foto I. Kučina)

SKLEPI LETNE KONFERENCE SINDIKATA ŽELEZARNE

Letni delovni konferenci zveze sindikatov Železarne je bil predložen predlog sklepov, ki jih je na osnovi razprave na konferenci dopolnila komisija za sklepe. Čeprav so jih sprejele vse osnovne organizacije zveze sindikatov v TOZD in delovnih skupnostih, jih zaradi aktualnosti objavljamo tudi v Železarni.

I. Pomanjkanje polizdelkov je eden največjih problemov za normalno obratovanje. V sindikatu menimo, da je naloga poslovnega odbora in nabavne službe, da priskrbita zadostno količino reprovornih materialov in podpiramo njune napore, da za vsako ceno zagotovita potrebne reprodukcijske materiale in rezervne dele za nemoteno obratovanje.

II. Z ozirom na gospodarsko situacijo doma in v svetu, kar se odraža tudi v naši delovni organizaciji, zahtevamo od poslovnih struktur v TOZD in delovnih skupnostih, posebno pa od poslovnega odbora Železarne, da dosledno ukrepajo proti kršiteljem reda in discipline ter samovolji posameznikov. Pri tem dajemo vso podporo vodstvu TOZD in delovnih skupnosti ter poslovnemu odboru Železarne z namenom, da se red, delovna in tehnološka disciplina spravijo v normalne okvire, s posebnim poudarkom na evidentiranju dejanske prisotnosti na delu. Več pričakujemo tudi od samoupravnih organov.

III. Konferenca soglasno zadoljuje predsednika konference osnovnih organizacij sindikata Železarne, da na republiškem in zveznem odboru sindikata iznese perečo problematiko nabave reprodukcijskih materialov in rezervnih delov, ki so predpogoj za nemoteno obratovanje delovne organizacije.

IV. Konferenca meni, da mora poslovodni odbor z ozirom na kritično stanje raziskovalnega oddelka, katerega je podal delegat tega oddelka na konferenci, takoj formirati strokovno komisijo, ki naj predlaga najnujnejše ukrepe za takojšnjo sanacijo stanja v raziskovalnem oddelku. Komisija naj z ozirom na usmeritev Železarne v kvalitetni program najde dolgoročno rešitev za ta oddelek, pri tem pa mora imeti v vidu tudi oddelek tehnične kontrole.

V. Iz diskusije na letni konferenci je razbrati, da je vse več pripomb na fizionomijo Železarne kot celote. To pomeni, da mora poslovodni odbor, ali zato določena grupa strokovnjakov, pripraviti koncept bodočega razvoja Železarne in usmerjanja v posamezne izdelke, ki morajo sloneti na predhodnih analizah trga in naših zmoglosti.

VI. Z ozirom na vse večje potrebe po lastnih počitniških domovih konferenca daje vso podporo odboru za odkup in sanacijo počitniškega doma na Mežakliji. Nadalje priporočamo odboru, da delo organizira tako, da bi do srečanja borcev SOZD SZ, ki bo v avgustu 1981, sanirali vsaj spodnji del stavbe.

VII. V sindikatu smo mnenja, da je za uspešnost poslovanja delovne organizacije poleg ostalih elementov še kako potreben dober informacijski sistem. To velja tudi za dobro delovanje delegatskega sistema in krepitve samoupravljanja. To pomeni, da mora biti Železar trdna opora za še boljše in dosledno obveščanje delovnega kolektiva. Naša naloga pa je, da ustvarjamo tako politično klimo, da bomo s svojo aktivnostjo pridobili čim več dopisnikov Železarja, kadrovske pomagali uredniškemu odboru in s svojimi stališči prispevali svoj delež, da bo Železar dobil vidnejše mesto v srednjeročnih planskih dokumentih Železarne.

VIII. Sindikat se mora aktivno vključiti k oblikovanju sprememb in dopolnitev samoupravnih splošnih aktov, ki se odvijajo kot projekt »Nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov ter samoupravna organiziranost v Železarni«.

IX. Poslovodni odbor in ostale poslovodne strukture ter odgovorni vodje bi morali redno obveščati delavce o proizvodni problematiki prek Železarja ali tedenskih informacij, predlagati rešitve in dobiti tudi povratne informacije. Zlasti sindikat zahteva obravnavo na samoupravnih delovnih skupinah s

poudarkom obravnavanja z lastno problematiko in zahteva tudi pravočasnost vseh informacij. Ugotavljamo, da se to ne izvaja po nekaterih TOZD.

X. Angažirati se pri uresničevanju in uveljavljanju zaključkov problemske konference v Ravnah s področja inventivne dejavnosti ter pri uvajanju sistemskih rešitev v Železarni Jesenice kot:

- zbiranje idej,
- inventarizacija inovacijskih dosežkov,
- sodelovanje in odgovornost vodilnih kadrov pri realizaciji predlogov,
- stimulativna delitev inovacijskega dohodka.

Predlagamo, da inovacijski dohodek ne bi bil obremenjen z družbenimi dajatvami.

XI. Angažirati vse odgovorne dejavnike TOZD, službo za varstvo pri delu in ostale, da problematiki v zvezi z varstvom pri delu posvetimo več pozornosti ter da pride do večje medsebojne povezanosti in sodelovanja s pristojnimi samoupravnimi organi.

Samoupravne delovne skupine naj mesečno, poleg obravnavanja proizvodne problematike, obravnavajo tudi problematiko v zvezi z varstvom pri delu (analiza vzrokov

nesreč, preventivno delovanje, možnosti zboljšanja pogojev dela).

XII. Kadrovskega sektorja bi moral biti pri sprejemanju in raznih izbirah delavcev ter razporejanju delavcev bolj aktiven v tem smislu, da bi skrbel za skladnost raznih objav, razpisov prostih del in nalog ter za pravilnost postopkov.

XIII. Samoupravna delavska kontrola bi morala biti bolj aktivna na vseh področjih delavskega nadzora. Ugotavljamo, da se na odborih obravnavajo manj pomembne stvari, ne pa tiste nujne naloge, ki bi morale biti prioritete in katere izhajajo iz določil njenega pravilnika.

XIV. Večjo kontrolo je potrebno posvetiti tudi pogodbenim delom, zlasti je potrebno ugotoviti, ali se določena dela lahko opravijo v rednem delovnem času.

Za dela, ki jih oddajamo zunanjim izvajalcem, je potrebno ugotoviti, ali taka dela lahko opravimo sami. Nad opravljenimi deli je potrebno dosledno izvajati kontrolo.

XV. Oddelek za kadre in družbeni standard zadolžujemo, da v najkrajšem možnem času (najkasneje do 1. septembra 1981) pripravi predlog uskladišne regresiranja lokalnih in zunanjih prevozov delavcev na delo in z dela.

XVI. Predlagani program dela sindikata je bil soglasno sprejet na konferenci sindikata, zato za njegovo realizacijo obvezuje vse člane.

XVII. V sindikatu se zavzemamo za večjo povezanost vseh družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih in poslovnih organov pri razreševanju skupne problematike in realizacije skupnih ciljev. Komisija za sklepe

Prvovršeni na petem delovnem tekmovanju kovinarjev Železarne (Foto I. Kučina)

OBRATOVATI JE PRIČELA NOVA PROFILIRNA LINIJA V TOZD PROFILARNA

(Nadaljevanje s 1. strani)

V prvi fazi, ki je bila v teh dneh realizirana, druga se pa ni pričela, je bilo odločeno, da se zamenja ena stara linija.

Pričetek izvajanja naložbe sega v oktober 1976, ko je bila imenovana komisija za razpis in izbiro nove linije. Do aprila 1977 so se prijavile štiri tuje firme, med njimi je bila izbrana VOEST-ALPINE s sodelovanjem Strojne tovarne Trbovlje.

Na osnovi tehničnih podatkov, cene itd. izbrane linije VA-STT je bil v juniju 1978 izdelan investicijski program, ki ga je pozitivno ocenila posebna strokovna komisija Železarne in SOZD Slovenske železarne. Vrednost naložbe je bila predvidena 31,5 mio din. Pozneje je bila z aneksom zaradi velikih podražitev in nekaterih dodatnih del vrednost povečana za 10,2 mio din.

S firmo VOEST-ALPINE je bila sklenjena pogodba o dobavi v januarju 1978, vendar je bila zaradi mnogih težav pri pridobivanju uvoznega dovoljenja veljavna šele v oktobru 1978. Rok dobave je bil december 1979. Po tej pogodbi je bil dobavitelj dolžan dobaviti del opreme in dokumentacijo za drugi del, ki ga bi izdelovale STT Trbovlje. Po prejemu te dokumentacije je bila tudi s STT sklenjena v januarju 1979 pogodba z rokom dobave december 1979. Z upoštevanjem treh mesecev montaže bi profilarna linija lahko pričela obratovati v drugem tromesečju 1980.

Dejanski potek del pa je bil drugačen in je zaradi zamud domačega proizvajalca, to je Strojne tovarne Trbovlje, kasnila cela linija za eno leto. Oprema je prispela v decembru 1980. Ko je bila vsa dobavljena, se je pričelo rušenje stare linije in gradbeno dela na temeljih nove linije. Dela so bila precej zahtevna, saj so tekla ob istočasni proizvodnji na ostalih strojih. Gradis Jesenice je svoje delo opravil uspešno in v predvidenem roku. Enako uspešno in prizadevno so izvršili montažo delavci EM Hidromontaže in Elima. Sama montaža in testiranje linije je bilo izvedeno pod nadzorstvom strokovnjakov VOEST-ALPINE. Pri delu je nastalo nekaj težav, saj niso bili dobavljeni vsi specialni kabli, poleg tega pa tudi načrti med posameznimi poddodatitelji VOEST-ALPINE na področju elektrike in hidravlike niso bili usklajeni. S stalnim sodelovanjem in pomočjo sodelavcev sektorja novogradenj, delavcev TOZD Remontne delavnice in obrata je uspelo, da je linija pričela obratovati 25. junija letos.

Tako smo dobili novo proizvodno linijo, na kateri bomo letno lahko izdelali 8.000 ton hladno oblikovanih profilov v debelinah 1 do 5 mm in v širinah od 50 do 300 mm. Z upoštevanjem zmanjšane kapacitete stare linije bo letno povečanje proizvodnje 6.000 ton, kar pomeni pomembno povečanje produktivnosti in ekonomičnosti.

Sektor novogradenj

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 13. DO VKLJUČNO 19. JULIJA

13. julija SAŠO MANDELJC, vodja TOZD Bl.-štekel, Jesenice, Tomšičeva 88, št. tel. 82-054,
14. julija AVUGUST KARBA, vodja OPP, Jesenice, V. Svetina 10, št. tel. 83-248.

15. julija EMIL AŽMAN, vodja sektorja novogradenj, Jesenice, Titova 3, št. tel. 82-262,
16. julija JANKO PERNE, vodja invest. razvoja Jesenice, Titova 20, tel. 81-904.

17. julija FRANC VIČAR, vodja invest. razvoja, Žirovnica, Rodne 51
18. julija BERTI BRUN, vodja TOZD Jeklovlek, Jesenice, C. revolucije 1 A, št. tel. 82-798,
19. julija JOŽE KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 112.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, številka telefona 601.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj; dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 13. 7.	JOŽE CEJ	JANEZ ARH
TOREK – 14. 7.	VLADO REPE	ANTON SITAR
SREDA – 15. 7.	JOŽE RAVNIK	IVAN SLAMNIK
ČETRTAK – 16. 7.	AHMED TELALOVIC	SAŠO DOLINAR
PETEK – 17. 7.	MITJA KERSNIK	JANEZ FALETIC
SOBOTA – 18. 7.	MARJAN PINTAR	AVGUSTIN NOVŠAK
NEDELJA – 19. 7.	MARTIN BRUMAT	JANEZ VEHAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 13. do 18. julija bodo delale naslednje obratne ambulante:
Dopoldne: I. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.
Popoldne: II. obratna ambulanta dr. Janez Resman. III. obratna ambulanta je zaradi rednih letnih dopustov zaprta.

V soboto, 18. julija, samo dopoldne: III. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel.

Zobne ambulante:
Dopoldne: II. zobna ambulanta dr. Alojz Smolej.

Za železarno v torek, 14. julija, od 13. do 19. ure.
Za borce v četrtek, 16. julija, od 13. do 19. ure.

Popoldne je I. zobna ambulanta zaradi letnih dopustov zaprta.
V soboto, 18. julija, je zaradi letnih dopustov zobna ambulanta zaprta.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja TOZD Jeklovlek z dne 26. 6. 1981 dajemo

OBJAVO

za proste delovne naloge				
1768	1. orodni ključavničar	D-3	10. ktg.	1 oseba
1769	2. orodni ključavničar	D-3	8. ktg.	1 oseba

Pogoji za opravljanje delovnih nalog:
pod točko 1. — poklicna šola za orodnega ključavničarja
— 3 leta delovnih izkušenj
pod točko 2. — poklicna šola za orodnega ključavničarja
— 2 leti delovnih izkušenj

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na kadrovskega sektorja železarne Jesenice — z oznako: »za TOZD Jeklovlek«.

Posebne prijavnice dobite pri kadroviku ali v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

IX. SREČANJE ŽELEZARJEV BORCEV NOV

Po sklepu koordinacijskega odbora ZB NOV pri SOZD Slovenske železarne in v dogovoru z organizatorjem tega srečanja, aktivom ZB NOV Železarne Jesenice,

bo v soboto, 29. avgusta, IX. srečanje železarjev — borcev NOV na MEŽAKLIJI nad Jesenicami. Srečanja se lahko udeležijo aktivni delavci in upokojeanci Železarne — nekdanji borci in aktivisti NOV (s svojci).

Prosimo vse tiste, ki se bodo tega srečanja udeležili, da pošljejo natančno izpolnjeno prijavnico najkasneje do 1. avgusta 1981 na center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Dragici Medja (tel. št. 770).

O vseh nadaljnjih podrobnostih tega srečanja bodo vsi prijavljenci naknadno obveščeni.

(odreži, čitljivo izpolni in pošlji na CPSI)

PRIJAVNICA

za udeležence IX. srečanja železarjev borcev NOV 29. avgusta 1981 na Mežakliji nad Jesenicami

Ime in priimek

Leto rojstva

TOZD — delovna skupnost

Upokojenec

Stalno prebivališče

Prijavljam še svojca

Ime in priimek

Leto rojstva

Stalno prebivališče

KONSTITUANTNA SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE ŽELEZARNE

V soboto, 27. junija, je predsednik odbora samoupravne delavske kontrole Železarne v mandatnem obdobju 1979/81 sklical konstituantno sejo odbora in zanj predlagal naslednji dnevni red: izvolitev predsednika in namestnika predsednika odbora samoupravne delavske kontrole Železarne, poročilo o delu odbora v prejšnjem mandatu in tekoče zadeve, kjer so delegati obravnavali štiri zadeve.

Odbor samoupravne delavske kontrole je na podlagi predloga izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata imenoval za predsednika odbora Jožeta KLIČKA, TOZD Hladna valjarna Bela, za podpredsednika odbora pa Davorina MIKULA, TOZD Zebjarna.

Ostali delegati odbora samoupravne delavske kontrole so še: Alojz Rus - Plavž, Ešef Šabanović - Jeklarna, Franc Košnik - Livarna, Ljubomir Galič - Valjarna žice in profilov, Anton Čop - Valjarna bluming štekel, Milan Sulc - Valjarna debele pločevine, Ajiz Omeradžić - Hladna valjarna Jesenice, Franc Aleš - Žičarna, Anton Petrovič - Profilarna, Franciška Bavdaš - Vratni podboji, Marjan Stojan - Jeklovlek, Ivan Vrtačnik - Elektrode, Ivan Lazar - Strojne delavnice, Bogo Kučina - Remontne delavnice, Anton Pretnar - Vzdrževanje, Ivan Gros - Energetika, Marjan Skubic - Transport, Iztok Torkar - Družbena prehrana, Janko Kavalir - delovna skupnost za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje, Vinko Pavlenč - delovna skupnost za ekonomiko, TKR in novogradnje, Alojz Sodja - delovna skupnost za komercialne in finančne zadeve in Dušan Praznik - TOZD Monter Dravograd.

V nadaljevanju je tov. Kliček odboru posredoval poročilo o delu odbora v mandatnem obdobju 1979/81. V prejšnji mandatni dobi je odbor imel 11 sej, sestajali pa so se na podlagi dovolj zbranega gradiva za obravnavo na seji. Na podlagi sklepa delavskega sveta Železarne so bile vse seje odbora v popoldanskem času. Povprečna prisotnost je bila 64%. Štirje delegati so se seje zelo slabo udeleževali, zato je bil največkrat problem zagotoviti sklepčnost seje. Tudi v razpravi na poročilo so delegati poudarili, da zaradi neresnosti delegatov ne sme trpeti celotno delo. Na sejah so obravnavali zadeve iz programa, ki so ga sprejeli na začetku mandatne dobe. Na žalost odbori samoupravne delavske kontrole v temeljnih organizacijah niso pokazali dovolj razumevanja za sodelovanje in večine zadev, ki so jih predlagali v obravnavo, niso obravnavali.

Ob koncu poročila je predsednik pozval delegate, naj o poročilu razpravljajo in podajo predloge ter ocene, kajti le s skupnimi napori bo delo odbora uspešno.

Vsem delegatom je bil posredovan tudi program dela odbora za naslednje mandatno obdobje.

TOZD Livarna

2. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Livarna je na svoji 2. seji 11. maja potrdil planske naloge za mesec junij v višini 148 ton (za jeklovlarstvo 145 ton, za kovinolarstvo pa 3 tone) ter plan nadur (2270) za isti mesec.

Ugotovil je tudi, da nabava livnega voza v lastni režiji ni možna, ker finančna sredstva zadostujejo komaj za tekoča popravila. Seznani pa se je tudi s problemom nabave surovin, konkretno kositra, ki je za redno delo kovinolarne nujno potreben.

Vodja TOZD je na sestanku poudaril, da je treba planske naloge izpolniti za vsako ceno, ker bo le tako moč opravičiti nadurno delo. Odbor je potrdil predlog 2270 nadur zaradi nujnih del v mesecu juniju, pa tudi zaradi bolezenske odsotnosti in rednih dopustov.

Zaradi nereda, ki je ponovno nastal pri delitvi malice (nekateri obratni prihajajo na malico v času, ki je določen za livarno), so člani odbora zadolžili vodjo TOZD, da se o tem vprašanju pogovori z vodstvi drugih obratov.

BL

ŽELEZAR

Ob koncu so sprejeli sklep, da poročilo o delu odbora v preteklem mandatu sprejmejo na znanje.

V nadaljevanju seje so delegati delegirali Ivana Grosa, TOZD Energetika, na delegatsko konferenco o vsebinski zasnovi Železarja, ki je bila prejšnji četrtek. Sklenili so, da mora delegat na konferenci posredovati pripombe odbora in do četrtega jutraj postaviti rok, ko delegati lahko telefonično posredujejo na center za proučevanje samoupravljanja in informiranje svoje pripombe. Za usklajevanje pripomb in oblikovanje sporočila delegatski konferenci se mora delegat povezati z omenjeno službo.

Predsednik poslovnega odbora je delegate seznani s pogoji gospodarnosti. Sprejeli so sklep, da je treba do prihodnje seje pripraviti poročilo o izvrševanju sklepov delavskega sveta Železarne.

Delegati so obravnavali tudi pobudo družbenega pravobranilca sa.

3. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V torek, 30. junija, je predsednik odbora za gospodarstvo sklical 3. redno sejo odbora in predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prve seje odbora; ocena izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec junij 1981 ter kumulativno za šest mesecev; predlog programa za mesec julij 1981; analiza finančnega rezultata za maj in kumulativno za pet mesecev ter točko razno, kjer so obravnavali tri zadeve: plačilo odvetniških stroškov v pravdni zadevi William R. Resch in Antonio Antonini, navodilo za odprodajo odpadnega lesa - določitev cen ter dopise nabavnega sektorja - soglasje za odpis oziroma pripis razlik.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval poročilo o izvrševanju sklepov prve seje odbora in ugotovil, da so sklepi izvršeni.

Poročilo o ekonomski upravičenosti valjanja in prodaje nerjavnih jekel v obliki toplo valjane pločevine bo podano na naslednji seji.

Člani odbora so bili seznani tudi z odgovorom na delegatsko vprašanje s prve seje o ukrepih za povečanje proizvodnje surovega jekla in so se z njim strinjali. Na podlagi mesečnih poročil bo razvidno, kako učinkoviti bodo sprejeti ukrepi za povečanje proizvodnje surovega jekla.

Pod drugo točko je odbor obravnaval oceno izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec junij in kumulativno za šest mesecev. Seznani je bil tudi z informacijo izpolnitve operativnega programa izvoza za mesec april ter z zunanjo realizacijo prodaje energetskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec junij.

Odbor za gospodarstvo je ugotovil, da bo operativni plan blagovne proizvodnje predvidoma izpolnjen 100% predvsem zaradi sprejetih ukrepov v zadnji dekadi.

Odbor je obravnaval tudi problematiko neenakomernosti odpreme in predlaga odborom za gospodarstvo, da sprejmejo ukrepe za enakomerno odpremo.

V nadaljevanju je odbor obravnaval tudi predlog programa za mesec julij in operativni program izvoza za isti mesec ter ga potrdil.

V zvezi s tem so sklenili, naj bo mesečni plan izvoza dopolnjen s podatki o povprečni mesečni vrednosti izvoza po gospodarskem načrtu. Glede na pomembnost realizacije izvoznih zadolžitve je potrebno, da vodja izvoznega oddelka mesečno poroča odboru o izvršitvi plana in programu za naslednji mesec.

Pod četrto točko so obravnavali analizo finančnega rezultata za maj in kumulativno za pet mesecev. Ustrezno razlago je na seji podal vodja finančno računovodskega sektorja. Člani odbora so ugotovili, da je poslovni rezultat Železarne v mesecu maju boljši kot v mesecu aprilu. Relativno ugodno gibanje stroškov in pa povečana realizacija sta vzroka, da je Železarna v mesecu maju dosegla pozitivni rezultat. Dokaj dober rezultat v obravnavanem mesecu pa je v veliki meri pripomogel, da smo v prvih petih mesecih v Železarni prigrisnili

moupravljanja za pregled dela posebne komisije za ugotavljanje delovnih mest, na katerih se delovna doba šteje s povečanjem ter poročilo tehničnega sekretarja komisije o njenem delu. Odbor je poročilo vzel na znanje ter se z njim strinjal. Ugotovil je namreč, da so delovne grupe, ki so predlagale delovna mesta, na katerih naj se zavarovalna doba šteje s povečanjem, dobile odgovore, zakaj njihovih predlogov ni možno sprejeti.

Odbor samoupravne delavske kontrole je sprejel tudi sklep, da se delavskemu svetu Železarne posreduje predlog, da v čim krajšem času imenuje novo komisijo. Predlog za sestavo te komisije mora pripraviti izvršni odbor osnovnih organizacij sindikata Železarne.

Sklepe v zvezi s tem je treba posredovati tudi družbenemu pravobranilcu samoupravljanja občine Jesenice.

Predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Železarne je novo izvoljenim delegatom zaželel veliko uspeha pri delu in jih hkrati pozval, naj se redno udeležujejo sej in s tem zagotovijo nemoteno delo odbora.

Ob koncu seje sta se predsednik odbora in imenu vseh delegatov ter predsednik poslovnega odbora za hvalila vodjo odseka za informiranje, ki odhaja v pokoj, za vso skrb in sodelovanje pri delovanju odbora in mu zaželela še nadaljnjih uspehov v življenju.

Z. V.

Delavski svet je imel svojo 2. sejo 2. julija. Na seji so bili poleg delegatov prisotni še: predstavnica CPSI Nada Dejak, predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata Branko Banko, predsednik razpisne komisije Mladen Azinović, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov Janez Rozman in vodja TOZD Aleksander Jezeršek.

Na začetku je Nada Dejak prisotne delegate delavskega sveta seznaniila z vlogo in nalogami centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje ter opisala odgovornosti odbora za informiranje. Ker je delavski svet na svoji 1. seji imel pripombo, da je glede na obširni samoupravni sporazum o računalniških, CPSI delegatom posredoval dokaj skopo obrazložitev, je prisotnim obrazložila, da je odgovorni podpisnik samoupravnega sporazuma sam prispeval tako obrazložitev. Delegatom je posredovala tudi podatke o udeležbi na seminarju, ki je bil organiziran za delegate delavskih svetov, ki je bila glede na veliko število vabljenih zelo slaba. Delegati so postavili vprašanje, zakaj ni odgovorov na vprašanja SDS. O tem je Dejakova dejala, da naj delegati spremljajo objavljene članke v glasilu Železar, kjer bodo našli odgovore na njihova vprašanja, pa tudi na omenjenem seminarju so bili posredovani delegatom.

V nadaljevanju je vodja TOZD Aleksander Jezeršek poročal o izvrševanju sklepov prve seje. Ugotovili so, da so vsi sklepi izvršeni, razen sklepa, ki se nanaša na aktivno delovanje na področju LO in družbene samozasčite ter zahtevane naloge v zvezi s tem. Delavski svet je namreč ugotovil, da navedene naloge niso v popolnosti opravljene.

V nadaljevanju so obravnavali pritožbo Srečka Sudžukoviča na sklep odbora za medsebojna delovna razmerja glede povrnitve šolnine za delovodsko šolo. Predsednik Miha Sajovic je prebral pritožbo, Oton Pestotnik, kadrovik TOZD, pa je delegatom razložil, kako je prišlo do tega, da je bila prošnja zavrnjena. Delavski svet je glede na to soglasno sprejel sklep, da se pritožba zavrne kot neutemeljena.

Delavski svet je obravnaval tudi pritožbo vodje TOZD na sklep skupne disciplinske komisije o oprostitvi delavke Džemile Tubić, ki je 22. aprila 1981 odklonila delovne naloge. Predsednik je prisotne najprej seznaniil z odločbo skupne disciplinske komisije, s katero je imenovano oprostila, nato pa s pritožbo vodje TOZD, ki meni, da disciplinska komisija ni odločala v skladu s poslovníkom. Ni zaslišala priče in

tako senat ni bil seznaniil tudi z drugo stranjo. Delavski svet je podprl sklep odbora za delovna razmerja, po katerem se tudi delavke, ki so na delu v oddelku adjustaže, po potrebi lahko razporedi na delo čistilk. Za razporeditev so odgovorni delovodje.

Delavski svet je menil, da je s tem odbor za delovna razmerja svoj sklep o razporeditvi Marije Jus in Mirjam Pančur na navedena dela samo razširil in poudaril, da odločitev skupne disciplinske komisije negativno vpliva na avtoriteto delovodja, ki je bil odgovoren za izvajanje tega sklepa.

Delavski svet je na podlagi vseh ugotovitev sprejel sklep, da disciplinska komisija kršitev ponovno obravnava v prisotnosti priče oz. odgovornega delovodja.

V nadaljevanju je predlog razpisne komisije o imenovanju pomočnika vodje TOZD podal Mladen Azinović - predsednik komisije.

Delavski svet je na podlagi predloga razpisne komisije sprejel sklep, da se Janez Jamar ponovno imenuje za pomočnika vodje TOZD za čas od 1. julija 1981 do 30. junija 1985.

Na predlog komiteja za SLO in družbeno samozasčito so imenovali odbor za SLO in družbeno samozasčito.

Na predlog sekt. za ekonom. in organizacijo, oddelka za organizacijo dela, so obravnavali ukinitve delovnih nalog in opravljanje pripravljalec vzorcev, šifra 4312, D-3, 5 ktg. - 2 osebi in se s predlogom v celoti strinjali. Sprememba velja od 1. avgusta 1981 dalje. Delavski svet je v zvezi s tem predlagal odboru za delovna razmerja, da delavko, ki je opravljala te delovne naloge razporedi na dela in naloge drugi adjuster.

Na vprašanja več SDS, kdaj bo zgrajena prepotrebna stena med lužnico in valjarno, vodstvo ne more zadovoljivo odgovoriti in zato delavski svet zahteva odgovor od poslovnega odbora Železarne, ker se zadeva zadržuje že drugo leto.

Ob sklepu seje je delavski svet potrdil predlog pomočnika vodje TOZD Janeza Jamarja glede racionalne porabe papirja in v zvezi s tem zadolžil asistenta za delovne naprave, da se oglasna deska pred garderobami zapre.

N. K.

1. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD HVB Janez Pavlin je 25. junija sklical prvo sejo. Pregled izvrševanja sklepov je prisotnim delegatom podal vodja TOZD Aleksander Jezeršek in pri tem ugotovil, da so vsi sklepi konstituantne seje izvršeni.

Poročilo o izpolnjevanju operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec maj 1981 je podal vodja TOZD. Iz poročila je bilo razvidno, da je TOZD izpolnila plan s 74,02%, oziroma skupaj z uslugami 87,81%. Edina pozitivna točka je bil izvoz, pri čemer pa gre predvsem za blagovno zamenjavo. Ugoden je bil tudi izplen, in sicer 3,3% boljši, kot je bil planiran.

Odbor je na podlagi posredovanih podatkov ugotovil, da bo situacija v mesecu juniju še slabša. Do 24. junija je bilo izvaljanih 5.100 ton, 500 ton pa je še pred tehniko. Glede na tako situacijo bo plan za mesec junij težko izpolniti.

V nadaljevanju je vodja pripravil Mladen Azinović prisotne seznaniil s predlogom operativnega programa za mesec julij 1981, po katerem znaša skupni operativni plan

7.700 ton, od tega 3.150 ton dinamno jekla, 500 ton nerjavnih jekel, 1.753 ton ostalih jekel in 2.297 ton nizko ogljikovih jekel. Skupno je načrtovana vložka 10.000 ton, od tega 8.000 ton domačega.

Odbor za gospodarstvo je predlog operativnega programa sprejel s pripombo, da se TOZD zagotovi kontinuirano dobavo vložka in manjkajoči delavci, s čimer bi lahko operativni program izpolnili.

Predlog združitve kontov sklada AZ iz leta 1980 in potrditev postavk sklada IV in AZ za leto 1981 je odboru posredoval asistent za delovne naprave Mitja Benedičič. Odbor je predlog sprejel soglasno s pripombo, da odgovorna komisija ta predlog čimprej potrdi, da se bodo sredstva lahko začela koristiti.

Obravnavali so izračun druge rente za tehnično izboljšavo štev. 2452 avtorja Janeza Jamarja in Iva Cundriča ter izračun tehnične izboljšave štev. 2363 avtorja Friderika Majerja, ki ga je podal član komisije za inovacije Bogdan Ravnik. Odbor je oba izračuna soglasno potrdil. Avtorjem izboljšave štev. 2452 so potrdili posebno nadomestilo v višini 87.291,00 din, avtorju izboljšave štev. 2363 pa 51.951,00 din.

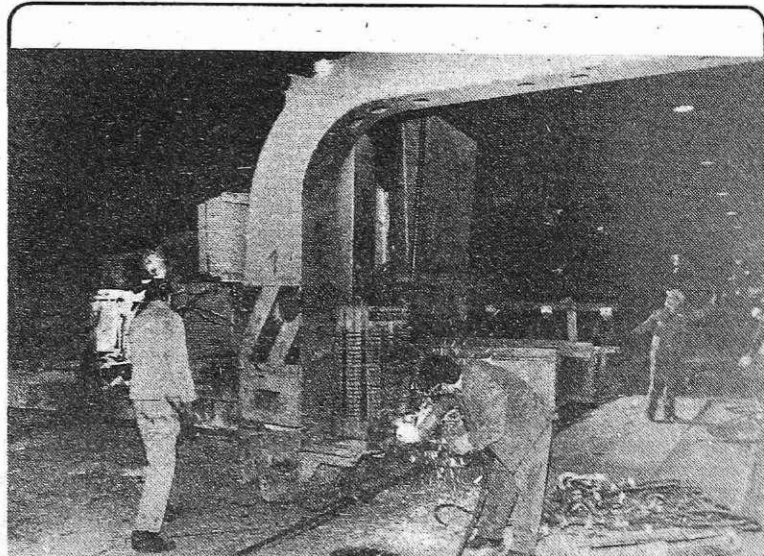
Odbor je obravnaval predlog ukrepov za racionalno porabo papirja, ki jih je posredoval pomočnik vodje TOZD Janez Jamar in jih v celoti potrdil.

Vzeli so na znanje pismo vodstva TOZD glede znižanja planiranih stroškov predelave in ga podprli ter zahtevali od odgovornih, da ga v celoti upoštevajo.

Obravnavali so tudi problem visoke porabe olja in v zvezi s tem zahtevali od vodstva vzdrževanja odgovor glede zatesnitve, oziroma zakaj je netesnost taka, da je poraba olja pretirano visoka.

Odbor je sprejel sklep, da bodo seje predvidoma vsak mesec od 20. do 25. ob 8. uri.

N. K.

Vzdrževalci pri popravilu zakladalnega stroja v martinarni (Foto I. Kučina)

DNEVNIK BRIGADIRJA

Po zahtevnih pripravah se je začela lokalna mladinska delovna akcija naseljskega tipa na Mežakliji. Člani stalne mladinske delovne brigade Železar so skupaj z evidentiranimi brigadirji za republiško in zvezno mladinsko delovno akcijo v petek, soboto in nedeljo preteklega tedna naredili prve ure na tej lokalni MDA.

Dekleta in fantje iz naše občine so začeli z urejanjem okolja počitniškega doma jeseniške železarne na Mežakliji.

Po prihodu na Mežaklijo so se brigadirji najprej namestili v domu. Nato so se začele za brigadirje prve delovne ure. Slišala se je brigadirska pesem. Mežaklija je s svojo lepoto sprejela mladost, pesem in veselje naše občine. Po prvih napornih urah udarniškega dela v petek, 3. julija, so se pojavili tudi prvi žulji. Padala so drevesa, istočasno pa je bila v hipu pospravljena okolica doma. Iz odpadnega materiala in lesa smo naredili velik taborni ogenj. Ob petju himne smo spustili zastavo. Na vrsti je bila večerja. Taborni ogenj je že skoraj dogorel. Slučajni mimoidoči so se živo zanimali, kdo smo in kaj delamo. Hvalili so pridno delo in rezultate, ki smo jih dosegli na delovišču že na začetku našega tridnevnega brigadirskega življenja.

»Zbor! Zbor!« se je razlegel glas komandanta akcije. 59 brigadirjev je vzravnanostalo v dveh vrstah in čakalo na besede komandanta, ki je stal pred njimi. Komandant je spregovoril: »Tovarišja! Po zboru bo kulturni program in nato družabni večer. Brigadirji, ki so zadovoljni za kulturno življenje, naj se pripravijo za svoje nastope!« Seznanil jih še z delom za naslednji dan, čemur pravimo brigadirji »brigadni dogovor o delu za naslednji dan«. Jutri je 4. julij, dan borcev. Za brigadirje na Mežakliji bo to tudi udarniški dan. To pomeni, da bomo z udarniškim delom in temu primernimi rezultati počastili dan borcev. Hkrati bomo s tem počastili tudi vse velike jubileje naše revolucije. Brigadirji so ponosni, da lahko z delom počastijo praznik, da dajo na ta način prispevek k razvoju naše družbe in dokažejo, da so na Titovi poti, na poti zveze komunistov.

SOBOTA, 4. JULIJ

Vstajanje! »Gremo fantje!« slišim prodorni glas dežurnega. In že smo vsi zunaj. Hajro že daje »komando«: »Na desno, naprej!«. Tek in vaje za razgibavanje. Zaspale nas desetminutna telovadba dokončno prebudi. Stojimo pred jaborom mirno v vrsti. Tisti, ki so se najbolj izkazali pri delu, dvigajo zastavo. Zraven pojemo himno. S pesmijo »Mi smo našoj opštini obečanje dali...« odhajamo na delovišče. Sonce pošilja svoje žarke skozi goste drevje. Trasko! Kako se mu ljubi tako zgodaj toliko govoriti.

Delovišče je trdo, delo naporno, mnogo kamenja in korenin. Poslu-

šam Traskota kako izčrpano pojasnjuje komandantu, da je trasa zahtevna, da je to III. in IV. kategorija zemlje, da je to v gradbeništvu tako in ne vem, kaj še!

Vendar ta trda kamnita tla popuščajo pod udarci krampov, brigadirji se uspešno upirajo utrujenosti.

Kdaj bo malica? Razmišljam, kako bom z užitek jedel. Nena doma glas, na katerega čakam že več kot uro: »Maallicaa!« O, kako dober golaž. Toda ko pridem na vrsto, ugotovim, da ni žlic. Pripombe letijo na račun družbene prehrane, kako so mogli poslati tako dobro hrano brez žlic? Večini za to sploh ni mar. Pridno namakajo kruh v topli golaž in z rokami trgajo meso. Moj kolega Fudo pravi, da že dolgo ni pojedel toliko kruha nagnkrat in da za vse suhe predlaga, da se jim hrana deli brez pribora. Po njegovem ima vsak kos kruha 1000 kalorij. Kaj mislite? Ali bo to držalo?

Malica je zaključena. Spet ta Trasko! Gremo fantje! Spet pesem. Novi žulji! Saniteta ima polne roke dela. Obljuba, da bo 4. julij proslavljen delovno in udarniško, je izpolnjena. Izkopano je 290 m kanala za električni kabel. Utrujenost se v popoldanskem času umakne športnim tekmovanjem.

Ura je 17. Tovariš Joža Varl predava o informiranju in o pomenu informiranja v samoupravni socialistični družbi. Vsi ga pozorno poslušajo, razen mojega tovariša, malega pionirja, ki skoraj zaspi. Ali pa je to prezahtevno področje zanj? Sledijo vprašanja, na katera dobimo izčrpane odgovore o pomenu in obliki informiranja. Istočasno so v dogovorih navodila, kako naj bi steklo informiranje na MDA.

Stemnilo se je. Začenja se kulturni program, posvečen dnevu borcev. Recital je izredno lepo pripravljen. Potem se zvrstijo še humoristične točke. Aplavz hvaležne publike in zaključek programa s pesmijo Jugoslavija, ki jo zapojejo vsi prisot-

USPEŠNA TRIDNEVNA MLADINSKA AKCIJA NA MEŽAKLIJI

Do odhoda jeseniških mladinskih delovnih brigad na republiške in zvezno mladinsko delovno akcijo nas loči še 22 dni. Kot vemo bodo naši brigadirji letos sodelovali na dveh republiških in eni zvezni mladinski delovni akciji. Izredni delovni rezultati, ki so jih brigade dosegle v preteklih letih, obvezujejo naše brigadirje, da se tudi letos delovno pripravijo in seznanijo z brigadirskim življenjem na delovišču in v prostem času oziroma prostih aktivnostih.

Jeseniški brigadirji se delovno pripravljajo na lokalnih mladinskih delovnih akcijah predvsem pri urejanju cestišč. Ena izmed številnih lokalnih mladinskih delovnih akcij je bila tridnevna delovna akcija na

ni. Nešodaje vse moči od sebe in s svojim glasom priteguje v ta pevski zbor tudi ostale. Iz stavbe se sliši »glas radia mladosti« in disco ples dokončno utruji mladost naše občine in jo počasi pripravlja za drugo brigadirsko noč. Požarni so že na svojih mestih. Kontrolirajo, če je vse v redu in budno pazijo na objekte, za katere so zadolženi.

NEDELJA, 5. JULIJ

Oh, že spet ta glas! Vstani! Kako bi še spal! Toda odgovornost in obveznost mi ne dovolita, da bi se prepuštil dolgemu nedeljskemu spancu. Spomnim se Asmira, ki ima vedno veliko več povedati, kot vsi drugi skupaj. Zanima me, kaj je jedel? Gramofonske plošče ali kaj podobnega. Menim, da je njegov dar govora in smeja en sam velik zaklad. Toda večkrat je kot pokvarjena plošča. Ponavlja se. Komandant je malce zaspan. Pravijo, da z njegovim zdravjem nekaj ni v redu, da ni tak, kot so ga vajeni z drugih akcij. To se pravi natančen, vse vidi, spretno organizira delo, daje navodila in se sem ter tja pogovarja z brigadirji.

Tudi drugi delovni dan je mimo. Ob zaključku te akcije je bila brigadna konferenca. Obravnavali smo pravilnik o organiziranju MDA in pravilnik o organiziranju MDB. Istočasno smo potrdili vodstvo MDB jeseniško-bohinjski odred in MDB Jože Gregorčič-Gorenjec.

Odhajamo. Razmišljam o sami akciji, o organizaciji, o brigadirskem življenju. Menim, da morajo biti prav take akcije v naši občini večkrat organizirane. S takimi LMDA dosegamo, kar smo si zažrtali v našem programu aktivnosti. Vsak posameznik konkretno pokaže, koliko lahko prispeva ne samo neposredno na delovišče, temveč tudi na področju družbenopolitične aktivnosti. Ta akcija je pokazala, da je potrebno veliko več pozornosti posvetiti organizirani dejavnosti mladih po delovnem času, da mora v bodoče teže akcije nositi popoldanska aktivnost. Rezultatov ne smemo več iskati zgolj v dopoldanskem delu na delovišču.

BRIGADIR

Del brigadirjev na lokalni mladinski delovni akciji Mežaklija '81 pri urejanju ceste do železarskega doma na Mežakliji. (Foto: Vaso Hribar)

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

KEMIČNA KONTAMINACIJA

Z uničevanjem kmetijskih izdelkov so hoteli prisiliti partizanske enote, da se premaknejo s tega območja, medtem ko bi prebivalstvo morale poiskati zatočišče v tako imenovanih »strateških naseljih«. Istočasno so hoteli vplivati na bojno moralo civilnega prebivalstva in enot, na razbijanje njihove medsebojne enotnosti.

b) ogolitev gozda in uničevanje visokega rastlinstva (visoke trave, šibja, grmovja)

Z uresničevanjem tega cilja bi nasprotniku preprečili maskiranje v raji razne nestitve, skrivanje premikov enot, organiziranje zased in ustvarjanje splošnih pogojev za uspešno vodenje partizanske vojne, lastnim enotam pa bi z dejavnostjo iz zraka in z zemlje, z opazovanjem prostora in organizacijo obrambe okrog postojank, ognjenih položajev artilerije, letališč itd. olajšali odkrivanje, spremljanje in uničevanje nasprotnika.

Iz tako postavljenih ciljev je razvidno, da je uporaba protirastlinskih vojnih strupov namenjena predvsem v boju z nasprotnikom, ki se bori na svojem ozemlju na partizanski način in kjer v boju sodeluje ves narod. Naša koncepcija SLO predvideva boj proti agresorju na začasnem zasedenem ozemlju prav z uporabo partizanske taktike in z odpiranjem oboroženih sil na prebivalstvo. Zaradi tega obstaja tudi možnost, da bo agresor v naši splošni ljudski obrambi vojni predvsem na začasnem zasedenem ozemlju uporabil protirastlinske vojne strupe.

3. Načini uporabe protirastlinskih vojnih strupov

Ker so protirastlinski vojni strupi dejansko pesticidi, ki se množično uporabljajo v kmetijstvu, je izredno veliko hiperdiziranje po enoti površine osnovna karakteristika njihove uporabe v vojne namene. (V vietnamski vojni so herbicide uporabljali v količinah, ki so bile 10–13 krat večje, kot so predpisane za uporabo v kmetijstvu).

Druga karakteristika uporabe teh strupov je, da so najbolj primerni skupaj z drugimi snovmi, npr. z naftnimi derivati za pridobivanje raztopine, ki se dobro razprši in v zmesih z več protirastlinskimi strupi v različnih razmerjih.

Osnovni način uporabe protirastlinskih strupov je razprševanje (škropljenje, polivanje) tekočih raztopin različnih zmesi strupov. Lahko se uporablja tudi prah, čeprav so takrat učinkit slabši zaradi neenakomernega sedimentiranja prahu in ker jih dež lahko spere.

(V Vietnamu so iz letala ali helikopterja metali sode, napolnjene s strupom v obliki prahu, ki so eksplodirali nad riževimi polji).

Na letala (predvsem transportna) in helikoptere montirajo različne naprave za razprševanje raztopin strupa (naprave za polivanje živčnih vojnih strupov in mehurjevcev, naprave, ki se uporabljajo v kmetijstvu za škropljenje in zapraševanje iz zraka itd.). Zaradi boljših učinkov morajo letala (helikopteri) leteti čim nižje (50–100 m) nad poljem oziroma gozdom in s hitrostjo od 120 do 300 km na uro. Količina strupa je odvisna od nosilnosti letala. (Američani so uporabljali transportna in bojna letala velike nosilnosti (C-130, C-123, B-52). Eno letalo je v povprečju nosilo 4.000 litrov raztopine in je z njo kontaminiralo površino dolgo okrog 15 km in široko 85–90 m (okrog 130 hektarjev).

Učinki protirastlinskih vojnih strupov so odvisni tudi od časa uporabe glede faze razvoja rastline. Največja občutljivost rastlin je v obdobju zelenja, cvetenja ali zorenja žitaric, medtem ko je v obdobju, ko listje naravno odpada, oziroma pred žetvijo ali pobiranjem plodov, uporaba protirastlinskih strupov veliko manj učinkovita.

Da bi preprečili regeneracijo že zajetih rastlin, moramo kontaminacijo ponoviti. Tako ponavljanje uporabe strupov so v Vietnamu izvedli v presledkih med enim mesecem in enim letom (odvisno glede na vrste rastlin in uspeh prve kontaminacije).

(Riževa polja so bila med obdelavo kontaminirana dvakrat, nekatera celo petnajstkrat, medtem ko je bila ponovna kontaminacija gozdov izvajana vsakih 4–6 mesecev po prejšnji in pod pogojem, da je tedaj listje odpadlo).

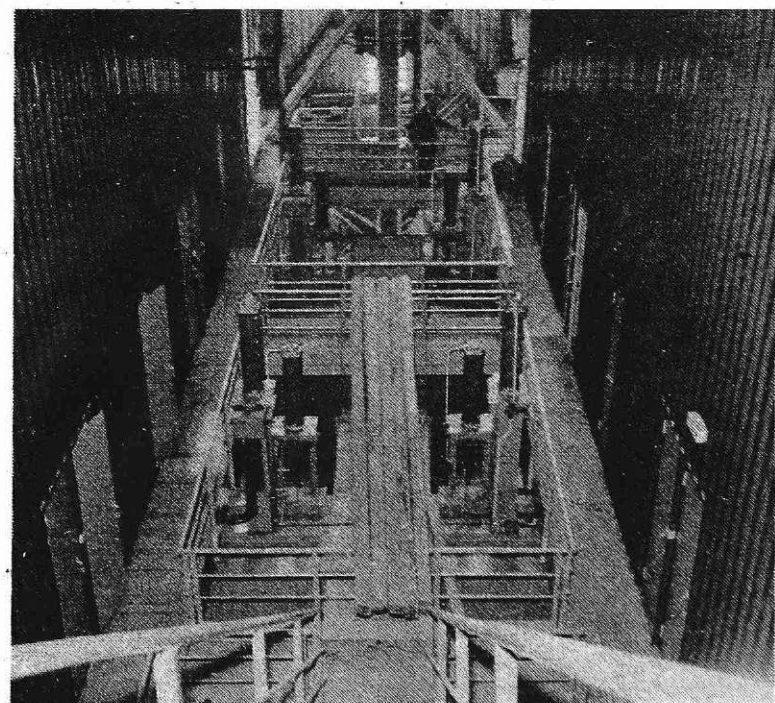
Meteorološki pogoji sodijo med najbolj pomembne dejavnike, ki vplivajo na smotnost uporabe protirastlinskih vojnih strupov. Za uporabo strupov so po ameriških podatkih ugodni meteorološki pogoji: jasno ali oblačno vreme, brez padavin, s temperaturo zraka med 10 in 20 stopinj Celzija, v zgodnjih jutranjih ali večernih urah, ko je izražena vertikalna stabilnost zraka (inverzija ali nevtralno) in slab veter (hitrost do 2 m na sekundo).

POSLEDICE UPORABE PROTIRASTLINSKIH VOJNIH STRUPOV

1. Posledice, ki lahko nastanejo na rastlinah

Učinki protirastlinskih strupov se začnejo javljati po nekaj dneh in se nadaljujejo več tednov ali mesecev. Na začetku se suši listje in drugi zeleni deli rastline, ki potem odpadejo, na steblih rastline se pojavljajo rumeni madeži oziroma skorja na drevesu in vejah poka in končno se zelena rastlina popolna izsuši in strohni, drevo pa ostane brez listja.

Nadaljevanje

Novo odpraševalne naprave pri električnih pečeh (Foto I. Kučina)

Vasjo Hribar

70-LETNI MIHA POGAČNIK VIHTI TEŽKO KLADIVO KOT MLAD FANT – 50 LET VARILEC

Prvič sem se srečal z Mihom Pogačnikom v konstrukcijski delavnici – kotlarni, kot so včasih rekli. Z obratovodjem B. Pristavcem sva ga poklicala v pisarno, kajti v delavnici je tak ropot zaradi razbijanja pločevine in železnih konstrukcij, da komaj slišiš sobesednika, čeprav je v tvoji neposredni bližini.

Miha Pogačnik, krepak možak, že razredčenih sivih las, se je takoj odzval najinemu povabilu in z odločnim, energičnim korakom prestopil tistih nekaj železnih stopnic do vrat pisarne.

Energija diha iz njegovih lic, živahnih oči, ustnic, ki se razpote-gajo v rahel nasmešek, brž ko se obrne proti sobesedniku, energijo začutiš iz zadnjega kotička njegovega obraza. Človek prvi hip oceni Miha Pogačnika kot osebnost, iz katere žari velik optimizem, moč in pripravljenost na sodelovanje, in dlje ko z njim govoriš, bolj se ta ocena potrjuje. Rekel bi, da je v njem tisti večni nemirni duh, ki ga nenehno priganja k aktivnosti!

Da Miha Pogačnik ne more mirovati, opaziš, ko ga pogledaš v oči. Njegove rjave oči živahno begajo po prostoru, se dotaknejo sobesedni-

Vse se je delalo na ta način.

Danes pa cele ladje zvarimo brez spojk. Seže z leti, ko smo začeli dokazovati, da se da z dobrim varjenjem marsikaj napraviti, so začeli ljudje »od foha« drugače misliti.

Ampak takrat pred vojno so bili pogoji za delo v kotlarni obupni. Ni bilo nobenih zaščitnih sredstev, nobenih očal, ne rokavic, ne ščitni-ka... v bivši kotlarni smo imeli samo eno dvigalo. Bik smo mu pravili, pa še s tistim si nismo bogve koliko pomagali. V glavnem je šlo vse na »pajs« in »šoruk!«

Pa smo vseeno nekaj naredili. 1937. leta smo zgradili drugi plavž. Povsod sem bil zraven. 1939. leta so me poslali v Nemčijo v Duisburg na tečaj varilstva. Za tiste čase je bilo to že nekaj, prava šola, toda kmalu se je začela vojna, napad na Poljsko. Takoj sem se moral vrniti domov. 1940. leta sem na oddelku učil 160 varilcev. Nekateri od teh fantov so se potepali na vse konce in kraje, nekatere še kdaj srečam, nekaj jih pa žal že ni več med nami. Takoj po tečaju so šli naravnost v partizane Koren, Ropret, Sekardi, Vaupotič in še drugi.

Po letu 1951 smo ustanovili varil-no društvo. Tako rekoč iz nič. Zdaj praznujemo jubilejno 30. leto. Za ustanovitev našega društva se je najbolj zavzemal bivši direktor inštituta za varjenje dr. Pavel Štular iz Ljubljane. On si je vsa leta zelo prizadeval, da bi spravili varilno teh-niko na soliden nivo. Uspelo nam je, saj imamo oddelek za varjenje na strojni fakulteti, svoj inštitut in močno razvito varilno tehnologijo v podjetjih, saj se znanje in poslednje novosti direktno iz šole prenašajo v tovarne. Z današnjimi elektrodami je veselje variti!

Leta 1965 sem bil izvoljen za zaslužnega člana društva za varilno tehniko SRS. Dobil sem diplomno med redkimi varilci. Po osvoboditvi sem bil na Dunaju in v raznih tovarnah po Avstriji. Veliko novega sem zvedel in še zdaj me zanima vse, kar je novega. Dobro se še spomi-njam, ko so mi že v Duisburgu rekli, da bodo moje zvare pregledali z rentgenom. Do tedaj sem mislil, da samo človeka pregledujejo na ta način. Kar malce sem se bal za svoje zvare, a potem je bilo vse v redu.

Tako je sklenil svojo pripoved stara grča Miha Pogačnik, stara ko-rešina, čigar rodovnik sega med kamnogiške železarje-fužinarje, čigar železarska družina že preko 150 let dela v Železarni.

Miha Pogačnik, varilec z dušo in telesom, že petdeseto leto vari v naši železarni. Nikoli mu ni žal časa, kadar je treba kaj novega zvedeti o varjenju. To je posebna odlika,

odlika, ki vleče, ki je za zgled vsem mlajšim rodovom!

Leta 1959 se je udeležil prvega varilnega tekmovanja pri nas. Po-noči je šest tekmovalcev kar ušlo, baje so se ustrašili, tisti, ki so pa vztrajali, so ves dan tekmovali kar brez malice!

Najvišja točka, kjer je varil, je bil železni dimnik pri kaverjih. »Ta-krate«, pravi Miha Pogačnik, »sem se igral z življenjem po lestvi z 276 cveki! Najnižja točka pa je bila Sava turbina, ko je varil lopatice. Bilo je pozimi, temperatura nekaj stopinj pod ničlo. Varil je povsod: pri vročih pečeh in takoj potem na dvigalih, na višini in prepihu...

Najbolj ga je pretresla ekspedicija v Skopje. Bilo je tik po potresu, ki je vodil celo ekipo. Iz ruševin so vlekli mrtve in zmrzavljene, mlade lju-di...

Ob tako dolgoletnem delu še dobro vidi in ima mirno roko. Še sam se čudi, kako to, da je v tako težkih pogojih obdržal vsa ta leta imenito zdravje. Predlani sta splezala z vnu-kom na Triglav, mati je bila vsa v skrbeh...

Najbolj zadovoljen in vesel je bil, ko je hčeri pomagal dograditi hišo na Rodinah.

Najin pogovor sva zaključila v do-mačem okolju ob prigrizku in čaši belega vina, ki ga je prijazno posta-vila njegova žena na mizo. Naji-nemu povabilu na pogovor se je rade volje odzval tudi predsednik društva varilcev Jesenice Dušan Sikošek, so-delavec raziskovalnega sektorja.

Pred nami so zablistele diplome in medalje, ki jih je Miha Pogačnik dobil za delo in na tekmovanjih va-ričev. Za svoje delo pa je bil tudi večkrat pohvaljen in nagraden.

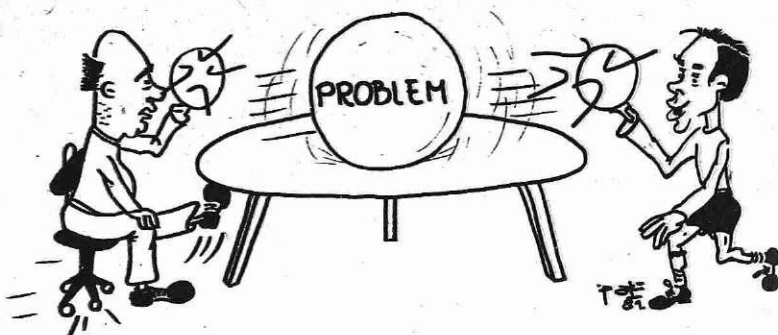
Tudi v družbenem življenju je Miha Pogačnik še aktiven, saj je go-spodar v KS Podmežaklja. Kadar-koli je treba kaj premakniti, na-re-diti, vedno rad pomaga. Vedno je bil tak, pravi. Začelo se je že pred vojno pri športnem društvu Bratstvo, ko so ustanavljali nogometni klub, pri smučarskem društvu, ko so gradili kočo na Pustem rovtu, pa jim je pogorelo, 15 nedelj in sobot so se nagarali, vendar jih to ni spravilo na kolena...

Tak je bil in tak bo ostal Miha Po-gačnik, delaven, željan novosti, pripravljen pomagati kjerkoli, zgled vsem. V kolektivu ga imajo radi in tako bo ostalo, le da bi ostal zdrav, to pa mu želimo vsi.

Miha Pogačnik se je rodil 1. julija 1911 na Jesenicah. V takratni Kranjski industrijski družbi Jese-nice je začel delati 12. aprila 1929 kot pomožni zidar na gradbenem od-delku. Za tem je delal še v livarni, od 24. septembra 1932 pa vse do upo-kojitve 13. avgusta 1970 je delal v konstrukcijski delavnici, oziroma v današnji TOZD Strojne delavnice. Zaradi svojega strokovnega znanja je tudi po upokojitvi še dalj časa delal po osem ur, zadnja leta pa dela še pogodbeno po štiri ure dnevno.

Tomaž Iskra

ŽELEZARSKI HUMOR

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ELEKTRODE

Redna seja izvršnega odbora os-novne organizacije sindikata TOZD Elektrode je bila 10. junija.

Ob tretjem kongresu samoupravl-jalcev so pregledali uresničevanje samoupravljanja v temeljni orga-nizaciji. Opozorili so na slabo po-vezanost z ostalimi družbenopo-litičnimi organizacijami in na zelo nizke plačilne skupine preko 70% zaposlenih delavk.

Vodja temeljne organizacije je pojasnil nekatere zaplete v zvezi s proizvodnjo: zaradi pomanjkanja vodnega stekla so imeli en dan ko-lektivni dopust. Zaradi premajhne zmogljivosti rezalnice bodo morali razmisliti o uvedbi tretje izmene, da bi oplačevalnica lahko normalno delala. Primanjkuje jim tudi neka-terih surovin.

Ker za spomladanski izlet v Ra-bac ni bilo dovolj prijav, bodo izlet ali piknik organizirali jeseni. Sklenili so, da dajo čistiti športne drese v čistilnico. Denar, ki so ga zbrali ob smrti matere sodelavca, bodo namenili za dobrodelne name-ne. Ne strinjajo pa se z zvišanjem osebnih dohodkov za 10% (nižjim

grupam bi morali zvišati za več pro-centov, višjim za manj) in z gradnjo garderob skupaj z Vatrostalno v prostoru stare šamotarne.

TOZD DRUŽBENA PREHRANA

Tretja seja izvršnega odbora os-novne organizacije sindikata TOZD Družbena prehrana je bila v četrtek, 11. junija.

Pregledali so izvrševanje sklepov, živahno razpravo pa je spodbudilo gradivo za tretji kongres samo-upravljalcev. Ugotovili so, da so se pogoji dela znatno izboljšali, da pa je premalo zanimanja domačinov za nekatere poklice in še vedno preveč predčasnega zapuščanja de-lovnih mest.

Obravnavali so zahtevek za vo-denje postopka zaradi kršitve de-lovne dolžnosti (sestanka se je zato udeležil tudi vodja restavracije Železarne) in podali mnenje o delavki-kršiteljci.

Sodelavki so odobrili 1.500 din so-cialne pomoči za letovanje hčerke na morju, obravnavali pa so tudi organizacijo izleta na Lošinj v sep-tembru.

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz treh temeljnih organizacij prejeli pet-najst zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Osrednja tema sestankov je bilo večinoma vprašanje izvajanja ukrepov za izboljšanje delovne in tehnološke discipline.

SDS livna jama 4 (TOZD JEKLARNA) se je seznanila z novim načinom premiranja v jeklarni. Zahtevala je, da se iz sklepov delavskega sveta črta člen, ki omejuje izplačilo premije s pogojem, da je izpolnjen operativni plan. To zahtevo uterne-ljuje s tem, da je mesečni plan sestavljen iz dnevnih planov, kar pomeni, da bo ob večji dnevni proizvodnji večja tudi mesečna proizvodnja. Pritoževala se je tudi nad malico, češ da ne ustreza potrebam delavcev ob težkem fizičnem delu. Slaba je še zlasti kvaliteta hladnih obrokov, razen tega pa ponoči nimajo dovolj niti toplega obroka, niti toplega čaja. Kritizirali pa so tudi stal-no pomanjkanje delavcev na ključnih nalogah in opraviilih. SDS zahteva, da se v zvezi s tem nekaj ukrene.

Iz TOZD ŽICARNA pa smo prejeli zapisnike SDS vod-stvo TOZD, žičarna I-1, I-2, I-3, II-1, II-2, II-3, patentirni-ca 1 in 2, votličarna in adjustaža žičarne. Vse so se seznanile z majskimi proizvodnimi rezultati ter s kvaliteto problema-tiko, ocenjevale pa so tudi uresničevanje ukrepov za izboljšanje delovne in tehnološke discipline. SDS vodstvo TOZD je ocenila, da so bili proizvodni rezultati v mesecu maju po količini, kvali-tetnem asortimanu ter drugih kazalcih razmeroma dobri, da pa je osebni dohodek glede na to (kljub 10-odstotnemu povečanju) nizek. V mesecu maju se je povečalo tudi število zunanjih rekla-macij (v prejšnjih mesecih jih skoraj ni bilo). Vzrok za reklama-cije je po mnenju SDS največkrat v malomarnosti, zato bi se bilo potrebno dogovoriti o izvajanju osebne odgovornosti. Oce-nila je tudi, da se nekateri ukrepi za izboljšanje delovne in teh-nološke discipline izvajajo že od vsega začetka, medtem ko pri drugih v določenih primerih ni opaziti bistvenega napredka (n. pr. predčasni odhodi z dela). SDS žičarna I-1 je ugotovila, da so plan proizvodnje v mesecu maju presegli, medtem ko so bili proizvodni stroški za 4,5 mio dinarjev nižji od planiranih. Re-

klamacij je bilo v maju pet (štiri upravičene in ena opozorilna). Skupina je bila tudi opozorjena, da deset minut pred koncem dne ne sme nihče zapuščati svojega oddelka. Predlagala je tudi, da naj bi delavci OTK rezali vzorce valjane VAC žice na koncih in ne v sredini ročev. Razen tega jo tudi zanima, kdaj bo na Herborn vlečnih strojih dokončana naprava za strojno veza-nje žice. SDS žičarna I-2 v zvezi z reklamacijami, ki so vred-nostno meseca maja nekoliko porasle, ugotavlja, da jih največ (41,9%) odpade na neustrezne mehanske lastnosti. To zadnje čase opažajo predvsem pri patentirani žici, kar pa je krivda prejšnje priprave v drugih obratih. Ugotavlja tudi, da se je izboljšala prisotnost, vendar pa še vedno ne morejo biti za-dovoljni s časom obratovanja posameznih strojev. SDS žičarna I-3 ocenjuje, da so bili rezultati v maju, kljub pomanjkanju ustreznega vložka, pogostih menjav programov dela, občasne ne-kvalitetnega luženja ter večji porabi votlic, še vedno kar ugodni. Še vedno pa je bilo premalo storjenega, da bi se izognili napakam, zaradi katerih prihaja do reklamacij. Še vedno pre-večkrat prihaja do zamenjave kvalitete, kljub temu da v samem oddelku žičarne I veliko napak odkrijejo že pri dovozu materi-ala. Ves vložek bi moral biti po mnenju SDS prekontroliran že prej, preden pride v predelavo, morali pa bi tudi ostreje ukrepati pri dimenzijskih odstopanjih in pri slabih površini. Poskrbeti je treba za kopalne kabine, da bi bile vedno uporabne. Prav bi bilo tudi, da bi imeli delavci ob dnevih, ki so predvideni za čiščenje strojev, vsaj deset minut več časa na razpolago za umivanje. SDS vprašuje, če je predvideno kakšno temeljito popravilo žer-javov v II. in III. polju žičarne I. Trdijo namreč, da se pri nala-ganju materiala na rampe pojavljajo težave, ker so vodila na mostu žerjava tako iztrošena, da je potrebno vozček na žerjavu ročno potegniti iz začetnega položaja. SDS žičarna II-1 ugotav-lja, da je bilo meseca maja in junija precej mehanskih in elektro zastojev na linijah Herborn – Nichof. Zaradi velike odsotnosti se pojavlja tudi problem zamenjave delavk na teh ter na ESAB strojih. Pravijo tudi, da reklamacije sicer ni bilo, da pa je še ved-no veliko težav s kvaliteto VAC žice, kar zmanjšuje možnosti za izvoz. Problem predstavljata tudi konstantna vijača in slaba kvaliteta plastičnih koluti (preveč gladke, z robovi in z luknjami na nepravilnih mestih). Večina delavcev spoštuje ukrepe za iz-boljšanje delovne in tehnološke discipline, vendar pa je delav-kam težko priti v predvidenem času do svojih garderob. Predla-gali so tudi, da naj bi v garderobah napravili še dva tuša (trije so premalo). SDS žičarna II-2 omenja, da zadnje čase čutijo po-manjkanje žice P 12 in Ž 8 N. Zaradi tega morajo na Herborn 11. kjer delajo žico predvsem za nadaljnji vlek, večkrat menjati

program. Za VAC žico, ki je namenjena predvsem za izvoz, pra-vijo, da je sajasta in umazana. Ukrepe za izboljšanje discipline izvajajo zadovoljivo, motijo pa jih še vedno skupine delavcev iz drugih temeljnih organizacij, ki se od trinaest ure dalje pomi-kajo proti nedovoljenim izhodom iz Železarne. Predlagali so, da naj bi v ženski kopalnici namestili še dva tuša. SDS žičarna II-3 se v zvezi s porastom reklamacij vprašuje, kako lahko pri poostreni tehnološki disciplini pride do takih vzrokov reklama-cij, kot jih navajajo informacije. SDS meni, da se disciplina v večini TOZD še vedno ni izboljšala (predčasno odhajanje z de-la) ter predlaga, da naj bodo vodilni v TOZD pri izvajanju ukrepov bolj dosledni. Po mnenju SDS patentirnica 1 je obrat-no dežurstvo preslabo plačano (manj kot redno delo!). SDS patentirnica 2 meni, da bi v pletilnici in patentirnici lahko iz-boljšali kvaliteto dela z malo večjim občutkom za odgovornost in tehnološko disciplino. SDS votličarna ugotavlja, da se pred-lagani ukrepi za izboljšanje discipline po drugih TOZD ne spo-štujejo. Člani SDS adjustaža žičarne so se na sestanku dogovo-rili, da se vsakemu piše toliko ur, kolikor jih dela ter da je treba odsotnost z dela javiti vnaprej (sicer se piše neopravičeni izosta-nek). Omenjeno je tudi, da nekateri še vedno mislijo, da je do-volj če napravijo normirano količino proizvodov.

Iz TOZD JEKLOVLEK pa smo prejeli zapisnike SDS hladna predelava 2 ter adjustaža 1 in 2. Po mnenju SDS hladna predelava 2 je uspeh že to, da so se odločili za akcijo za izboljša-nje discipline, ki pa ne bo lahka. Sprejete sklepe je treba odlo-čno in dosledno izvajati v vseh sredinah. Tudi obe skupini v adjustaži se zavzemata za doslednost pri izvajanju disciplinskih ukrepov. SDS adjustaža 1 je ocenila tudi plan za mesec julij (1840 ton), pri čemer pa opozarja, da problem predstavlja kvali-teta vložka in odsotnost delavcev. Zato bo treba dopust koristi-ti čimbolj racionalno. SDS adjustaža 2 je na sestanku predla-gala povišanje kategorije za delavca – ravnalca. Meni tudi, da bi morali ravnalci zaradi umazanega dela prejeti vsako leto po dve delovni obleki. Žerjavovodja je zahteval, da se na 15-ton-skem žerjavu izvede generalno popravilo, oziroma, da ga pre-gleda ustrezná komisija. Pravi, da so verige popolnoma iztroše-ne, »pretegnjene«, oziroma da novih ni. Na ravnalnem stroju Medart 2 je treba pritrčiti vijake ter popraviti držalo. Namesti-ti je treba tudi novo vhodno in izhodno vodilno cev ter popravi-ti in uravnati stole za pakiranje zabojev.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje – Božidar Lakota

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zato morajo sindikati s politično akcijo zagotavljati in spodbujati razprave in odločanje v TOZD in

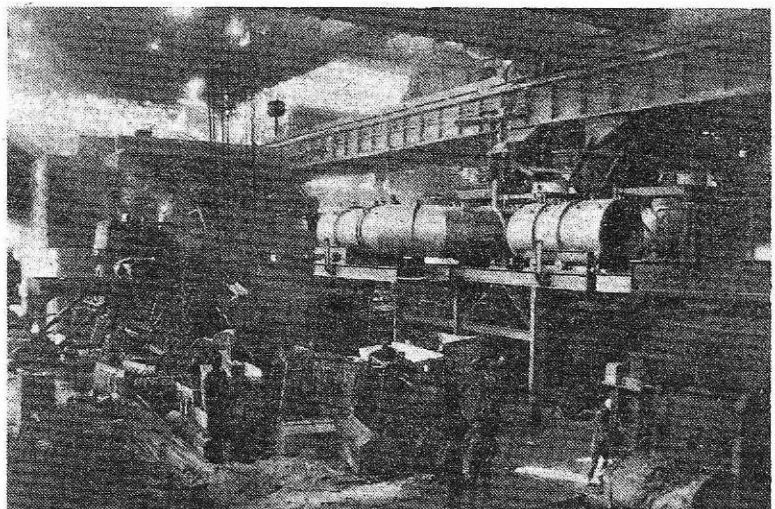
KADROVSKA DEJAVNOST

Predsedstvo RS ZSS je tudi kritično ocenilo uveljavljanje kadrovske-izobraževalne dejavnosti v združenem delu. Mnogi cilji in naloge, ki smo si jih zastavili s srednjeročnim planom za obdobje 1981–85, temeljijo na tem, kako bomo znali združiti vse umske in delovne potencialne. To zahteva, da se v večji meri uveljavijo znanja in sposobnosti že zaposlenih delavcev, njihova stalna strokovna rast, na drugi strani pa oblikovanje vzgojno-izobraževalnega sistema, ki bo sposoben usmerjati mladino in jo usposabljaati za potrebe združenega dela. Pri tem ima pomembno vlogo kadrovska politika, kjer smo v preteklosti že dosegli bistvene premike pri njeni demokratizaciji, vendar so še primeri, ko o njej odločajo ozki krogi ljudi. Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije v organizacijah združenega dela premalokrat razpravljajo in odločajo o celoviti in dolgoročni kadrovski politiki. Predsedstvo je ugotovilo, da se prepočasi uveljavljajo sklepi z republiškega posveta o kadrovski dejavnosti v združenem delu, ki sta ga organizirala republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarska zbornica SR Slove-

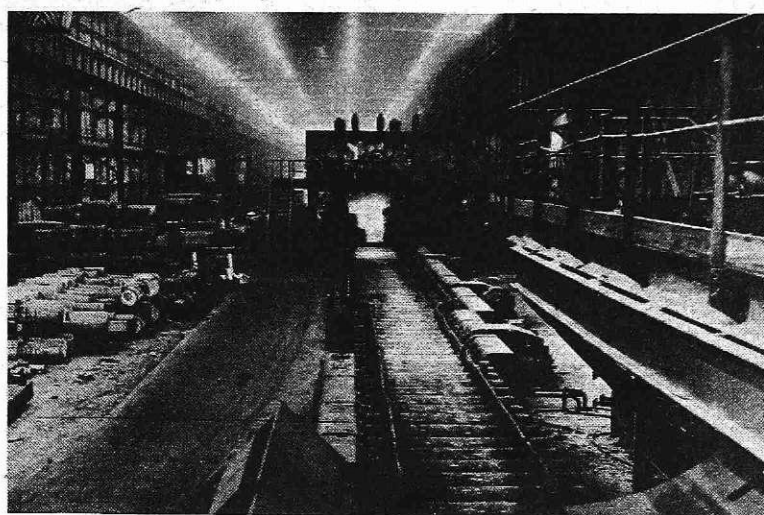
**ORGANIZACIJE
ZDRUŽENEGA DELA
NOSILKE IZOBRAŽEVALNE
POLITIKE**

Organizacije združenega dela so še posebej odgovorne za uveljavljanje izobraževanja ob delu in iz dela. Delovni človek se mora nenehno izpopolnjevati, saj to od njega zahteva hiter tehnološki in družbeni razvoj. Zato je predsedstvo poudarilo izreden pomen uveljavljanja izobraževanja ob delu in iz dela. Vendar pa rezultati letošnjega vpisa v izobraževanje ob delu niso razveseljevi. Podatki kažejo nadaljnje upadanje zanimanja za tovrstno izobraževanje, poleg tega pa že vrsto let ugotavljamo, da se delavci premalokrat odločajo za izpopolnjevanje v svojem osnovnem poklicu. Do sredine aprila se je za srednje izobraževanje prijavilo le 644 že zaposlenih delavcev (razpisanih mest je bilo 3881), med temi pa se je kar 54,5 % odločilo za neproizvodne usmeritve. Prav tako se zmanjšuje število vpisanih na naravoslovno-tehniškem področju v višjem in visokem šolstvu. Vzrok za to je med drugim tudi v tem, da organizacije združenega dela izobraževanja ne načrtujejo in seveda zato tudi delavcev ne usmerjajo v izobraževanje. Ob potrebah po določenih strokovnjakih prevečkrat računamo le na nove zaposlitve, premalokrat pa na možnosti, da bi za taka dela z dodatnim izobraževanjem usposobili že zaposlene delavce. Le v nekaterih organizacijah združenega dela so objavili razpise za izobraževanje, čeprav zakon o usmerjenem izobraževanju določa, da bi to morale storiti vse organizacije združenega dela.

Zato si bodo sindikati prizadevali, da bo vsaka organizacija združenega dela vsaj enkrat letno objavila potrebe po izobraževanju, kot to določa zakon o usmerjenem izobraževa-

Remont ASEA električne peči in montaža odpraševalne naprave (Foto I. Kučina)

Valiantne naŭbeti!

V pripravih na usmerjeno izobraževanje ne moremo mimo štipendiranja. Tudi sporazumi o štipendiranju v občinah niso bili podpisani pravočasno. Ponekod so celo odklanjali sistem vzajemnosti in solidarnosti, ki omogoča prelivanje sredstev, da so ta enaka v vseh okoliših, ne glede na stopnjo razvitosti. Tako ravnanje bi morali še posebej analizirati občinski sveti zveze sindikatov.

V odborih za usmerjanje vpisa v občinah pa morajo spodbujati čim boljše obveščanje otrok naših delavcev na začasnem delu v tujini o usmerjenem izobraževanju in o možnostih za bivanje v domovih za

učence in študente, da bi jim tako omogočili nadaljnje izobraževanje v tujini.

PROIZVODNO DELO IN DELOVNA PRAKSA

Največ kritičnih besed pa je predsedstvo namenilo pripravam na izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse. Podatki kažejo, da v organizacijah združenega dela za to še niso zagotovljeni vsi potrebni pogoji. Pri tem je predsedstvo postavilo odločno zahtevo, da pristojni organi takoj opredelijo vprašanje financiranja proizvodnega dela tam, kjer bo določena organizacija združenega dela združenega dela izvajala to delo tudi za druge organizacije združenega dela, pa tudi druga vprašanja (samoupravno sporazumevanje med šolami in organizacijami združenega dela, nagrajevanje učencev itd.), ki vplivajo na to, da priprave še niso zadovoljive. Pri tem pa je predsedstvo poudarilo odgovornost sindikatov, da bodo priprave kakovostne in pravočasne. Za to je sprejelo sklep o oblikovanju posebnega delovnega telesa, ki naj bi usklajevalo tovrstne aktivnosti, jih stalno spremljalo in usmerjalo.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije se je z razpravo o poročilu o aktivnosti sindikatov vključilo v razpravo o pripravah na usmerjeno izobraževanje, ki bodo zaključene z razpravo v zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije v drugi polovici junija. Sprejelo je sklep, naj sindikati na vseh ravneh še pred razpravo v republiški skupščini ocenijo priprave na prehod v usmerjeno izobraževanje v lastnem okolju. Osnovne organizacije zveze sindikatov naj spodbudijo delavske svete v organizacijah združenega dela, da bodo razpravljali o tem, občinski sveti zveze sindikatov pa bodo dali pobudo skupščinam občin, da bodo o pripravah razpravljali tudi zbori združenega dela v občinah. Tako bodo ugotovitve in ocene lastne pripravljenosti podlaga za usmeritve skupin delegatov s posameznih območij in njihovo razpravo v zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije.

VM
(Informacije ZSS 7/V)

Dopiszcie

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

UPORABA ODPADNE TOPLLOTNE ENERGIJE V ŽELEZARSKI INDUSTRIJI

V železarski industriji je v polnem teku iskanje možnosti za zmanjšanje porabe in boljše izkoriščanje porabljene energije. Strokovnjaki iščejo na vseh področjih železarstva načine za zmanjšanje porabe vseh vrst energije, nadomeščanja nafte z drugimi energetskimi viri in izkoriščanje odpadne energije. V zadnjem času namenjajo vedno več pozornosti izkoriščanju odpadne energije in pri tem dosegajo tudi lepe uspehe.

V integralnih železarnah s koksarno, plavži, jeklarno in valjarnami nastaja velika količina raznih sekundarnih energetskih virov, kot so: koksarniški in plavžni plin, razni vroči in dimni plini in podobno.

To pomeni, da je železarna ogromen izvor energije, ki jo je mogoče ponovno uporabiti. To daje velike možnosti za zmanjševanje uporabe nafte in drugih zunanjih energetskih virov.

Odpadna energija dosega v integralni železarni 40 % celotnih energijskih potreb. Pri tem gre za občutno toplotno izdelkov in predelanih materialov, uporabljeno hladilno vodo, dimnih plinov in toplotu, ki jo sevajo razne železarske peči. Temperatura teh odpadnih energijskih virov se giblje med 1300 stopinj C. Kot jih ima žilindra do 30 – 60 stop. C pri hladilni vodi.

Na možnost uporabe odpadne toplote vpliva njena vrsta (občutna toplota trdnih ali tekočih snovi, energije sevanja itd.)

in višina temperature, kajti čim višja je, tem bolje je. Za ekonomsko izkoriščanje energije pri nizkih temperaturah pod 200 stop. C je potreben že znaten tehnološki napredek. Zato skušajo strokovnjaki najprej rešiti vprašanje izkoriščanja občutne toplote pri temperaturah nad 200 stop. C in to pri raznih vročih materialih, kot so: koks, ko ga potisnejo koksrniške peči, sinte, vroči blumi in slabi po valjanju in razni vroči dimni plini. Kaže, da je danes mogoče tehnološko izkoristiti okoli 35 % vse odpadne toplote, ki nastane v tehnološkem procesu v integralni železarni. Pri tem ni upoštevana toplota, ki gre v izgubo zaradi sevanja.

Nekaj načinov in naprav za izkoriščanje takšne energije v obliki vodne pare ali električne energije že danes uporabljajo v praksi. Pri tem je glavno vprašanje gospodarnost. Pridobivanje električnega toka iz odpadne energije povzroča z učinkovitostjo pretvorbe določene težave.

Na področju plinov kot stranskih proizvodov sta koksarniški in plavžni plin dejansko že v celoti izkoriščena. Plin, ki nastane pri obratovanju kisikovih konverterjev, pa uporabljajo vedno bolj in je danes izkoriščen že več kot 80 %.

Za izdelavo grodlja porabijo v integralnih železarnah okoli 70 % celotne energije. Izkoriščanje odpadne toplote na tem področju je možno z izkoriščanjem pritiska na žrelu plavžev, suhim gašenjem koksa in pri hlajenju sintra.

Uporaba turbin za izkoriščanje pritiska na žrelu plavžev pri pridobivanju električne energije se vedno bolj širi. V japonskih železarnah so takšno napravo zgradili že leta 1974; letos jih obratuje že 29.

Suho gašenje koksa je zelo uspešen način izkoriščanja njegove občutne toplote, ko ga razžarjenega potisnejo iz koksar-

niške baterije. Koks hladijo v zaprtem sistemu. S kroženjem se plin ogreje na visoko temperaturo in ga uporabijo za ogrevanje parnega kotla, v katerem pridobivajo vodno paro in nato ponovno za hlajenje vročega kokska. Z uporabo tega sistema je mogoče pridobiti 500 kg vodne pare na tono kokska.

Razvijajo tudi način izkoriščanja vročega zraka, ki nastane pri hlajenju sintra, ki ga sedaj spuščajo v ozračje. Možnosti sta dve: ogreti zrak je možno uporabiti pri vžigalni napravi, ali pa za pridobivanje vodne pare. Pripravljajo tudi izkoriščanje običutne toplote plavžne cilindre in vročih dimnih plinov koksarn in naprav za sintiranje.

Tudi vroči dimni plini kisikovih konvertorjev so pomemben člen pri boljšem izkoriščanju odpadne toplote v jeklarnah. Možnosti za to sta dve.

Prva je s parnim kotlom, montiranim nad konvertorjem, ki ga ogrevajo z zgorevanjem ogljikovega oksida v dimnih plinih in s tem pridobivajo vodno paro. Druga možnost je izkoriščanje njegove odvečne toplote brez zgorevanja, kar uporabljajo pri večini ječlam s kisikovimi konvertorji. Poleg izkoriščanja energije je ta postopek povezan tudi s čiščenjem dimnih plinov.

Iskanje novih načinov za izkoriščanje odpadne toplote v železarski industriji je treba nadaljevati in to kljub tehničnim in ekonomskim težavam, ki so posledica dejstva, da so enostavnejši načini že v rabi. Kajti železarska industrija je izredno velik porabnik energije, svetovna energetska situacija pa bo tudi v bodoče vedno težja.

V OBČINI 30.925 STALNIH PREBIVALCEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

tujini. Med temi delavci so popisani tudi delavci, ki se iz naše občine dnevno vozijo na delo v sosednji državi.

Popis je tudi zajel vse delavce, ki so v rednem delovnem razmerju v organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih v naši občini. Zbrani so tudi nekateri podatki o značilnostih samostojnega osebnega dela in obrti. Popis prebivalstva pa je seveda dal tudi osnovo za dolgoročne napovedi o številu prebivalstva, kar so načrtovalci že uporabili pri oblikovanju družbenega plana občine.

V času popisa je bilo v občini Jesenice skupaj 32.734 oseb, od tega 30.952 stalnih prebivalcev, 585 začasnih, 82 gostov in 1.142 oseb v skupinskih stanovanjih (v domovih). Iz jeseniške občine je 1.216 oseb na časnem delu v tujini in 290 njihovih družinskih članov oziroma svojcev.

S popisom podatkov o gospodinjstvih so ugotovili predvsem število gospodinjstev kot osnovnih ekonomskih skupnosti, njihovo sestavo po številu članov ter število aktivnih oziroma vzdrževanih članov. Popis

je ugotovil, da je v občini 10.969 gospodinjstev, poleg drugih podatkov o sestavi družin.

S popisom stanovanj so dobili število stanovanj in osnovne podatke o njihovi velikosti, o številu sob in stanovanjskih površinah. Zbrani so tudi podatki o starosti stanovanj (leto izgradnje oziroma prenove) in opremljenosti, kot tudi podatke o nastanjenosti. Zbrani so tudi podatki o številu stanovanj, ki se uporabljajo za počitek in rekreacijo ter nekateri podatki o drugih stavbah, v katerih so stanovanja. S popisom so bila zajeta tudi tako imenovana skupinska stanovanja. Zajeta so bila vsa stanovanja, ne glede na to, ali so stalno ali občasno naseljena ali pa nenaseljena kot tudi drugi prostori, ki niso namensko zgrajeni za stanovanja, pa so se ob popisu uporabljali za stanovanja ter stanovanja, ki so se ob popisu uporabljala kot poslovni prostori, niso pa za te namene posebej preurejena.

S popisom je bilo ugotovljeno, da je v jeseniški občini 10.965 stanovanj, od tega 10.243 stalnih stanovanj in 722 stanovanj za počitek in rekreacijo (vikendov) v zasebni lasti.

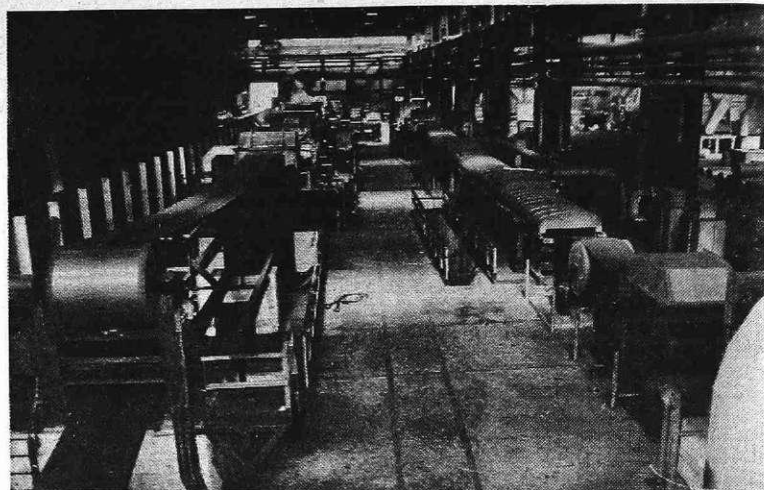
S popisom so bili zbrani tudi podatki o velikosti lastnega zemljišča

in zemljišča, ki ga gospodinjstvo uporablja ter podatki o osnovnih vrstah živine in o kmetijskih strojih, kakor tudi podatki o prevzemnikih kmetijskega posestva. S popisom so ugotovili, da je v občini Jesenice 209 konj, 2.460 govedi, 2.595 ovac, 633 prašičev in 11.460 perutnine. Med večjimi kmetijskimi stroji je bil za beležen le en kombajn. V občini imamo kar 175 vodnjakov.

Ti podatki, ki jih dopolnjujemo z razpredelnicami po krajevnih skupnostih, so bili zbrani iz prvih rezultatov popisa, medtem ko bo sistematično urejene in zbrane podatke na osnovi popisne dokumentacije v naslednjih mesecih uredil in objavil zavod SR Slovenije za statistiko v Ljubljani, ki je tudi organizacijsko in vsebinsko vodil in usmerjal letošnje priprave za izvedbo popisa.

Naj ob sklepu omenimo, da je bila jeseniška občina za popis razdeljena na 66 statističnih okolišev, ki jih je sestavljalo 156 popisnih okolišev. Popis je opravilo 152 popisovalcev, ki jih je vodilo 26 občinskih inštruktorjev.

(Iz gradiva, ki so ga prejeli delegati vseh treh zborov skupščine občine Jesenice.)

Žarilno-lužilna linija v Hladni valjarni Bela (Foto I. Kučina)

DOBRA OCENA AKCIJE NNNP 80/81

Vse aktivnosti v okviru akcije NNNP 80/81 so se v jeseniški občini odvijale po programu, ki ga je pripravil koordinacijski odbor za SLO in družbeno samozastito na osnovi izhodišč predsedstva republike konference SZDL Slovenije in na osnovi lastne politične varnostne ocene. V akciji NNNP '79 se je preverila pripravljenost za protiletalsko obrambo in odstranjevanje posledic bombnega napada, v akciji 80/81 pa so se opredelili na protiklošno in desantno obrambo. Težišče vseh prizadevanj so usmerili predvsem v aktivnost v krajevnih skupnostih, katere so povezovala aktivnost teh priprav v TOZD.

Po zaključni akciji je koordinacijski odbor na osnovi poročil krajevnih skupnosti, TOZD in drugih pripravil skupno poročilo, ki je bilo tudi osnova za oceno aktivnosti. Pri tem so ugotovili, da je akcija dobro uspela in da se je večina nosilcev nalog nanje dobro pripravila. Ponekod so naleteli na precejšnjo kadrovsko problematiko, predvsem tam, kjer imajo eni in isti občani preveč nalog. Zato je bilo to delovanje tudi preveč forumsko.

V bodoče bo treba posvetiti več pozornosti kolektivnemu delu. V okviru usposabljanja bo treba v prihodnje dobiti boljši predavateljski kader, ki bo znal prodorno podajati gradivo za vse starosti in nivoje usposobljenosti občanov. Ponekod vaje niso vzeli dovolj resno. Zato si bodo prizadevali, da se bodo nosilci in samoupravni organi v te aktivnosti bolj vključili.

Razen gasilcev društva doslej v tej smeri niso sodelovali. V prihodnje bodo v to vključili tudi strelske družine, fotoamaterje, kinološko društvo, ribiče, lovce in druge. Dodelali bodo še varnostni in obrambni načrt, določili pomembnost objektov za fizično zavarovanje, izpopolnili informacijski sistem, še večjo pozornost pa bodo posvetili širšemu osveščanju vseh občanov in podobno.

Na seji občinske konference SZDL, kjer so to obravnavali in podali oceno, so imenovali petčlansko komisijo, ki bo pripravila ustrezne sklepe in jih posredovala vsem krajevnim skupnostim, TOZD in drugim kot smernice za delo in prizadevanja v bodoče.

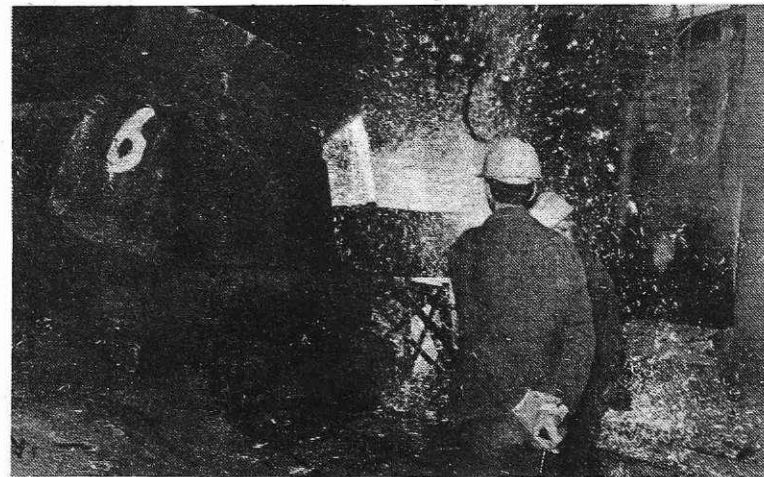
Poročilo in razprava sta poleg omenjenega pokazala, da so posamezni sekretariati, komiteji in koordinacijski odbori delo resno in dobro opravljali. Pohvalno so izrekli tudi Radiu Triglav in lokalnim glasilom, ki bodo te sklepe posredovali vsem občanom za še boljše delo v prihodnje.

B. B.

Železarski globus

PERZIJSKI ZALIV

Študija, ki so jo naročile vlade in industrija arabskih držav ob Perzijskem zalivu, priporoča v prihodnjih desetih letih po letu 1982 izgradnjo štirih novih železarn. Obravnava jo bodo ministri teh držav na posebnem sestanku, ki bo v drugi polovici letošnjega leta. V prvi železarni, ki bi jo naj zgradili na osnovi te študije, naj bi izdelovali ploščate izdelke in letno dva milijona ton surovega jekla. Sledile naj bi železarne s 500.000 in nato še dve s 500.000 ton oziroma 750.000 ton surovega jekla. Zadnja izmed teh železarn naj bi pričela obratovati leta 1992. Študija priporoča tudi sodelovanje med vsemi železarnami na tem področju in ustanovitve enotnega tržišča za železarske izdelke.

Vlivanje grodja v SM peč (Foto I. Kučina)

PRVI REZULTATI POPISA PREBIVALSTVA V OBČINI JESENICE V LETU 1981 PO KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

	Vseh	KRAJEVNA SKUPNOST					Kr. gora
		Bl. Dobrava	Dovje-Mojstrana	Hrušica	Javornik-Kor. Bela		
1. Osebe, vpisane v seznam 1 (stalni)	30.925	1.357	1.819	874	5.043	2.618	
2. Osebe, vpisane v seznam 2 (začasni)	585	7	25	7	68	93	
3. Osebe, vpisane v seznam 3 (gosti)	82	—	1	6	16	8	
4. Osebe v skupinskih stanovanjih (P-3)	1.142	—	15	37	240	—	
VSEH OSEB	32.734	1.364	1.860	924	5.367	2.719	
5. Osebe na zač. delu v tujini (vzr. 5)	1.216	62	63	42	207	123	
6. Svojci oseb na zač. delu v tujini (vzr. 7)	290	19	28	13	33	36	
VSEH OSEB V TUJINI	1.506	81	91	55	240	159	
7. Število gospodinjstev	10.969	469	639	328	1.771	921	
8. Število stanovanj skupaj	10.965	452	716	303	1.730	1.323	
9. Število stalnih stanovanj	10.243	448	620	301	1.679	916	
10. Število stanovanj za počitek	722	4	96	2	51	407	
ŽIVINA							
11. Število konj	209	6	42	9	27	30	
12. Število govedi	2.460	174	415	50	197	417	
13. Število ovac	2.595	66	300	55	201	693	
14. Število prašičev	633	26	54	28	74	95	
15. Število perutnine	11.640	1.099	1.400	402	1.155	2.134	
16. Število vodnjakov	175	4	27	4	5	10	
17. Število kombajnov	1	—	—	—	—	—	
	Planina pod Golico	Plavž	Podmežaklja	Rateče	Sava	Žirovnica	Sedež OPK (naknadni)
1. Osebe, vpisane v seznam 1 (stalni)	407	8.593	1.796	631	4.378	3.362	47
2. Osebe, vpisane v seznam 2 (začasni)	2	155	91	3	46	88	—
3. Osebe, vpisane v seznam 3 (gosti)	1	37	3	—	9	—	—
4. Osebe v skupinskih stanovanjih (P-3)	—	269	195	—	386	—	—
VSEH OSEB	410	9.054	2.085	634	4.819	3.450	48
5. Osebe na zač. delu v tujini (vzr. 5)	16	247	93	56	206	99	2
6. Svojci oseb na zač. delu v tujini (vzr. 7)	7	62	31	4	31	26	—
VSEH OSEB V TUJINI	23	309	124	60	237	125	2
7. Število gospodinjstev	121	3.016	681	201	1.678	1.114	31
8. Število stanovanj skupaj	203	2.794	637	208	1.467	1.112	20
9. Število stalnih stanovanj	122	2.780	637	201	1.457	1.062	20
10. Število stanovanj za počitek (vik.)	81	14	—	7	10	50	—
ŽIVINA							
11. Število konj	17	5	3	4	1	65	—
12. Število govedi	196	35	8	227	2	739	—
13. Število ovac	228	31	7	611	60	333	—
14. Število prašičev	29	35	21	54	—	217	—
15. Število perutnine	708	379	266	795	259	2.863	—
16. Število vodnjakov	90	10	1	2	1	21	—
17. Število kombajnov	—	—	—	—	—	1	—

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

IZKORIŠČANJE ODPADKOV

V zadnjem času je postalo izkoriščanje raznih odpadkov zelo resno delo. V marsikateri državi zahtevajo zakonski predpisi industrijski nadzor nad odpadki, ki nastanejo pri različnih proizvodnih postopkih. Ker postajajo energija in razne surovine vedno dražje, to še bolj opravičuje stroške, ki so povezani z izkoriščanjem odpadkov. Še do nedavna je bilo treba plačati za zbiranje in prevoz odpadkov na odlagališča, danes pa jih pokurimo ali vračamo v proizvodnjo in potem predelane v razne proizvode prodamo.

Bilo bi lepo, če bi se vse dogajalo brez zakonskih ali vladnih posredovanj. Vendar v večini primerov pritiskajo zakonski predpisi na vodstva tovarn, da izvajajo v zvezi z odpadki ustrezne ukrepe.

V ZDA je, na primer, agencija za zaščito okolja (EPA) tista, ki je na osnovi opozoril javnosti o vedno večjem škodljivem vplivu odpadkov na okolje pričela izdajati vrsto predpisov s tega področja, katerih izvajanje za industrijo ni bilo poceni. Ti

predpisi so bili uzakonjeni s posebnim odlokom, katerega osnovni namen je bil spodbuditi shranjevanje in ponovno uporabo odpadkov. S temi predpisi je bilo določenih 361 raznih kemikalij in 67 postopkov, ki lahko povzročijo nastanek nevarnih odpadkov. Ta agencija tudi ocenjuje, da nastane v ZDA letno 57 milij. ton industrijskih odpadkov, ki so lahko nevarni za okolje.

Tudi v Zahodni Evropi posvečajo vedno večjo pozornost škodljivemu vplivu raznih odpadnih kemikalij na okolje. Vendar je jasno, da je ob letni prodaji v vrednosti 300 milijard dolarjev, 80 milijard dolarjev izvoza in ob štirih milijonih delovnih mest v tej industrijski veji treba najti možnost za pameten sporazum med potrebami za zaščito okolja in industrijsko rastjo.

Kljub temu bodo predstavniki desetih držav Evropske gospodarske skupnosti sprejeli letos odlok, na osnovi katerega bo treba vse nove kemične izdelke 45 dni pred pričetkom prodaje izročiti v preiskavo za ugotovitev, če niso nevarni. Če bo rezultat pozitiven, morajo biti sprejeti ustrezni ukrepi.

V državah EGS nastane vsako leto od 100 do 130 milij. ton industrijskih odpadkov, 200 milij. ton rudarskih odpadkov in 95 milij. ton poljedelskih odpadkov.

Reakcija industrije na vladne ukrepe v zvezi s kontrolo odpadkov je bila pozitivna. To je bilo tudi pričakovati, saj gre na pretek let v to smer. Združene kemične industrije v ZDA je v nekem svojem poročilu o problematiki odpadkov napisalo: »Najboljši način za predelavo odpadkov je preprečitev

njihovega nastanka in zato je treba čim več odpadkov neposredno vrniti v proizvodni postopek.« V zvezi s tem navaja tudi nekaj konkretnih primerov za takšen način odstranjevanja odpadkov in omenja tudi možnost porabe odpadkov ne samo v lastni, temveč tudi v drugih tovarnah.

Za izboljšanje povezave med izdelovalci odpadkov in možnimi uporabniki so v ZDA, Zahodni Evropi in na Japonskem ustanovili vrsto posredovalnih uradov. Ti izdelujejo posebne sezname uporabnih odpadkov in jih dostavljajo eventualnim kupcem. Nekateri izmed teh uradov so organizirani v okviru industrijskih grupacij, drugi pa delujejo samostojno.

V zadnjem času vzbuja vedno večjo pozornost možnost uporabe odpadnih materialov v energetske namene, torej za pridobivanje električne energije, toplote ali vodne pare. Na kongresu o energetskem inženiringu tretjega sveta, ki je bil preteklo jesen v Atlanti, zvezna država Georgia, ZDA, je bil prikazan tudi sistem, primeren za izkoriščanje trdnih odpadkov v energetske namene. Investicijski stroški za njegovo postavitve so znašali 250.000 dolarjev. Ob upoštevanju obratovalnih stroškov naprave, cene goriva in stroškov prevzema odpadkov na odlagališče omogoča naprava letni prihranek 232.000 dolarjev. S tem je v enem letu povrnjenih že 92 % investicijskih stroškov, potrebnih za postavitev naprave.

Dejstvo je, da je izredno hitro naraščanje cene goriv, predvsem pa nafte, v zadnjih letih povzročilo tudi ustrezno pove-

Prikazanih je samo nekaj primerov, iz katerih je razvidno, kako velike možnosti so za ponovno uporabo raznih odpadkov. Vendar bo razvoj šel naprej, saj nas bo v to prisilila vedno večja cena in vedno manjše zaloge energetskih virov ter potrebnih surovin.

SEMENJ V BISTRICI

Od tam smo videli Nemce in med njimi civilista, ki je Nemcem nekaj kazal na vse strani. Pozneje smo zvedeli, da je bil to Viktor Svetina s Koroške Bele; tega so ujeti in se je potem vdinjal gestapu.

Ko se je stemnilo, smo šli na Razpotje, da bi nadaljevali pot proti Kalvariji na dogovorjeno zborna mesto. Tu sta iz druge smeri prišla Franc Konobelj-Slovenko, ki je podpiral ranjenega Viktorja Stražarja. Četni bolničar Guzelj ga je obvezal. Skupaj smo nadaljevali pot proti Kalvariji (borci niso vedeli, da je Svetina takoj po zajetju izdal zborna mesto, o čemer poročata tudi Luckmann v poročilu). Zaradi tišine pohoda po ledenem kolovozu sva z Matohom sezula čevlje in šla v nogavicah naprej v izvidnico, sto metrov pred skupino. Na sredi poti med Razpotjem in Kalvarijo sva v temnem večeru opazila, da je s poti nekaj hušknilo v gozd. Nisva vedela, ali je bila divjad ali človek. Zaradi tega sva pričakala skupino in medtem ko sva jim o tem pripovedovala, je nad nami zaregljal mitraljez.

Kaj se je zgodilo? Na tej poledeneli gozdni poti sta stala dva nemška stražarja kot opazovalca v zasedi. Ko sta naju zaslišala in opazila, sta pohitela v hrib k zasedi, le-ta pa je po nesreči enega od njih smrtno zadela, drugega pa laže ranila. Po tej nesreči so Nemci prišli k naši aktivistički Tilki Markizeti in jo prosili, da jim je z laterno svetila po snežni gazi proti Jesenicam. Tilka je videla, da na nosilih nosijo dva vojaka. Od tod se je naša skupina umaknila v goščavje ob Savi pod Koroško Belo.

Preden so Nemci prišli k Tilki, je k njej ves prepoten prisopihal sosed Alojz Krmelj in jo prosil za cigareto. Obrat ga je izdajal, da ni prišel od doma, temveč je bil najbrž z Nemci v zasedi ali v hajki z njimi kot vodnik...

Med to hajko so se nekateri borci zatekli domov ali k sorodnikom. Ko so se borci spet zbrali na Hlevcu nad Spornom (tik nad Jesenicami), so se razdelili na tri vode. Prvo skupino sta vodila Albin Žemva in Matija Verdnik. Ta je šla taborit pod Stol. Druga skupina, ki jo je vodil Karel Kozar-Romi, je šla v Gorjensko dolino. Tretja skupina se je nekaj časa zadrževala na pobočju Jelenkamna v bližini Copovega rova nad Jesenicami, vodil pa jo je Franc Benedičič. Trinajstega aprila 1942 se je ta skupina premaknila s karavanškega pogorja na Mežakljo. Na pohodu se je ustavila nad Spornom (nad Jesenicami na karavanški strani). Benedičič je borcem rekel, naj ga počakajo, ker mora nujno po nekaj stvari domov. Dobri dve uri so ga čakali, slišali s strele, potem pa pod vodstvom Ivana Vovka nadaljevali pot čez cesto, čez Savo in bohinjsko železnico na Mežakljo. Svojega komandirja Benedičiča niso videli nikdar več. (Njegovo življenje in smrt opisujem v knjigi.)

»ROB JE KRIV...«

Dvaindvajsetega avgusta 1941 z večer so partizani v domači hiši v Ljubnem izvršili smrtno obsodbo

nad čevlarskim mojstrom Cirilom Praprotnikom.

»Posledice atentata so bile hude. Ze zgodaj zjutraj, ko sem se odpravil na delo, mi je pripovedoval Avgust Eberl, sem malo iz strahu, malce iz radovednosti šel k Ostermanu, tako se Praprotnikovi hiši reče po domače, gledat, kaj se je zgodilo ponoči.

Pred hišo sem naletel na očeta gestapovca Antona Kovača s Posavca, ki je na moje vprašanje, zakaj v hiši tako jokajo in tarnajo, začel na ves glas kričati: Rob je kriv! Rob je kriv! In pri tem z roko kazal proti sosednji hiši čevlarskega mojstra Miha Štularja. Rob se imenuje zgornji del vasi okoli cerkve, kjer sta tudi Ostermanova in Štularjeva hiša.

Razkačeni gestapovci so takoj prihrumeli v vas in aretirali čevlarskega mojstra Mihaela Štularja in tri njegove pomočnike: brata Antona in Jožeta Krivca ter Feliksa Kavčiča. Ni znano, kaj so z njimi počenjali v Begunjah, toda že čez 24 ur so jih pripeljali nazaj v Ljubno, z njimi pa še Antona Snedica iz Posavca, ki so ga že prej imeli zaprtega v Radovljici, kjer ga je mučil in zasiljeval sovaščan, gestapovec Kovač.

Bila je nedelja, 24. avgusta 1941. Ljudje so hoteli k maši, nekateri pa še mimogrede kropit pokojnika. Iz navade. Mrtvim je treba odpustiti grehe. In iz strahu: če ne bom šel kropit, bom pri Nemcih zaznamovan in jutri mi to lahko škoduje. Tako so si mnogi mislili in niso se motili. Če si v napačni družbi bleknul napačno besedo, so te hitro zgrabili in potisnili za zapah, potem pa so udarci kar deževali po telesu. Širile so se govorice, da so Nemci ustrelili nekoga samo zato, ker je vinjen raztrgal nemško marko, češ saj ni nič vredna, kot ni nič vredna nacistična oblast. Take govorice so nagnale ljudem strah v kosti.

Mašnik je odmolil in odpel mašo. Truma vernikov se je vsula skozi cerkvena vrata v lepo sončno nedeljsko jutro. Narava je kipevala v zorenju.

Da, lahko bi bil to čudovit dan, če ne bi bilo vojne. Tako pa se je začel črn dan za našo vas, ki so jo med mašo preplavili nemški policisti z orožjem v roki.

S sestro Rozalijo sva stala pred našo gostilno v spodnjem delu vasi, pri Matežu, so ji rekli. Gledala sva policijsko kolono, ki se je peljala mimo. Talci! Streslo me je po vsem telesu. Z Miho Štularjem sva se spogledala. Rahlo je povsili glavo in s kazalcem pokazal v sence svoje glave. Vedel sem, kaj je hotel povedati. Avgust, ustrelili nas bodo. Ustrelili... Nič ne pomaga, tako nam je sojeno.

Policisti so tekali po hišah. Prinesite kole, kole, kole...

Pred gasilskim domom poleg cerkve sta jih morala v zemljo zabiti Ločka, hlapec pri kmetu Alojzu Cvenklu in Valentin Pečnik, brat partizana Alojza Pečnika.

Vse vloge v tej drami so bile razdeljene že ponoči. Pečnika so namerno določili za to neljubo delo, češ, tvoj brat je ali izvršil ali pa organiziral atentat na našega sodelavca, zato boš ti grobar svojih in bratovih sodelavcev.

Čez enajst mesecev so v Bistrici pri Naklem v skupini petdesetih talcev ustrelili tudi Valentina Pečnika. Nič jih niso privezali h kolom, kar pokosili so jih z rafali.

Ob osmih zjutraj so počili strelji in vsi smo čutili tragedijo. Strah in žalost sta bila nepopisna. Sprva ljudje sploh niso upali iz hiš, potem pa smo le eden po eden, čez nekaj časa pa že po dva in trije skupaj, sklonjenih glav, brez besed, počasi stopali proti kraju zločina, proti sveti zemlji, ki je vsrkavala kri vaških fantov in mož. Tudi iz okoliških vasi so začeli prihajati...

Nemci so si verjetno mislili: le glejte, da se boste spametovali. Naj nihče nikoli več ne skuša kaj takega narediti našim prijateljem. Mi pa smo si mislili: Ne boste nas ušili, le še bolj vas bomo sovražili.

Bil sem med prvimi, ki sem videl ta grozni prizor. Trije so ležali na tleh, za kol zvezana pa sta še visela Feliks Kavčič in Anton Krivic, ki ga je objemala in objokovala žena Kati.

Ločka in Valentin Pečnik sta morala zunaj pokopališkega zidu izkopati skupno jamo za vseh pet talcev.

Kot je pozneje povedal tedanji nemški župan Merčun, je nemški oficir izrecno zahteval, da jih je treba pokopati kot pse.

Po ustrelitvi so Nemci ukazali, da morajo talci ostati ob kolih v svari prebivalstvu vse do večera. Ker pa je bil tisto nedeljsko popoldne tudi pogreb ustreljenega Cirila Praprotnika in bi pogrebni spreved moral iti mimo tega groznega prizora, so Nemci spremenili ukaz in določili, da se morajo ob dveh popoldne odstraniti trupla in zakopati brez križev, krst, cvetja in molitve.

Ločka in Pečnik sta trupla naložila na Cvenklev voz in skozi vso vas s konjem odpeljala do pokopališča. Od voza je curljala kri, za vozom pa so kot pogrebci šli le sorodniki in nekaj najbolj pogumnih vaščanov.

Pogreb nemškega vojuna Cirila Praprotnika je bil uro pozneje, ob treh popoldne. Z velikim pompom, zastavami in venci so ga na zadnji poti spremljali mnogi esesovci, nacisti in nemčurji.

Ponoči je več fantov izginilo iz vasi. Nekateri so odšli ilegalno k sorodnikom ali znancom v Ljubljano in potem od tam v partizane, drugi pa kar naravnost na Jelovico. Vas je zažarela v uporu...

Še kratki podatki o ustreljenih talcih:

1. Feliks Kavčič, star 36 let, rojen v Središču ob Dravi, občina Ormož. Bil je čevlarski pomočnik pri Mihaelu Štularju, s katerim sta bila skupaj ustreljena. Zapustil je ženo Katarino, Ljubenko, dva sina in dve hčerki.

2. Anton Krivic, čevlarski pomočnik, domačin, poročen, star 40 let.

3. Jože Krivic, Antonov brat, čevlarski pomočnik pri Mihaelu Štularju (kot brat Tone), samski, star 33 let.

4. Anton Snedic s Posavca, kmečki sin. Kot ključavničar je delal v Kranju, Ljubljani in nazadnje v jeseniški železarni. Zapustil je ženo in hčerko; star je bil 31 let.

5. Mihael Štular, 36-letni čevlarski mojster. Zapustil je ženo Marijo, dva sina in hčerko.

O ustrelitvi talcev so Nemci natisnili letake in jih nalepili po Gorjenski.

(nadaljevanje)

Breda je ob Nankovih zadnjih očitkih zajokala. Jezna je ošinila brata s prezirljivim pogledom.

»Sram me je zate, Andraž. Ker si moj brat!« Andraž je zaničljivo zamahnil z roko in se spakljivo zasmejal. Pogledal je starša. Ker nista spregovorila, se je obrnil k sestri.

»Ti, Breda, si trapa. Po srcu nisi slaba, vendar prismuknjena.« Nanko se ni spomnil, da bi že kdaj videl Hrasta slabše volje. Gledal je mrko, jezljivo in si grizel mesnata usta. Stopil je h Makovcu. Vsi so napeto čakali, kaj bo povedal. Hrast je njihovo nestrpnost prignal do skrajnosti.

»Vi, Makovec, ste dober človek. Niste odrekli naše prošnje, ko nam je bilo hudo. Zdaj se bojite, da bi hudo prišlo tudi na vas. Skušali bomo razumeti. Menda nihče ne more preko svojega poguma. Hvala za vse. Nanko, pojdiva!«

Makovec je napol odprl usta, vendar glasu ni bilo iz njih. Oči so se mu zgrozile v čudno spako. Gledal je ženo, dokler se mu ni povrnil glas.

»Postrezi jim. Nihče doslej še ni lačen odšel iz naše hiše.«

»Ne gre za lakoto, ne za hrano. Te imate dovolj. Za življenje gre, kot misli vaš sin, za posest, domačijo! Ničesar ne bova vzela,« je trdilo, z neizprosno glasno povedal Hrast. Potem se je obrnil k Andražu. »Ti greš lahko jutri prijaviti na policijo, da sta prišla zvečer v hišo dva partizana. Poveš imena, ne poveš, tvoja stvar. Lahko pa boš mirno povedal: hrane nismo dali, banditom ne odpiramo.«

Breda je obupana kriknila, se prišla za glavo in živčno trzala. Potem je s solznimi očmi gledala v brata, nato še mamo, očeta.

»Sram me je za vas, za ime, ki ga nosimo. Sram, da ste se rodili kot Slovenci, če bi radi umrli kot Nemci ali kot nemški sužnji!«

»Kdo bi rad umrl kot Nemec?« je divjje zavpil Andraž. »Ti! Saj podpiraš Nemce! Če bodo vsi ravnali kot ti, potem bodo Nemci res zasedli ves svet. Samo — ne bom s tabo, ne z vami! Od doma grem. Ničesar ne nosite za mano, nihče naj me ne pride obiskat. Sovražim vas, reve, strahopetci!«

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

16

UPORNIKI

Breda se je pognala iz sobe. Makovčevi so se spogledali. Tudi mamo so polile solze. Požugala je Andražu.

»Steci za njo in jo pripelji nazaj!«

Makovec je odkimal. Skrušen je pogledal Hrasta, potlej še Nanko. Živčno je suval z rokami.

»Nanko, steci za njo in jo pripelji nazaj,« je zatarnal Makovec.

Nanko je pogledal Hrasta. Ni se mogel precej odločiti. Potem je Nanko le pomignil, naj skuša ujeti Bredo in jo pripeljati nazaj v hišo.

Zunaj Nanko ni pomišljal. Skočil je k psu in ga odpel z verige. Kot bi razumel, se je pes pognal po kolovozu, ki je držal v dolino. Nanko pa za njim. Rad bi zaklical Bredi, naj obstane in počaka, da ji prihrani pot. Ampak vpiti ni smel. Tekel je skoraj deset minut, ko je zagledal Bredo, kako stoji nad cesto, ki se je belila v dolini. Stopil je k njej.

»Nanko, oprosti, sram me je. Ne grem nazaj! Če tako mislijo, potem je med nama konec. Polnoletna sem, lahko grem od doma.«

Nanko je premišljal, kako naj jo pregovori. Zaradi družine ji ni mogel ničesar obljubiti, ni pa želel, da bi Breda odšla. Kam jo lahko zanese, kdaj jo bo spet videl?

»Razumem to, Breda,« jo je miril Nanko. »Andraž je prestrašen in sebičen. Mislim pa, da sta oče in mama v redu. Le malo prestrašena. Če bo Andraž najin obisk prijavil, potem bo sumljivo, da ti isti dan ostaja v dolini. Na gestapu so zviti, precej bodo posumili. Če se domači med sabo ne dogovorite, se vsaj pomenite, da odideš takrat, ko ne bo sumljivo.«

Breda je premišljala in Nanko je napet čakal, kaj bo odgovorila. »Ti mi svetuješ, da bi ostala?« je vprašala s krhkim, trepetajočim glasom.

»Ostani,« je rekel Nanko. Stežka se je zdržal, da je ni prijel vsaj za roko. »Če nam želiš pomagati, bomo v zvezi. Poslali ti bomo dekle, ki bo sodelovala z nami. Andraž ne bo vedel in ti boš pomagala. Tudi če greš od doma, ne boš mogla napraviti nič več, kot po zvezi pomagati.«

Breda je nagibala glavo, se mu počasi približevala, potem je Nanko zaslišal, kaj želi. S strahom jo je poljubil. Ko ga je Breda močneje stisnila, bi najraje vrnil od sreče. Še nekajkrat jo je poljubil. Strahno rad bi ostal. Do jutra. Vendar so ju doma čakali. Z bolečino jo je Nanko opomnil, da morata domov. Breda je nesrečna prikimala. Prijela sta se za roko in vračala.

»Nanko, ti boš junaški partizan! Boš? Takega te bom zelo ljubila. Rada imam hrabre ljudi. Pogum in dobroto najbolj cenim.« Rad bi ji potrdil, ampak kako težko bi to povedal. Le močneje ji je stisnil dlan. Ko mu je stisk vrnila, je vedel, da je razumela.

Medtem se je pri Makovčevih nekaj zgodilo. Andraž ni bilo več v sobi, oče je bil videti nesrečen, prestrašen, mati užaljena. Ko je Breda vstopila, sta si starša oddahnila.

»Nanko, saj bomo pomagali. Ampak zelo previdno. Tudi vi bodite previdni. Če je že usojeno, naj nas doleti nesreča in smrt. Ni pa treba, da bi tako končali zaradi neumnosti.«

(nadaljevanje)

ANICA AŽMAN

恭賀新禧

14

KAM, KITAJSKA

Zdravnika — sopotnika je najbolj zanimala akupunktura in akupresura. Ogledal si je zdravstveno ambulanto, videl, kako to delajo in se pogovarjal z zdravnico in njenimi pomočniki. Dobil je precej praktičnih navodil in tudi precej literature si je nabavil.

V moderni pekinški bolnici prijateljstva, ki je bila ustanovljena leta 1952, povezujejo najnovejša dosežke zahoda z znanjem Kitajske.

Vodič v Shanghaiu je bil mlad fant, star 22 let. Na vprašanje, če ima dekle, oziroma če je poročen, je odgovoril, da nima časa, ker mora delati in se učiti srbohrvaščino.

KITAJSKI JEZIK

Kitajski jezik sestavljajo enozložne besede, katerih različni naglasi imajo vsak drug pomen. Visoka kitajščina je razumljiva vsem, posamezni dialekti ne.

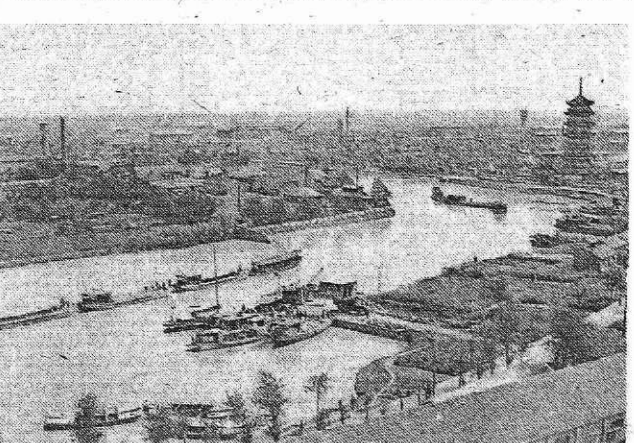
Najstarejši zapisi v kamnu in bronu segajo še v četrto tisočletje pred našim štetjem. Skupaj z mlajšimi zapisi kažejo, da je bila tedaj na Kitajskem že razvita egiptovskim hieroglifom podobna pisava, ki so jo sestavljale slike in risbe. Te

podobe so se postopoma spreminjale v znake. Popoln kitajski slovar obsega okrog 50 tisoč različnih pismenk. Za vsakdanjo rabo jih je dovolj že 2000 do 4000. Piše se navzdol, ali pa z leve na desno.

V letu 1980 je izšlo na Kitajskem 20 tisoč knjig v skupni nakladi 4,5 milijarde izvodov, kar je približno 4,5 izvoda na osebo letno. Dvesto založb se v zadnjem času zelo trudi, da bi zapolnili vrzeli, ki so nastale v obdobju kulturne revolucije. Med letom 1966 in 1976 je izšlo le nekaj sto naslovov knjig.

KAKO JE S ŠOLSTVOM

Osnovno šolo začno otroci obiskovati s šestim letom in vanjo hodijo pet let. Potem gredo pet let v gimnazijo, ki je razdeljena na dve fazi: dve leti nižje srednje šole ter tri leta višje. Na fakulteti so sprejemni izpiti. Knjige za študij morajo neka-

teri plačati, revni jih dobijo brezplačno. Po končanem študiju gredo v službo po državnem planu. Nezaposlenosti ni. Prej so po končani gimnaziji odšli študentje delat na deželo, sedaj tega ni treba.

Najprej morajo premagati gospodarsko zaostalost in hkrati dogmatičnost kulturne revolucije. Radi bi povzeli jugoslovanske izkušnje z raznih področij, tudi iz šolstva. Trdna partija in vzorni veterani so jim jamstvo, da bodo razvili trden socialističen duh med mladino.

Vera je svobodna. Pred revolucijo je bilo precej budistov, po revoluciji ne. Člani partije ne morejo biti budisti. Budistični hram je v središču mesta. Je zelo znamenit in ga sestavlja več paviljonov. Prvič je bil zgrajen leta 1882 na področju Chiang-wana. Nato so ga prestavili na današnje mesto, kjer so ga leta 1918 na novo skonstruirali in dopolnili. Pred vzhodom v templju smo se morali vsi sezuti.

En paviljon se imenuje Nebeška kraljevska dvorana. V templju je 1,5 m visok Buda iz žada. V drugem paviljonu so budistične figurice dinastije North Wei in Tang ter skupine Bud s svetniki. Imajo tudi veliko knjižnico, v kateri je sedem tisoč štiri sto starih knjig različnih primerkov.

Ker sem videla v Indoneziji kitajsko pokopališče, kjer so bile grobnice v obliki polkrogov, sem si ga hotela ogledati tudi tu. Vodič je povedal, da mrliča sežigajo.

V PEKINGU

Prisrčno je bilo slovo od shanghaiškega vodiča in njegovih spremljevalcev. Po eni uri in pol vožnje z avionom smo prišli v 1500 kilometrov oddaljeni Peking.

V Pekingu zelo rado piha, včasih prinese vihar iz puščave. Gobi tudi droben rumen pesek.

Peking je poln zgodovinskih in arhitektonskih spomenikov kitajske kulture iz skoraj vseh obdobij. To so nenavadno skladne zgradbe iz lesa, zlasti svetišča, med katerimi so se nekatera ohranila do današnjega dne, kot so:

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica na 149. seji 30. junija ni izrekel soglasja k dopolnitvi pravilnika o sistematizaciji del in nalog uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko. Sprejel je predlog spremembe dogovora o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka v letu 1981 ter določil za podpisnika dogovora predsednika IS Stanka Slivnika. Na seji so obravnavali predloge OZD v zvezi s planiranjem dohodka in zaposlenih v letu 1981, oceno izvajanja programov in predloge prispevnih stopenj za SIS materialne dejavnosti v občini, urbanistične in gradbene zadeve. Sprejeli so predlog odloka o razširitvi obveznosti plačevanja samoprispevka v KS Ribno, predlog odločbe o spremembah in dopolnitvah ustanovitvenega akta in samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah in obveznostih ustanoviteljev Zgodovinskega arhiva Ljubljana, ki opravlja naloge tudi za radovljiško občino. Izrekli so tudi soglasje k statutom vseh osnovnih šol, glasbene šole in vzgojno varstvenega zavoda Radovljica. Imenovali so iniciativni odbor za izvedbo reorganizacije komunalnega gospodarstva v občini.

Komite OK ZK Radovljica je na zadnji junijski seji med drugim obravnaval predlog družbenega dogovora o družbenopolitičnem izobraževanju in usposabljanju v občini Radovljica. Čeprav je radovljiška občina ena od redkih v Sloveniji, ki še nima takšnega akta, je komite predlagal, da naj se začasno predlog družbenega dogovora umakne iz razprave, ker bo še letos spremenjen republiški družbeni dogovor, na osnovi katerega bo moral biti usklajen tudi občinski dogovor. Komite je podprl prizadevanja Delavske univerze Radovljica za bolj usklajeno organiziranje družbenopolitičnega usposabljanja za vse občinske DPO.

Izvršni svet OS Radovljica je predložil na osnovi stališč o omejevanju skupne porabe skupščinam vseh SIS družbenih dejavnosti predloge prispevnih stopenj iz bruto osebnih dohodkov za drugo polletje 1981, o katerih naj bi sklepale skupščine na prvih zasedanjih. Za otroško varstvo naj bi ostala enaka stopnja 1,25 po domicilnem principu in 1,52 po sedežnem, izobraževalni skupnosti se poveča od dosedanjih stopnje 5,03 na 5,24, stopnja za kulturno skupnost ostane 0,94, prav tako tudi za telesnokulturno skupnost 0,54, socialno skrbstvo 0,79, skupnost za zaposlovanje 0,24 in raziskovalno skupnost 0,03. Za zdravstveno skupnost se zmanjša od dosedanjih stopnje 11,01 na 10,80 in združi še prispevke iz dohodka OZD s stopnjo 9,84.

Vsi trije zbori občinske skupščine Radovljica so na zadnjem junijskem zasedanju sprejeli odlok o podelitvi domicila Prešernovi brigadi. Svečana podelitev tega priznanja bo 11. julija na srečanju borcev Prešernove brigade v Ribnem.

Na skupni seji koordinacijskega odbora pri OK SZDL Radovljica za družbenopolitično izobraževanje in izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Radovljica 25. junija je bila razprava posvečena vzgojnoizobraževalni dejavnosti Delavske univerze Radovljica v 1981. letu in v tekočem srednjeročnem obdobju. Spregovorili so zlasti o navzkrižjih pri dosedanjem načinu financiranja te dejavnosti. Primerjalni podatki kažejo, da med Delavsko univerzo in drugimi izvajalci vzgojnoizobraževalnih programov ni dosežena soglasnost.

Sekretariat koordinacijskega odbora za planiranje in stabilizacijo pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je na junijski seji ocenjeval uresničevanje dogovora o družbeni usmeritvi dohodka in vzroke za njegovo kršenje v nekaterih OZD, o čemer je posredoval svoja stališča izvršnemu svetu. Člani sekretariata so predlagali preučitev možnosti za spremembe prispevnih stopenj za SIS družbenih dejavnosti. Pregledali so tudi najnovejša podatke o gospodarjenju v občini v 1981. letu in ugotovili, da je splošna in skupna poraba pod stalnim nadzorom, zato se giblje v okviru resolucijskih določil.

Četudi so v gospodarstvu radovljiške občine izkazovali v prvem četrtletju razmeroma ugodne izide, podatki o petmeseč-

nem poslovanju že malce zmanjšujejo to podobo zlasti na področju fizičnega obsega proizvodnje, ki je edino pravo merilo gospodarjenja. V petih mesecih se je ta povečal le za 1,7 %. Vendar pa je v primerjavi z republiškim obsegom fizične proizvodnje, ki je za 0,3 % nižji od lanskega, še vedno zadovoljivo. Spričo drugih manj ugodnih okoliščin, ki ovirajo gospodarjenje zlasti na področju izvoza in uvoza, upadanje investicij za proizvodnjo, so zbori skupščine sklenili, da se v vseh OZD ob polletnih zaključnih računih temeljito preprejo in kritično presodijo vse možnosti za doseganje zastavljenih planov v 1981. letu.

Zaradi številnih vprašanj in docela nepojasnjenih obveznosti občanov do financiranja in izgradnje zasebnih in javnih zaklonišč bo na zahtevo delegatov občinske skupščine Radovljica ta problematika obravnavana na eni od prihodnjih sej skupščine. Gradivo in obrazložitve za razpravo bo pripravil sekretariat za ljudsko obrambo pri občinski skupščini.

Po daljšem dogovarjanju in usklajevanju stališč o financiranju Lokalne radijske postaje Triglav Jesenice, katere ustanoviteljica sta občinski konferenci SZDL Jesenice in Radovljica, je na predlog programskega sveta LRP Triglav na junijski seji izvršni svet OS Radovljica sklenil pokriti polovico manjkajočih sredstev za letošnji program radija. Znesek v višini 152.074 din, kolikor bo prispevala tudi jeseniška občina, bo izplačan iz tekoče rezerve proračuna občine Radovljica za 1981. leto.

Zaradi večjih kadrovskih zamenjav vodstev krajevnih organizacij ZB NOV, opravljenih na zadnjih volilnih skupščinah v aprilu in maju, je občinski odbor ZB NOV Radovljica sklenil organizirati seminar za vse predsednike in tajnike KO ZB NOV. Udeležence seminarja bi seznanili z dolžnostmi in pravicami udeležencev NOB in reševanjem njihovih problemov, ki so v pristojnosti krajevnih organizacij.

V Ribnem je bilo 20. junija IV. srečanje delovnih invalidov ZOZD Slovenske železarnice, ki so ga skupaj organizirale OZD Veriga Lesce, Plamen Kropa in Tovil Ljubljana. S 650 delovnimi invalidi so prišli na srečanje tudi predstavniki železarn iz Jesenic in Raven ter Žitne Celje in Metalurškega inštituta Slovenije. Prvič so prišli tudi predstavniki Rudarsko topniškega bazena Bor iz Srbije. Ob bogatem kulturnem programu je srečanje potekalo v prijetnem tovariškem vzdušju v zadovoljstvo vseh udeležencev.

Center za obveščanje in propagando pri OK ZSMS Radovljica je v juniju izdal peto številko Rdeča vez, glasila OK ZSMS. Vsebinsko in oblikovno je ta številka, v nakladi 160 izvodov, precej boljša od prejšnjih. Med drugim prinaša kratke pregledne informacije o družbenopolitični, kulturni in športni dejavnosti mladih v mesecu mladosti, povzetek programske zasnove OK ZSMS v novem mandatnem obdobju, poročilo o mladinskem prostovoljnem delu in organizacijske informacije o delu osnovnih organizacij ZSMS v radovljiški občini.

Po sklepu izvršnega odbora kulturne skupnosti Radovljica bo sklicana prihodnja 14. seja obeh zborov skupščine kulturne skupnosti v torek, 14. julija, ob 16. uri v zbornici osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici. Kljub obsežnemu dnevnemu redu upajo, da zasedanje ne bo dolgo. Vsekakor bo potrebno zagotoviti udeležbo delegatov, da bi bila skupščina sklepna. Sprejeti morajo program in finančni načrt skupnosti za 1981. leto, potrditi zaključni periodični račun za I. tromesečje 1981, sprejeti samoupravni sporazum in statut o ustanovitvi delovne skupnosti skupnih strokovnih služb, kar pa bo možno le ob polni udeležbi delegatov.

Lani so za program izobraževalne skupnosti v občini Radovljica porabili 116.044.814 din. Letos načrtujejo, da bo potrebno za izvajanje programa zbrati iz bruto OD zaposlenih skupaj 125.817.586 din, kar je za 8,4 % več kot lani.

V nadaljevanju usposabljanja delegatov, ki v tej mandatni dobi še niso obiskovali seminarjev, je Delavska univerza Radovljica v juniju organizirala posebne seminarje za delegate Gozdnega gospodarstva Bled na Bledu in za delegate Murke Lesce in manjših delovnih organizacij z območja Radovljice v dvorani radovljiške graščine.

Za zaključek šolskega leta je pionirska organizacija osnovne šole A. T. Linhart Radovljica 25. junija v avli šole pripravila sklepno prireditev, na kateri so nastopili tudi godbeniki vojaškega pihalnega orkestra iz Ljubljane. O delu pionirske organizacije je podala poročilo predsednica Sonja Oblak. Ob tej priložnosti so odprli tudi razstavo risb in ročnih izdelkov učencev. Naslednji dan, 26. junija, so imeli takšno prireditev tudi v podružnični šoli v Begunjah, kjer je nastopil domači pionirski zbor. Ob tem velja pripomniti, da v Radovljici udeležba staršev ni bila zadovoljiva, kar je pripisati slabemu obveščanju, kajti koncert vojaške godbe bi zagotovo privabil veliko več obiskovalcev.

Delavci TOZD Športno orodje tovarne Elan Begunje so v juniju zaključili v telovadnici osnovne šole Radlje na Koroškem polaganje posebnega športnega poda »Elastan«, najnovejšega izdelka, ki se po kakovosti lahko meri z vsemi tovrstnimi talnimi oblogami tujih proizvajalcev. To je že tretji objekt, v katerega so položili Elanov novi pod.

Izvršni odbor kulturne skupnosti Radovljica je na 23. seji prejšnji teden obravnaval gradivo za zasedanje skupščine obeh zborov kulturne skupnosti, ki bo v juliju. Potrdil je periodični obračun za prvo tromesečje 1981 ter predlog finančnega načrta za 1981 na osnovi prispevnih stopenj, ki bo za kulturno skupnost Radovljica tudi v drugem polletju znašala 0,38, za kulturno skupnost Slovenije pa 0,56 od bruto osebnih dohodkov zaposlenih. Lani je bilo namenjeno za kulturo v občini 8.272.000 din, za letoš pa znaša predlog 9.315.000 din, kar je le 12,6 % porast. Zato se bo morala skupščina kulturne skupnosti opredeliti, kateri dejavnosti bo dala prednost in na katerem področju bo potrebno omejiti porabo.

V počastitev dneva borca je krajevna organizacija ZBZ NOV na Brezjah v sodelovanju s kulturnim društvom Brezje 26. junija zvečer v družbenem domu ob številni udeležbi krajanov priredila slovesno prireditev. V kulturnem programu so nastopili harmonikarski orkester in solisti Glasbene šole Radovljica in recitatorji domačega kulturnega društva.

Knjižnica A. T. Linhart Radovljica, ki združuje 13 krajevnih knjižnic v občini, letos načrtuje, da bo dosegla izposoj 83.000 knjig in 32.500 bralcev. Število rednih članov – bralcev naj bi se povečalo za sto. Zalogo bodo povečali za 2.000 novih knjig. Za obiskovalce knjižnic bodo pripravili štiri knjižne razstave.

Muzeji radovljiške občine bodo po programu v 1981. letu poskrbeli za ponatis kataloga Spominskega muzeja talcev v Begunjah v slovenskem jeziku in za nove podnapise v zbirki tega muzeja. Razen tega bodo ustrezno pripravili begunjski cerkveni zvon, ki je med vojno oznanjal zadnjo pot talcev na morišče. Zvon bodo postavili na podstavek pred muzejsko stavbo.

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem svetu ZSS Radovljica je na seji prejšnji teden ugotavljala izvajanje programa sindikalnih športnih tekmovanj v prvem polletju, za katere je značilna razmeroma dobra udeležba delavcev iz večine OZD, kar je tudi glavni smoter sindikalnih športnih iger. Na seji so sprejeli program dela komisije za drugo polletje 1981, obravnavali pa so tudi pravilnik in propozicije za tekmovanja v orientacijskem pohodu.

Godba na pihala Gorje, ki se je izredno izkazala na letošnjem skupnem republiškem tekmovanju pihalnih orkestron na Bledu, je odpotovala 3. julija v ZR Nemčijo. Tja so jih povabili godbeniki iz Rutensheima, ki proslavljajo 60-letnico ustanovitve svoje godbe. Lanskega septembra so bili nemški godbeniki v gosteh pri gorjanski godbi, ko so tudi podpisali listino o prijateljskem medsebojnem sodelovanju.

V juniju so odprli za obiskovalce triglavskega pogorja planinski koč pri Savici in pri Sedmerih jezerih ter Triglavski dom na Kredarici. Vse te postojanke upravlja Planinsko društvo Bohinj.

POPRAVILO VAŠKIH POTI

Poljšica pri Gorjah: Že v prvih pomladanskih mesecih so bili sklicani vaški sestanki v posameznih vaseh krajevnih skupnosti Gorje. Na teh sestankih so predstavniki KS Gorje razlagali prebivalcem potrebo po podaljšanju samoprispevka. To jesen se namreč izteka prvi samoprispevek in da ne bi razpisovali novega referenduma, kar povzroča mnogo pripravljalnega dela, so se v maju letos prebivalci vasi in krajevnih skupnosti Gorje odločili o podaljšanju samoprispevka. Udeležba volilcev je bila skoraj 100 %, zae pa je glasovalo 72 % prebivalcev. Tako bo samoprispevek tekel dalje. Samoprispevek bodo uporabili za dokončno asfaltiranje vseh vaških poti, ureditev kanalizacije v vaseh, obnovo vodovoda, ureditev in povečanje pokopališča in izgradnjo mrljskih vežic.

Vas Poljšica, ki spada v krajevno skupnost Gorje, je zelo stara vas in tudi hiše so grajene v stilu tedanjega časa. Ozka cesta skozi vas le stežka dovoljuje prevoz večjih tovornjakov v poletnem času, v zimskem času je pa tak prevoz nemogoč. Iz vzhodne in zahodne strani je asfalt pripeljal do vasi, skozi vas pa je še vedno makadam. In dokler ne bo urejena vsa kanalizacija skozi vas, tudi asfalta ne bo. To je vaščanom popolnoma razumljivo.

Na vaškem sestanku 26. junija so se dogovorili, kako urediti vaško kanalizacijo. Sestanek je bil sklican na pobudo predsednika KS Gorje Petra Sekločiča, ki je poudaril, da naj vaščani Poljšice čimprej začnejo z ureditvijo kanalizacije, pri čemer jim bo KS nudila vso pomoč. Povedati je treba, da so pri asfaltiranju ceste do Poljšice iz Gorij in Bleda vaščani Poljšice vložili poleg

samoprispevka še dodatne prispevke v denarju in fizičnem delu. In ravno zato je Peter Sekločič poudaril, da ima KS veliko zaupanje v prebivalce te vasi, da bodo čimprej začeli z ureditvijo vaške kanalizacije, sicer bo denar, ki prihaja od samoprispevka, izgubljal svojo vrednost. Dogovorili so se, da bodo pričeli z deli pri kanalizaciji v letošnjem oktobru. Vsa materialna sredstva (cevi, gramoz, cement) bo oskrbela krajevna skupnost, izkope in druga dela pa bodo vaščani Poljšice opravili sami. To je tudi najbolj racionalna in učinkovita pot.

Tudi za urejanje ceste skozi vas so našli rešitev. KS Gorje je doslej plačevala komunalni na Bledu določeno vsoto denarja za vzdrževanje

takih poti, toda le-ta ni opravila dela, navedenega v pogodbi. Zaradi tega je prišlo do prekinitve pogodbe.

Skozi vas Poljšico je bila cesta do nedavnega kot graben. Na vaškem sestanku pa so sklenili, da sami udarniško obnovijo cesto. V soboto, 27. junija, se je zbralo 15 vaščanov iz vasi in dva traktorista s prikolicami, ki sta dovažala material za cestišče, ostali so planirali in posipavali in cestišče dobro uredili. V teku meseca dni bo podobna akcija, na kateri bodo vaščani sami uredili ostala pota. To je njihovo prostovoljno delo, pri čemer pa jim krajevna skupnost daje vso finančno pomoč.

Vaščani Poljšice so zbrali tudi denar za nakup kontejnerja, da bo odvoz smeti urejen tedensko in navlaka bo odstranjena. Posnemanja vredno!

Jože Ambrožič

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO DAROVALI

V mesecu juniju so za nakup ULTRAZVOČNE RENTGEN-SKE APARATURE v jeseniški bolnici darovali:

– Anica Vister, Jesenice, Cesta talcev 7, namesto venca na grob pokojni Johani OMAN – 1.000,00 din,
– Franeka Šmid, Jesenice, Cesta revolucije 8, namesto venca na grob pokojnemu Matevžu Kisovcu – 1.000,00 din,
– Sostanovalec Hrušič 58, namesto cvetja na grob pokojnemu Igorju LORENCIČU – 2.250,00 din.

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun: SPOŠNA BOLNICA JESSENICE, št. 51530-803-31205. S tem boste pomagali jeseniški bolnici nabaviti aparaturo, ki na osnovi ultrazvočne diagnostike daje nove možnosti za odkrivanje bolezni.

Delavci Splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železjarja se vsem darovalcem zahvaljujejo za prispevke.

SKLEPNA SLOVESNOST OB DOGRADITVI KULTURNEGA DOMA

Celovec, 20. junija (SINDOK) – Kulturni dom Danica v Sentprimžu je zdaj dokončno dograjen. V domu, ki so ga otvorili pred letom dni po poldrugem letu gradnje, je bilo medtem že nad trideset večjih in precej manjših prireditev. V petek so ga s sklepno slovesnostjo dokončno predali javnosti, potem, ko so v zadnjem letu opravili vsa finalna dela.

V okviru slovesnosti so pred poslopjem, ki so ga zgradili s krepko prostovoljno pomočjo članov društva in mnogih prijateljev, med njimi tudi delovne brigade iz Slovenije ter ob gmotni podpori slovenskih manjšinskih organizacij in Gospodarske zbornice Slovenije, pa tudi mnogih delovnih organizacij iz Slovenije, odkrili leseno skulpturo »Združevanje narodov« delo kiparja Janka Dolenca. Dom je dobil tudi dvojezičen napis. Slavnostni govor je imel tajnik gospodarske zbornice Milan Šterban.

Med številnimi gosti z obeh strani meje je bil tudi predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner, škocijanski župan Alber Holzer, jugoslovanski generalni konzul Milan Šamec, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič, avstrijski konzul v Ljubljani Ciril Stern in predstavniki slovenskih manjšinskih organizacij. Stevilnim pomagačem in podpornikom so podelili zahvalno diplomu.

V prostorih doma so hkrati otvorili razstavo slikarja Romana Vrasa. Ob tem pa je konzul Ciril Stern kot član domačega prosvetnega društva v slovensčini spregovoril uvodne besede, predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek pa je predstavil slikarja in njegovo delo. V kulturnem sporedu pa so poleg zbora slovenskega prosvetnega društva Danica, ki je z domom dobilo krasen domicil, nastopili tudi instrumentalni in pevski solisti društva.

Trije zelo lepo z rožami okrašeni balkoni so na zahodni strani bloka ob Cesti maršala Tita 82 na Plavžu. Rože so se tu tako lepo razrasle, da jih je veselo pogledati. (Tekst in foto B. Blenkuš)

ODDAJANJE OPREMLJENIH TURISTIČNIH SOB IN DAVČNE OBREMENTIVTE

Vsi trije zbori skupščine Jesenice so na svojih rednih sejah 30. in 31. marca letos med drugimi točkami dnevnega reda razpravljali o predlogu odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov občine Jesenice in predlagane spremembe in dopolnitve odloka tudi sprejeli.

Na zboru krajevnih skupnosti so delegati živahno razpravljali o spremembah in dopolnitvah, ki zadevajo obdavčevanje oddajanja opremljenih turističnih sob v naši občini.

Predlagatelj je s predlaganimi spremembami in dopolnitvami hotel doseči dva osnovna cilja, in sicer:

- da mora biti praviloma vsak doseženi dohodek obdavčen,
- da se stimulira tiste zavezance, ki so pripravljeni v večjem obsegu nuditi svojo turistično ponudbo pri oddajanju opremljenih sob.

V zakonu o davkih občanov je dopuščena možnost, da se davek ne plačuje, če dohodek, doseženi z oddajanjem opremljenih sob, letno ne presega zneska, ki ga določi občinska skupščina. Pred predlaganimi spremembami in dopolnitvami odloka o davkih občanov občine Jesenice je bilo določeno, da se davek ne plačuje, če letni skupni dohodek od oddajanja opremljenih sob ne presega 3.000 din, če pa skupni letni dohodek od oddajanja sob presega to znesek, se za ugotovitev davčne osnove vzame samo razlika.

Na podlagi predlaganih in sprejetih sprememb in dopolnitev pa se je to določilo spremenilo tako, da se davek od dohodkov doseženih z oddajanjem opremljenih sob ne plačuje, če skupni dohodek ne presega 10.000,00 din letno, če pa letni skupni dohodek presega ta znesek, se za ugotovitev davčne osnove vzame doseženi celotni dohodek.

To pomeni, da so manjši oddajalci, ali tisti, ki so z oddajanjem šele začeli, oproščeni plačila davka od tako doseženih dohodkov. S tem je pravzaprav takim oddajalcem sob dopuščena možnost, da se v tej fazi prilagajanja brez obdavčitve odločijo, v kolikor jim možnost dopušča, da pričnejo v prihodnjem obdobju z intenzivnejšim oddajanjem opremljenih sob.

Na drugi strani pa je pri zelo majhnih letnih skupno doseženih dohodkih z oddajanjem sob vprašljiva sama ekonomičnost postopka odmere, evidence in izterjatve teh dajatev.

Večji doseženi dohodek od oddajanja opremljenih sob kot din 10.000,00 letno pa pravzaprav že lahko predstavljajo pomemben dodaten vir dohodka občanov in je zaradi tega popolnoma upravičeno, da so taki dohodki obdavčeni, saj moramo vsi delovni ljudje od svojih osebnih dohodkov iz rednega delovnega razmerja, iz dopolnilnega delovnega razmerja, iz dohodka doseženega z opravljanjem obrtni in druge gospodarske dejavnosti, iz dohodka doseženega iz kmetijske dejavnosti itd., plačevati ustrezne davke in prispevke. V primerjavi z vsemi ostalimi zavezanci davkov in prispevkov, bi bilo torej nepravilno, da bi bili dohodki, ki bi jih dosegli oddajalci opremljenih sob, na primer, do višine 50.000,00 din letno, oproščeni plačila vseh dajatev.

Glede na razvojno usmerjenost pospeševanja turistične dejavnosti v jeseniški občini, ki med drugim zajema tudi turistično ponudbo občanov, ki oddajajo opremljene sobe, se je skušalo s spremembami in dopolnitvami odloka o davkih občine Jesenice stimulirati občane, ki te sobe oddajajo, k boljši in večji ponudbi.

Ta spodbuda je vgrajena v mehanizem priznavanja stroškov, ki nastajajo v zvezi z oddajanjem opremljenih sob, in sicer na ta način, da se odstotek stroškov povečuje sorazmerno z večjim doseganjem dohodkov iz tega naslova. Po starem sistemu so se vsem zavezancem, ki dosegajo ta dohodek, priznavali stroški v enaki višini, in sicer v višini 50 % od doseženega dohodka. Po novem sistemu pa se ti stroški priznavajo v višini 50 % od doseženega dohodka tistim zavezancem, ki dosegajo manjše dohodke kot 30.000,00 din, v višini 60 % zavezancem, ki dosegajo dohodke do 40.000,00 din in v višini

70 % tistim zavezancem, ki dosegajo več kot 40.000,00 din dohodka z oddajanjem opremljenih sob. Poleg tega se je še povečala posebna olajšava od 20 % na 30 % od odmerjenega davka tistim zavezancem, ki opremljene sobe oddajajo preko ustreznih organizacij.

S tem načinom se želi doseči:

- izboljšanje kategorij sob,
- povečanje posteljnih zmogljivosti,
- povečanje zasedenosti sob.

Tak način obdavčitve pravzaprav pomeni za okrog 20 % povišanje davčnih obveznosti za tiste oddajalce opremljenih sob, ki zaradi slabše kakovosti, majhnih posteljnih zmogljivosti in slabe zasedenosti dosegajo dohodke okrog 20.000,00 din letno, spodbuja pa vse tiste, ki dosegajo dohodke nad 30.000,00 din, oziroma 40.000,00 din. Vse to je razvidno iz naslednjih izračunov:

stari način obdavčitve veljaven do 31/12-1980

	din
celotni dohodek	20.000,00
— odbitek	3.000,00
— stroški 50 %	8.500,00
odmerna osnova 25 % davek	8.500,00
25 % davek	2.125,00
celotni dohodek	30.000,00
— odbitek	3.000,00
— stroški 50 %	13.500,00
odmerna osnova 30 % davek	13.500,00
30 % davek	4.050,00
celotni dohodek	50.000,00
— odbitek	3.000,00
— stroški 50 %	23.500,00
odmerna osnova 35 % davek	23.500,00
35 % davek	8.225,00
celotni dohodek	100.000,00
— odbitek	3.000,00
— stroški 50 %	48.500,00
odmerna osnova 39 % davek	48.500,00
39 % davek	18.915,00

nov način obdavčitve veljaven od 1/1-1981

	din
celotni dohodek	20.000,00
— odbitek	—
Lestvica v din	
do 10.000	43
od 10.000 do 30.000	75
nad 30.000	64
skupaj	182
Štev. zavez.	24
Odstotek	41
Letni dohodek v din	1.239.416
Odstotek	35
	4.197.355
	100,0

Iz razpredelnice je razvidno, da bo, če bo ostala struktura in višina celotno doseženega dohodka z oddajanjem opremljenih sob v letu 1981 enaka kot v letu 1980, 5,2 % ali za 298.864 din tako doseženih dohodkov neobdavčenih, 21,6 % ali za 1.239.416 din dohodkov bo obdavčenih nekoliko višje kot po starem načinu in 73,2 % ali za 4.197.355 din dohodkov bo obdavčenih manj, kot so bili do sedaj.

Na podlagi predpostavke, da se struktura in višina teh dohodkov tudi v letu 1981 ne bo spreminjala, kar pa je seveda le teoretična predpostavka, se bodo zmanjšali proračunski dohodki iz tega naslova za 30 do 50 %. Zmanjšanje proračunskih dohodkov od dohodkov od oddajanja opremljenih sob pa bo seveda še višje, če se bo omenjena sprememba obdavčitve odrazila v prestrukturiranju oddajalcev sob, ki dosegajo dohodke od 10.000 din do 30.000 din v take, ki dosegajo dohodke nad 30.000,00 din. S tem pa bo namen spremembe in dopolnitve odloka o davkih občanov občine Jesenice na tem področju dosežen, saj se višji dohodki lahko dosegajo, brez

— stroški 50 %	10.000,00
odmerna osnova 25 % davek	10.000,00
25 % davek	3.000,00

celotni dohodek	30.000,00
— odbitek	—
— stroški 60 %	18.000,00

odmerna osnova 30 % davek	12.000,00
30 % davek	3.600,00

celotni dohodek	50.000,00
— odbitek	—
— stroški 70 %	35.000,00

odmerna osnova 30 % davek	15.000,00
30 % davek	4.500,00

celotni dohodek	100.000,00
— odbitek	—
— stroški 70 %	70.000,00

odmerna osnova 30 % davek	30.000,00
30 % davek	9.000,00

Menimo, da teh izračunov ni potrebno posebej razlagati, saj številke dovolj zgovorno prikazujejo stanje. Pri tem je potrebno še omeniti, da pri nobenem izračunu ni upoštevana še dodatna davčna olajšava za tiste zavezance, ki opremljene sobe oddajajo preko ustreznih organizacij, ki se je zvišala od 20 % na 30 % od odmerjenega davka. Z upoštevanjem vseh olajšav je razpon še ugodnejši za tiste oddajalce sob, ki dosegajo večje celoletne dohodke kot din 30.000,00.

V letu 1980 je 182 oddajalcev opremljenih sob v jeseniški občini doseglo skupno 5.735.635,00 din celotnega dohodka. Iz prejšnjih izračunov o višini davčnih obremenitev za posamezne skupine zavezancev je razvidno, da so v primerjavi s starim načinom obdavčitve v slabšem položaju vsi tisti zavezanci, ki dosegajo letne dohodke od oddajanja sob med 20.000,00 din in 30.000,00 din, tisti, ki dosegajo dohodke do 10.000,00 din, niso obdavčeni, tisti, ki pa presegaajo dohodke nad 30.000,00 din, pa so v neprimerno boljšem položaju glede plačevanja obveznosti posebno še, če je tako doseženi dohodek višji.

Strukturni prikaz števila zavezancev in doseženega letnega dohodka od oddajanja opremljenih sob v občini Jesenice po stanju 31. decembra 1980:

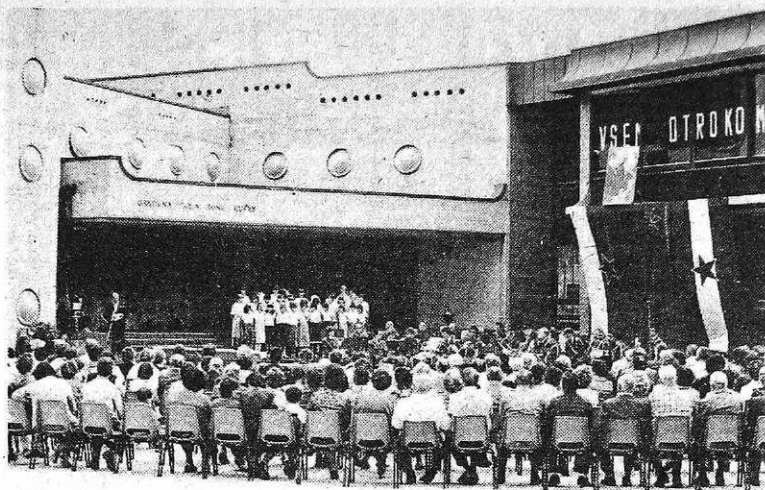
upoštevanja porasta cen, samo s kvalitetenjšo in kvantitetenjšo turistično ponudbo opremljenih sob. Navedeno znižanje proračunskih dohodkov se na podlagi obstoječega stanja predvideva zaradi tega, ker bo 73,2 % dohodkov, doseženih z oddajanjem sob, obdavčenih v letu 1981 manj kot v letu 1980, ker 5,2 % teh dohodkov ne bo obdavčenih in ker se je zvišala davčna olajšava, če se sobe oddajajo preko ustreznih organizacij iz 20 % na 30 % od odmerjenega davka.

S to obrazložitvijo smo želeli celoviteje osvetliti davčno obremenitev dohodkov, ki se dosegajo z oddajanjem opremljenih sob in vsebinsko prikazati stimulativne instrumente, ki so vgrajeni v spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov občine Jesenice glede teh obremenitev.

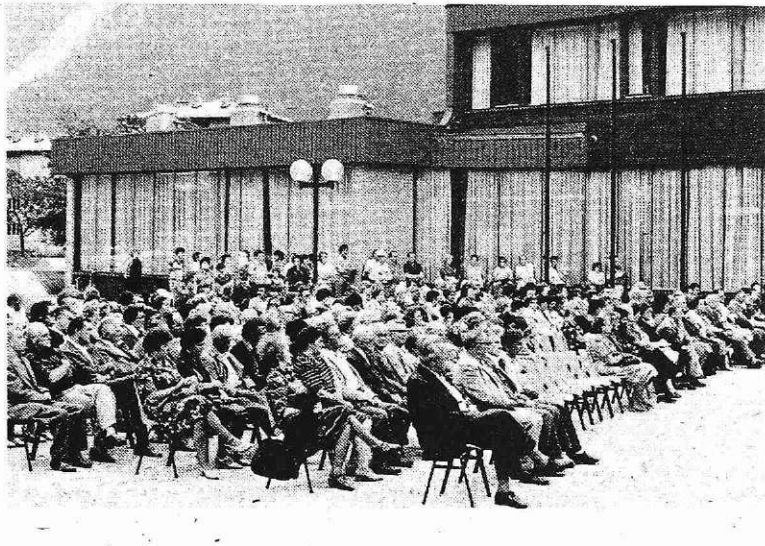
Pisec članka Privatni turizem in davek, objavljenega v 22. številki Železarja 11. junija letos, opisuje obdavčitev doseženih dohodkov z oddajanjem opremljenih sob enostransko in navaja, da so omenjene spremembe obdavčitve za manjše oddajalce sob slabše, da kapacitet ni možno povečati, da je zasedenost sob slaba in podobno.

Iz poročila o turističnem prometu v občini Jesenice v letu 1980 pa je razvidno, da so vsi hotela v jeseniški občini izredno dobro zasedeni, saj traja zasedenost glede na število nočitev v povprečju za vse hotele 193 dni v letu. Zasedenost zasebnih sob v občini Jesenice pa znaša v povprečju le 37 dni v letu. Ta dva podatka sta naravnost osupljiva in se lahko upravičeno vprašamo, kje tičijo vzroki za tako veliko razliko, ko pa gostinci in hotelirji izjavljajo, da v času letne in zimске turistične sezone od Gozd Martuljka dalje ni moč dobiti prostora za spanje ali oddih. Možno je samo, da je povpraševanje po zasebnih sobah res nekoliko manjše, da oddajalci sob teh nočejo oddajati, ali pa je še kaj drugega, kar bo potrebno raziskati.

Božo Resman

Sproslave dneva borca in krajevnega praznika Plavž (Foto Stojan)

PRAZNOVANJE DNEVA BORCA IN KRAJEVNEGA PRAZNIKA KS PLAVŽ

Prebivalci krajevnih skupnosti Plavž praznujejo svoj krajevni praznik 4. julija, to je na dan, ko je bila leta 1941 na Mirci formirana partizanska grupa, ki so jo sestavljali: Stane Bokal, Mirko Frankič-Tilen, Ivan Kavčič in Jože Šavli, proti koncu meseca pa se jim je pridružil še Ciril Tavčar.

Tokrat so praznovanje združili z občinskim praznovanjem dneva borca. V lepem okolju pred osnovno šolo Tone Čufar na Plavžu se je zbralo okrog dvesto ljudi, ki so prisluhnili slavnostnemu govorniku Francu Konobelju-Slovenku in spremljali kulturni program, ki so ga izvajali pihalni orkester Jeseniških železarjev, ženski pevski zbor pevskega društva Jesenice, mladinski zbor in recitatorji osnovne šole Tone Čufar. Ob tej priliki so podelili tudi zaslužnim prebivalcem bronasta priznanja Osvobodilne fronte.

Govornik Franc Konobelj-Slovenko je poudaril, da se prebivalci krajevnih skupnosti Plavž s to slovesnostjo spominjajo tudi 40-letnice Osvobodilne fronte slovenskega naroda in 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti. Potem je govoril o izredni heterogenosti 8.593 prebivalcev krajevnih skupnosti Plavž in njenem izrednem razvoju v zadnjih letih. Marsikaj bo potrebno še postoriti, je dejal, pri tem pa bi se morali tudi bolj povezovati z organizacijami združenega dela, ki imajo sedež na območju krajevnih skupnosti.

Za tem se je govornik vrnil štiri-deset let nazaj, ko so našo domovino zasedli fašistični okupatorji in ko so se na poziv komunistične partije dvignili in prijeli za puške najbolj zavedni sinovi naše domovine, da bi ohranili svoja življenja, svoj obstoj in osvobodili domovino. Plavž, takrat majhno naselje z lepimi polji in travniki ter nekaj kmetijami in naseljem na Murovi, se je enakovredno vključil v narodnoosvobodilni boj. Kljub okupatorjevemu terorju, grožnjam, prvim aretacijam in selitvam se je zbrala na Mirci skupina najodločnejših in prijala za puške. Stanetu Bokalu, ki je odšel v partizane že 22. junija, so 4. julija sledili Mirko Frankič-Tilen, Ivan Kavčič in Jože Šavli, ob koncu meseca pa se jim je pridružil še Ciril Tavčar, ki je bil ta čas tudi že v ilegali. Tako jim je uspelo izogniti se aretaciji 3. julija 1941, ko je okupatorju po naključju prišel v roke seznam ljudi, ki so bili pripravljeni vključiti se v Osvobodilno fronto, oziroma narodnoosvobodilno gibanje. Takrat so aretirali 20 prebivalcev Jesenic; nekateri so bili kasneje med prvimi talci.

Skupina partizanov z Mirce je bila kasneje vključena v Cankarjevo četo, ki je bila ustanovljena 28. julija iz borcev našega območja. Govornik Konobelj se je v svojem govoru spomnil tudi številnih aktivistov Osvobodilne fronte s tega območja, vseh tistih, ki so trpeli v zaporih in taboriščih in mnogih, ki

so za svobodo darovali svoja življenja. Od prvih petih partizanov z Mirce je ostal živ le Mirko Frankič-Tilen, ki je partizanal na Gorenjskem in kasneje na Dolenjskem.

Slavnostni govornik je poudaril izreden pomen razvijanja in življenjske uporabe revolucionarnih tradicij naše narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije ter krepitve družbene zavesti med prebivalstvom. Zelo zapleten mednarodni položaj, oboroženi spopadi, oboreževalna tekma in naše lastne težave, je dejal, nas opozarjajo, da še bolj strnemo svoje vrste in se še bolj zagrizemo vključimo v izgradnjo naše socialistične samoupravne družbe.

V nadaljevanju je predsednik odbora za odlikovanja in priznanja pri krajevni konferenci SZDL Plavž Aleksander Kovač razglasil letošnje prejemnike bronaste priznanja Osvobodilne fronte, katerega jim je podelil predsednik krajevnih konferenc SZDL Tone Varl.

Za zasluge v narodnoosvobodilni borbi in za povojno dejavnost v družbenopolitičnih organizacijah so priznanje prejeli: Ljudmila Beznik, Marija Bradasčka, Marija Brezovec, Ljuba Burnik, Pero Danilović, Ivan Gašperin, Marija Gregorič, Stane Koblar, Tončka Konobelj, Bojan Laharnar, Emi Lasnik, Angel Pervanja, Zorka Pregelj, Anton Pretnar, Franc Robič, Vlado Smačin, Ivan Stana, Marija Svetina, Vinko Šifer, Vinko Ulčar, Jelena Vovk in Marjan Višnar.

Za aktivno delo v družbenopolitičnih organizacijah krajevnih skupnosti in občine so priznanje prejeli: Staša Purger, Primož Vidali in Ivan Zen.

Za aktivno delo v organih krajevnih skupnosti so priznanje prejeli: Franc Rožič in Gregor Velepec.

Za aktivno delo v društvi pa: Anica Debevc, Anton Debevc in Alojz Jeraša.

Sledil je bogat kulturni program, po sproslavi pa so k spomenikom in spominskim obeležjem NOB delegacije položile vence.

Ob praznovanju krajevnega praznika je bil tudi že tradicionalni spominski pohod ob obeležjih iz narodnoosvobodilne borbe in tradicionalni balinarski turnir.

Ob sklepu bi veljalo le poudariti, da je presenetila slaba udeležba prebivalcev tako z območja Plavža, kakor iz drugih krajevnih skupnosti, saj je bila to obenem osrednja sproslava ob 4. juliju — dnevu borca. Nihče se ne more pritožiti o slabi obveščenosti, ker je bilo le-te dovolj. Če bi iz vsakega gospodinjstva prišel le eden, bi nas bilo 3.000!

IDEJNOPOLITIČNO USPOSABLJANJE V ZVEZI KOMUNISTOV

Idejnopoličnemu usposabljanju posvečajo v zvezi komunistov veliko pozornost, tega pa ne bi mogli trditi za vse osnovne organizacije ZK v jeseniški občini. Tako je izmed 108 osnovnih organizacij poslalo poročilo o idejnopoličnem usposabljanju le nekaj več kot 30 organizacij, kar kaže na neresen odnos do tega področja, na drugi strani pa tudi na to, da ponekod sploh nimajo programov dela, niti najbolj osnov-

nih. Le nekaj osnovnih organizacij je upoštevalo program, ki so ga prejele vse osnovne organizacije kot orientacijo za delo, še manj pa je bilo lastnih pobud in aktivnosti. Pokazale so se tudi napake pri pedagoško vodenih oblikah tega usposabljanja.

Vendar je jasno, da mora program temeljiti na analizi razmer v osnovnih organizacijah in biti tem tudi prilagojen. Kadrovanje za razne oblike usposabljanja mora biti selektivno, pravočasno, stalno pa je potrebno tudi spremljati izvajanje programa.

Rk

Jutri, v petek, 10. julija, bodo ob 18. uri v razstavnih prostorih Delavskega doma na Jesenicah odprli s krajšim kulturnim programom razstavo likovnih del, oziroma slik, ki so jih ustvarili letošnji udeleženci enajste planinske slikarske kolonije na Vršiču, ki jo vsako leto organizira Planinsko društvo Jesenice. S to razstavo bodo počastili tudi 40-letnico vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti in praznik krajevne skupnosti Sava.

S svojimi deli se bodo na razstavi predstavili: Peter ADA-MIČ, Rudolf ARH, Danica BEM GALA, Branko ČUŠIN, Nika HAFNER, Leon KOPORC, France KREUZER, Ferdo MAYER, Marjan PLIBERŠEK, Franjo SMOLE, Edo STARC, Tone TOMAZIN, Jaka TORKAR in Jože TRPIN.

Razstava bo odprta do vključno 21. julija vsak dan, razen nedelje, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

IZŠLA JE PETA KNJIGA JOŽETA VIDICA

Te dni je izšla pri založbi Borec v Ljubljani peta knjiga Jožeta VIDICA SEMENJ V BISTRICI s čimer je zelo ustvarjalno zaključil desetletno pisateljevanje oziroma zapisovanje spominov iz obdobja fašistične okupacije naše domovine in slavne narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije. Že naslovi doslej izdanih knjig kažejo, da se je avtor lotil zapisovanja zločinov okupatorja in njegovih pomočnikov nad našimi ljudmi, nad našim narodom: **BEG Z MORIŠČA (1971), ZLOČIN PRI LENARTU (1973), PO SLEDOVH ČRNE ROKE (1975), SEDEM KRST ZA RONKARJEVO DRUŽINO (1978)** in kot zadnjo že omenjeno knjigo **SEMENJ V BISTRICI**, iz katere že nekaj časa v našem glasilu objavljamo odlomke.

Avtor knjige Jože Vidic v uvodnih besedah pravi, da se je na lastno pobudo lotil zapisovanja največjih zločinov okupatorja v okolici Trčiča, Kamnika, Jesenic, iz Poljanske doline in iz nekaterih drugih krajev Slovenije. »Hodil sem po sledih teh žrtev, po znanih in neznanih krajih, brez dnevnice in kilometrine in brez zagotovila, da bo kdo sploh hotel to objaviti,« pravi avtor, »z namenom, da iz pozabe iztrgam usode mnogih žrtev.«

Zakaj se je avtor lotil ravno opisovanja zločinov okupatorja, narejenih v poletju leta 1942, najbolj nazorno utemeljuje njegove uvodne misli, kjer pravi:

»Vrhovni vodja vseh policijskih služb v Nemčiji Heinrich Himmler je 25. junija 1942 izdal navodila za obsežno akcijo proti partizanom na Gorenjskem in Štajerskem. V teh navodilih je med drugim zapisano, naj akcija napravi neškodljive vse tiste elemente prebivalstva, ki so tolpam prostovoljno dajali pomoč v moštvo, preskrbi in orožju ...

Moške iz krivih družin, v mnogih primerih tudi sorodstvo, naj pobijejo, ženske teh družin pozapro in odpeljejo v koncentracijska taborišča. Otroke je treba ločiti od njihove domovine in jih zbrati na območju rajha ...

Himmlerju sta se z začetkom italijanske ofenzive proti partizanskim enotam in osvobojenemu ozemlju 15. julija 1942 z razglasom »Slovenec« pridružila visoki komisar za ljubljansko pokrajino Emilio Grazioli in komandant XI. armadnega korpusa, general Mario Roberti, ki sta zagrozila, da bo ustreljen vsakdo, ki bo sovražno deloval proti italijanskim oblastem in vojski; kdor bo imel orožje, strelivo in eksploziv in kdor bo kakorkoli pomagal upornikom. Do tal bodo razdejali stavbe, iz katerih bo kdo napadel italijanske oblasti ali vojsko ...

Sledilo je obdobje najhujšega okupatorjeva nasilja v Sloveniji. Leta 1942 julij ni bil vroč samo od sonca, temveč tudi od plamenov več kot sto gorečih slovenskih vasi in kvi. Oboji, Nemci in Italijani, so morili in požigali največkrat brez zaslusanja in obrazložitve, zakaj morajo žrtve umreti. Tako se je zgodilo Trčičanom v Cegelskih pri Trčiču, Kovorjanom v Gobovcih in Bistričanom na domačih dvoriščih ...

»Ne da se opisati, kako silovite udarce so morale preboleti nekatere družine. Med ustrleženimi Trčičani 8. julija 1942 so bili oče Ernest Nasič

in njegova sinova Ernest in Danilo. Istega dopoldneva gorita vasi Gradišče v Tuhijski dolini in hribovita vasica Koreno v domžalski občini. Med pobitimi in požganimi Gradiščani so trije bratje z velike kmetije Veliki Homar, na Korenem pa so med pobitimi in požganimi vaščani oče Jože Barlič in dva njegova sinova. Naslednjega dne so ustrelili 51 talcev v Črni pri Kamniku, od tega 47 domačinov iz bližnjih vasi. Med temi talci so bili gostilničar Vinko Rebernik iz Zagorice, oče desetih otrok, in njegova sinova Florjan in Vincenc, sina Zorka pa so deset dni prej obesili v Kamniku.

Med pobitimi in požganimi Korkranci 20. julija 1942 so bili kmet Franc Rogelj-Harižov in njegovi sinovi Janez, Martin in Peter. Šestindvajsetega julija 1942 so v Retnjah pri Trčiču ustrelili 21 talcev, med njimi tri brate Demšar s Hotavlj v Poljanski dolini. Dan pozneje so med 45 talci na Belem polju pri Hrušici padli štirje bratje Ambrožič, dva brata Tepina, dva brata Potočnik in dva brata Lipovšek. Čez dvajset ur so med petdesetimi talci, ki so jih ustrelili v bistrski klanec, oče Jože Purgar s Pristave pri Trčiču in njegovi trije sinovi, dva sina pa so že prej ustrelili kot talca ...

O vsem tem in drugem piše Vidic v svoji peti knjigi Semenj v Bistrici, s čimer pričena tudi prvo poglavje. Sledijo še poglavja: Vrenje nasilja; Rdeče Belo polje; Poročila radovliškega orožniškega okrožja; Zaupna poročila jeseniškega župana Luckmanna o političnem položaju v občini in hajka v Sedmih grabnih; Grobarjeva skrivnost; Pisma iz gozdov družini v taborišče; Ljubno kot Laufen in Leševje, Ribno kot Reifen in Rateče; Vasi in vaščani v plamenih; Posebna vrsta kazni: vislice; Kdo so bili prvi in zadnji begunjski zaporniki; Zadnji naval morilskih tolp v Poljanski dolini.

Avtor je skrbno zbral in pripravil kakšnih 100 fotografij in dokumentov, ki nazorno dopolnjujejo njegove zapise. Celotno svojo pripoved v knjigi je avtor oblikoval zelo pregledno in zanimivo, tako da je tudi ta knjiga, kakor vse njegove knjige doslej, izredno privlačno in zanimivo branje, ki ga težko odložiš. Posebna vrednost pa je nedvomno v tem, da je Jože Vidic z velikim prizadevanjem in entuziazmom ter raziskovalno vno razkril, odkril ali razširil mnoge okupatorjeve zločine, ki jih ne smemo nikoli pozabiti, ker šele tako bomo znali pravilno ceniti našo svobodo in neodvisnost.

Učenci osnovne šole Polde Stražišar razstavljajo svoje izdelke v izložbi knjigarne DZS na Jesenicah (Foto I. Kučina)

pretirano občutljivostjo. Pisateljica je bila, ko je pisala to zgodbo, še precej mlada. Ni sicer podlegla modi, podlegla pa je zatohlemu duhovnemu podnebu, ki sodi nekam v konec prejšnjega stoletja: revne plemiške družine, mladi nadarjeni glasbeniki, živčne bolezni — vse to sodi zraven.

Milostni strel je nastal kasneje, v obdobju avtoričine večje človeške in pisateljske zrelosti. Pisateljica pravi, da ga je napisala kot človeški, ne kot politični dokument, name pa je napravil velik vtis prav zaradi svoje politične (zgodovinske) določenosti. Zgodba se dogaja v eni izmed baltskih dežel v času državljanske vojne, t. j. kmalu po oktobrski revoluciji. Glavni junak Eric je intervencionistični (beli) častnik, še zelo mlad človek, ki se je usodno zapletel s sestro svojega najboljšega prijatelja. Podobne like poznamo iz socrealistične literature, kjer so navadno opisani kot ciniki in izgubljeni.

Pisateljica pa želi, da bi skozi cinizem, ki ga Eric kaže na zunaj, videli njegovo osebnost (in hkrati kastno) plemenitost, ki se kaže predvsem v tem, da je zmožen »misliti v nasprotju s samim seboj«, kar med drugim pomeni tudi: v nasprotju s svojo razredno zavestjo.

Problem ljubezenskega razmerja med Ericom in Zofijo je v tem: ona se je zaljubila vanj potem, ko je bila med nemiri poslana in torej v svoji ženskosti globoko ranjena. On nasprotno ni zmožen ljubezni, vendar se ji tudi ne zna odtegniti, tako se brez prestanka mučita, ujeta vsak v svoj začaran krog: ona se v obupu vdaja razvratu, on omahuje med hladom in prizadetostjo, ki se kaže v tem, da jo je zmožen kar naprej žaliti. Ni jasno, kdo je pri tem bolj razčlovečen: dekle v svoji pretirani strastnosti in ponosu ali Eric, pod čigar hladnostjo se nemara skriva globoko nagnjenje. On bo to zgodbo

pripovedoval dvajset let kasneje slučajnim sopotnikom, ko se bo vračal z neke druge državljanske vojne, spet kot intervencionistični častnik.

Razplet je tragičen kot v kakšni ljudski baladi: Zofija se neha ponujati nesojenemu ljubimcu in prebegne k rdečim, s katerimi je dejansko že ves čas simpatizirala. Čez nekaj časa jo ujame enota, ki ji poveljuje Eric. V tej vojni jetnike praviloma pobijejo, zato jo čaka smrt: vendar Zofija zahteva, naj jo likvidira prav možki, ki ga je nekoč tako neizmerno ljubila, in on ji željo izpolni.

V glavnih potezah je zgodba posneta po resničnih dogodkih, kakor jih je pisateljica pripovedoval neki udeleženec. V opisu pokrajine in okoliščin je njen realizem ne navadno sugestiv: nekatere podrobnosti te prevzamejo prav s svojo navidezno dokumentarnostjo. Zgodba sama po sebi pa vsebuje neki moment, ki se ga avtorica mogoče ni zavedla: Zofija je ušla k »rdečim« iz globoko človeških motivov, hoteč uiti okoliščinam, v katerih se je počutila globoko razčlovečeno. Je Eric — ki je »zmožen misliti proti sebi« doumel, da je šla na drugo stran zato, ker je tam slutila možnost človeške obnove, prerodenja? Ta razlaga se zdi ideološka, hkrati pa naravna, povsem v skladu z logiko zgodbe.

Roman morda miho avtoričinega hopenja govori o istem, o čemer bi govoril kak socrealistični roman o teh časih: o tem, kako so se življenjske možnosti v okviru nekega smrti zapisane razreda zaprle, kako se življenje spet odpira nekje drugje. Prav zato, ker pisateljica noče biti ne taka ne drugačna propagandistka, pa je v tem, česar ni nameravala povedati, o čemer pa govori njen realizem, dosti bolj prepričljiva.

Marko Hudnik

POLDE MIHELIČ RAZSTAVLJA V ŠIVČEVI HIŠI V RADOVLJICI

Od 10. julija do 3. avgusta bo v Šivčevi hiši v Radovljici odprta razstava slik samorastniškega slikarja Polde Miheliča. Slikar, ki slika počasi in le ko ga k temu sili njegova notranja nujna, se bo predstavil z okoli 30 oljnimi slikami na les, ki predstavljajo prerez njegovega slikarskega ustvarjanja zadnjih deset let.

Mihelič je slikar, ki se od svojih slik težko ločuje; tistih, ki so mu najljubše, najraje ne bi niti razstavljaj. Vendar se zaveda, da pomeni skrbno pripravljena razstava preverjanje prehojene poti in je lahko spodbuda k nadaljnjemu umetniškemu zorenju.

Po vsebini izrazito slovenski slikar, po slogovnem izrazu pa zelo svojski, bo verjetno deležen velike pozornosti domačinov, kakor tudi tistih tujih turistov, ki z zanimanjem odkrivajo utrip naše dežele. Polde Mihelič je samorastnik, romantik, nekateri ga imenujejo slovenski Bruegel. Vsaka od teh oznak pove nekaj o njegovem slikarstvu, a nobena ne zajame celotne vsebine njegovega dela.

Miheličeve vasi so skupine iz brega rastočih hiš, z majhnimi okni in slamnatimi strehami, z golim drevjem in vzpenjajočimi se raz-

brazdanimi potmi. Neba v njegovih slikah skoraj ni, zagotovo pa ne svetlega. V slikah se pojavlja luna na temnem koščku neba. Vse je skrivnostno, vznemirljivo, kljub temnosti privlačno in lepo. Slike so polne neke čustvene napetosti, ki jo stopnjujejo poleg značilne kompozicije predvsem barve: vijolična, oranžna, rdeča, zelena.

Bruegeljski je slikar predvsem v upodobitvah vaških sejmov: na majhnem prostoru sredi hiš se gnete ženske med čebri, s koši in cekarji, zaverovane v svoje delo.

Posebno mesto zavzemajo v Miheličevem opusu slike, v katerih nastopajo vaški posebnosti. Eno ali več figur postavljajo v prednji plan zanj značilnega kmečkega okolja in jim v grotni obliki da toliko življenjske neposrednosti, da kar težko verjamemo, da niso portreti, temveč plod slikarjeve imaginacije in spominov iz preteklosti.

Po svojem izrazu so te slike najbolj »naivne«. V njih je Mihelič soroden slikarjem hlebinske šole. Vendar gre v njegovem primeru za zavestno izbrano govorico; ki mu omogoča izraziti njegovo posebno predstavo o svetu, ki ga upodablja.

Zdi se, da je Miheličev slikarski svet ves pogojen v njegovem otroštvu: iz otroštva zajema podobe vasi, sejmov, vaških originalov: iz nostalgije za otroštvom odeva v otožno lepoto tudi tegobe in krivice preprostih in revnih prebivalcev svojih vasi; dekorativnost in hotena naivnost upodobitev sta posledica slikarjeve romantične in v preteklost usmerjene narave.

Polde Mihelič je kot slikar zrasel s slovensko tradicijo in je ves zadržan. Kljub svojskemu likovnemu izrazu se zdi, da po vsebinski strani želi nadaljevati pot Vesnanov: v svojih slikah upodablja svet, ki ga je že pred desetletji prekinila vojna.

Sola za oblikovanje in pedagoška akademija nista v ničemer okrnili Miheličevega samoniklega izraza, niti spremenili predmeta njegovega upodabljanja. O tem, kakšne sledove bi zapustila v njegovem delu akademija, če bi mu bilo dano obiskovati jo, lahko samo uganemo.

Zivljenjska pot ga je pripeljala med samorastnike. Pionir med njimi ima in bo ohranil svoje mesto v sodobnih slovenskih likovnih iskanjih. Maruša Avguštin

Marguerite YOURCENAR: **Milostni strel.** — Aleksis ali študija o brezplodnem boju. Založba Obzorja 1980.

Tudi dandanes se kdaj še primeri, da izide nova knjiga, ki ni ne moderna ne prirejena okusu večine bralcev. Ki je torej namenjena manjšini, »redkim srečnikom«, ki se še danes vnamajo za starinsko književnost, ki ni težka in zahtevna zaradi slogovnega novatorstva, ampak zaradi moralnih stališč, psihološke poglobljenosti in resnobe.

V pričujoči knjigi sta objavljena kratka romana francoske pisateljice Marguerite Yourcenar. Ta je, kot smo lahko brali v časnikih, prva Francozinja, ki so jo izbrali med »nesmrtnike«, to je med člane francoske akademije. Ne bi rad preveč govoril o visokem slogu, ki je značilen tudi za to pisateljico. Tradicija plus literarna in jezikovna vzgoja pač zahtevata svoje — in le malo jih je, ki bi se odrekli neki umetnji, če jo že obvladajo bolje od drugih. Pri tem se mi zdi pomembno zlasti to, da jezik in slog pogosto usodno določata krog pisateljevih zaznav: zapiše se tisto, kar lepo in pravilno zveni, ne tisto, kar se opaža novega. Mnogi, ki so to spoznali, so nalašč začeli pisati v ljudskem ali celo pocestnem jeziku, vendar med njimi, vsaj zdi se mi tako, ni članov francoske akademije.

Če naj bi zdaj prešel k stvari: ti dve deli sta v marsikaterem pogledu pravo nasprotje večini modernih romanov. Kot zgled vzemimo avtoričin odnos do spolnosti: ne izogiba se je, vendar stvari nikoli ne imenuje z navadnimi imeni. Stvarnost, o kateri govori, naj bi bila torej prerahla, da bi jo bilo mogoče označiti z medicinskimi, pa tudi z vsakdanjimi besedami. Pri tem pa je poglavitna vsebina obeh zgodb nenavadna in iztirjena ljubezen — ne brez poudarkov na čutnosti.

Ta rahločutnost in poduhovljenost, zgoščenost zgodbe, osredotočanje na notranji svet glavne osebe — kar opazimo zlasti v **Aleksisu** — nas spominja na nekatere kratke romane A. Gidea. Tu moram omeniti avtoričino spremeno besedo, v kateri zelo jasno in naravnost govori o svojih pogledih in težnjah, posebej pa zanika, da bi šlo za Gideov vpliv; pravi, da veliko dolguje pesniku Rilkeju.

V obeh zgodbah je glavni junak in pripovedovalec možki, torej sta obe napisani iz možkega zornega kota. Avtorica se torej ne kaže kot emancipiranka, ki bi skušala v literaturi dokazovati ženski prav. Nasprotno, zdi se, da spolna neenakopravnost ali manjvrednost zanjo niti za hip ni problem.

Junak **Aleksisa**, se pravi Aleksis sam, je mladi glasbenik, ki je menda v nekem smislu spolno iztirjen — vendar nikjer ni niti z besedico povedano, za kaj gre. Poznamo romane v pismih, to pa je roman v enem samem pismu, ki ga piše junak ženi, potem, ko jo je zapustil. Svojo »posebnost« razlaga tako, da podaja zgodovino svojega čustvenega življenja, pravzaprav predvsem zgodovino nesrečnega otroštva, zaznamovanega z revščino, zaprtostjo vase in

HVALA ZA VAŠ »ZA«

Tako in podobno je pisalo na listkih, ki so jih pionirji stiskali v roke občanom, ko so v nedeljo, 28. junija, prihajali na volišča in odločali o bodočnosti naše šole.

Ze mesec dni pred referendumom je bilo na vseh šolah v jeseniški občini zelo delavno. Po svojih močeh smo pomagali pri urejanju biltena in posebne priloge Železara in ni nam bilo žal prostega časa. Zadnji teden pouka smo raznašali letake in volilne lističe. Zidove smo polepili s plakati, ki smo jih naredili sami in s tistimi, ki so bili izdelani v tiskarni in z njimi spodbujali občane, naj glasujejo za samoprispevek, za boljše pogoje šolanja. Barvali smo zahvalne lističe, ki smo jih potem delili na voliščih. Na travnikih smo nabirali rože, s katerimi smo okrasili volišča.

Potem je prišla nedelja, ki je bila za mnoge prav taka kot vse druge, le za nas je bila nekaj posebnega. Žjutraj so začeli na volišča prihajati občani. Že pri vstopu so jih sprejeli pionirčki, jim poklonili skromen šopek rož in risbico, na kateri je pisalo: »Glasujte za« in podobno. Marsikdo se je prav takrat odločil,

kako bo glasoval. Zvečer, ko so zaprli volišča in preštevali glasove, smo doma držali pesti, da bi referendum uspel, da bi lahko obnovili našo šolo, pozidali novo telovadnico, razširili kuhinjo in popravili okna in vrata.

Bil je ponedeljek, zadnji dan pouka. Bili smo veseli, da so pred nami počitnice, čas za igro in veselje. V razred je stopil dežurni in prinesel okrožnico. »Končali ste šolsko leto. Lepe počitnice!« Ko je tovarišica prebrala, da je referendum uspel, pa se je po razredu razlegel en sam HURA.

Naš trud ni bil zaman. Bila sem zadovoljna. Vem, da sama ne bom hodila v prenovljeno šolo, a ni mi vseeno, kaj bo s to šolo v naslednjih letih.

Hvala vam starši in občani, hvala za vaš ZA, s katerim ste se odrekli morda lepi knjigi ali novi obleki in prispevali za šolo, ki jo je prehitel čas.

Natalija Biček, 6. b
novinarski krožek OS
Karavanških kurirjev NOB

ZAKLJUČNI KONCERT GLASBENE ŠOLE JESENICE

Ob sklenitvi šolskega leta 1980/81 je Glasbena šola Jesenice pridelala v petek, 26. junija, ob 18. uri v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah ZAKLJUČNI KONCERT SOLISTOV IN INSTRUMENTALNIH SKUPIN.

Kot v vseh glasbenih šolah tudi na Glasbeni šoli Jesenice prevladuje individualni pouk. Poleg vseh godalnih instrumentov na jeseniški glasbeni šoli poučujejo še pihala, trobila, tolkala, harmoniko in klavir. Torej vse instrumente, ki so primerni za pridobitev osnovne in širše glasbene vzgoje. Za uresničevanje učnovzgojnih smotrov imajo na šoli tudi godalne in harmonikarske skupine, razne skupine pihalcev (blok flavte) in trobilcev, poleg mladinske skupine pihalcev in trobilcev, ki naj bi bila osnova za MLADINSKI PIHALNI ORKESTER. Glasbena šola Jesenice ima v Kranjski gori dislociran oddelke, v katerem jeseniški pedagog poučujejo tamkajšnje učence nauk o glasbi, violino, harmoniko in klavir. Pedagogi šole tudi pomagajo pri glasbeni vzgoji otrok naših rojakov v Ukrah (Italija) in Bilčovsu (Avstrija-Koroška), kamor enkrat ali dvakrat tedensko hodijo poučevati.

Zaključni koncert je tudi tokrat potrdil upravičenost prizadevanj, da se nekaterim (ker vsi ne morejo nastopiti) nadarjenim učencem omogoči javno nastopanje. Na ta način lahko učenci z izvajanjem del iz domače in svetovne glasbene literature dokazujejo svoje znanje in prizadevanje. Koncert je dokazal, da so učenci dane možnosti s pridom izkoristili. Dobro zasedena dvorana, v glavnem so bili to starši učencev, luči, veliki oder, na kar niso navajeni, niso motili nastopajočih ki so nekatere zahtevne skladbe izvajali zelo dobro in navdušili z znanjem, pridobljenim v preteklem šolskem letu. Vsi nastopajoči so bili dobro pripravljeni in sproščeni, kar je prispevalo, da je bila »atmosfera dokaj svečana«. Tisti, ki lahko »od blizu« sledijo naporom in prizadevanjem učencev in pedagogov, dobro vedo, koliko truda je bilo potrebno za uspešen nastop vsakega nastopajočega učenca. To so čutili tudi poslušalci in so mlade izvajalce zelo toplo in iskreno nagrajevali z dolgi aplavzi.

Kaj so se naučili, so pokazali: Marjan Kusterle, violina, I. razred; Petar Čosič, violina, II. razred; Mojca Prestor, flauta, II. razred; Tatjana Pretnar, flauta, II. razred; Mateja Lužija, čelo, II. razred; Tomaž Rihtaršič, trobenta, III. razred; Janez Černe, klarinet, II. razred; Merim Omanović, rog, II. razred; Bojan Lumpert, tenor, III. razred. Njihove solo točke Glucka, Nikolaja, Schmidta, Schuberta, Bacha, Steibelta, Pergolesija... so uspešno na klavirju spremljali Bojan Svetlin (šest spremljav), Mojca Azman (dve spremljavi) in Nada Šavor (ena spremljava). Kot soliste na klavirju so nastopile: Urška Rebernik, III. razred, Urška Cepulič, V. razred, Alba Korošec, V. razred, Marta Mesec, V. razred, Valerija Čučnik, V. razred in Ksenija Pejič, VII. razred. Kot gost je na koncertu nastopil Andrej Feinig, učenec VIII. razreda slovenske glasbene šole Sveče (avstrijska Koroška), ki je na klavirju zelo uspešno zaigral Patetično sonato; III. stavek, L. V. Beethovna. Telemannovo tugo je

zaigral harmonikar Vojko Ukmar. Podvojeni kvartet blok flavt, ki jim je pomagal njihov profesor Ivan Jenko, se je predstavil s Serenado W. A. Mozarta. Program so popestrili bivši učenci Glasbene šole Jesenice, kvintet harmonik, ki je izvedel romunske ljudske pesmi kompozitorja Knümana. Kot vedno je nastopil tudi šolski kvartet trobil pod vodstvom profesorja Igorja Maroševića, ki je zaključil koncert s skladbo M. Purcellija: Zvok trobent-allegro in maestoso.

Posebej moram omeniti »najuspešnejšo točko« koncerta, nastop mladinske skupine pihalcev in trobilcev Glasbene šole Jesenice. To je bil njihov prvi javni nastop. Vadijo od začetka drugega polletja (štiri mesece, enkrat tedensko) pod vodstvom mentorja Ivana Knifca. Po dolgi prizadevanjih je glasbena šola uspešno usposobila ustrezno število učencev – pihalcev in trobilcev – za skupinsko muziciranje. To naj bi bil začetek prepotrebne mladinske pihalne orkestra, iz katerega bi najposlednejši nadomeščali prazna mesta v pihalnem orkestru Jeseniških železarjev. Njihov prvi nastop je bil zelo uspešen, kar naj bi bila spodbuda tako učencem, da bi vztrajali na tem dodatnem

učanju, kakor učiteljem pihal in trobil, da bi tudi oni kot doslej pomagali pri tem dodatnem učenju in se trudili, da usposobijo čim večje število učencev za »mladinsko godbo«. Razumevanje naj bi imeli tudi starši otrok in njihove šole, da jim časovno omogočijo obisk vaj in udeležbo na nastopih. Predvsem pa morata glasbena šola in pihalni orkester poskrbeti za popravilo nekaterih instrumentov in kupiti še dodatne instrumente (rog, trobenta, tenor, bariton) in ustnike. S skupnimi močmi bodo učenci, pedagogi, glasbena šola, pihalni orkester, osnovne in druge šole ter kulturne organizacije Jesenic lahko veliko prispevali, da bo skupina, ki je prvič zelo uspešno nastopila, čim prej prerasla v uspešen mladinski pihalni orkester.

Koncert je pokazal vso širino glasbene vzgoje mladih in prizadevanje šole, da nudi vse pogoje za kvaliteten razvoj glasbeno nadarjenih otrok. Nekaj rezultatov je zelo spodbudnih, predvsem pa nastop učencev tako imenovanih »deficitarnih« instrumentov (klarinet, trobenta, rog, tenor), kar je bil osnovni cilj koncerta. V celoti je bil koncert eden najuspešnejših v zadnjih letih.

Tudi tokrat ne moremo mimo »kritike«, da smo v dvorani videli zelo malo kulturnih in družbenopolitičnih delavcev ter članov in članic jeseniških glasbenih skupin, ki bi že po svoji »pripadnosti« glasbi morali priti na koncert, ker imajo tudi oni na svojih nastopih radi dobro zasedeno dvorano.

Franjo Ropret

INTERESNE DEJAVNOSTI V OSNOVNI ŠOLI 16. DECEMBER V MOJSTRANI

Delo na področju interesnih dejavnosti je za učence izrednega pomena, saj mobilizira njihove ustvarjalne sposobnosti in pomaga oblikovati osebnost mladega človeka. Pri učencih razvije tudi zanimanje za posamezne poklice ali smer nadaljnega šolanja. Privlačnost tega dela je tudi v tem, da je prostovoljno in nima značaja prisile, ki je značilna za pouk. Razvija tudi samoupravo učencev in odnos do proizvodnega dela.

Da je delo v interesnih dejavnostih priljubljeno, kaže tudi to, da je na naši šoli vanje vključenih kar 81 % vseh učencev, 35 % učencev pa je vključenih v tri ali več dejavnosti hkrati. Izbirajo lahko med tehničnimi, proizvodnimi, kulturno-umetniškimi in športnimi dejavnostmi. Vseh dejavnosti imamo kar 17, sem pa niso štete organizacije in društva, kot so: podmladek rdečega križa, turistični podmladek, klub OZN, šolsko športno društvo, pionirska organizacija in osnovna organizacija ZSMS. Vsak učenec lahko najde področje, ki ga zanima in privlači.

Vsi krožki ne delujejo enako uspešno. Največkrat je uspešnost odvisna od zagnanosti mentorja, od materialnih pogojev in od sposobnosti učencev.

V šolskem letu 1980/81 so bili učenci zelo uspešni predvsem v naslednjih dejavnostih: pevski zbor, likovni in literarni krožek, dramski krožek, turistični podmladek in šolsko športno društvo.

Turistični podmladek je vse leto skrbel za čistočo okolice šole in kraja. Posadili so 88 dreves za 88. obletnico rojstva tovariša Tita, okoli šole so uredili zelenice in gredice. Kot nagrado so prejeli od komunalne skupnosti Jesenice tudi finančno podporo.

Pevski zbor je s kvalitetskimi nastopi popestril naše proslave. Uspešno je nastopil tudi na reviji pevskih zborov na Jesenicah.

Likovni in literarni krožek sta zelo uspešno sodelovala na natečajih: Ljubljanske banke, železniškega gospodarstva, Jugoslovanskih pionirskih igrah itd. Likovni krožek je pripravil samostojno razstavo za 8. marec. Pri agitaciji za drugi samoprispevek je likovni krožek delal risbe, plakate, napise in drug material, s katerim smo okrasili delovne organizacije, krajevno skupnost in šolo.

Dramski krožek je pripravil dve igri: Čarovnica, ki ni znala biti zlobna in Vzornih soprog. Gostovali so skoraj po vseh šolah v občini. V Mojstrani pa so imeli štiri predstave.

Šolsko športno društvo ima obsežno dejavnost. Najuspešnejša je košarkarska sekcija, ki je osvojila tri

prva mesta pri fantih ter dve drugi in eno prvo mesto pri dekletih. V tem šolskem letu so odigrali 43 tekem in le šest so jih izgubili.

Uspešno so delovali tudi nekateri drugi krožki, na primer, novinarski, tehnični, klub OZN, smučarski, planinski, folklor, taborniki in drugi.

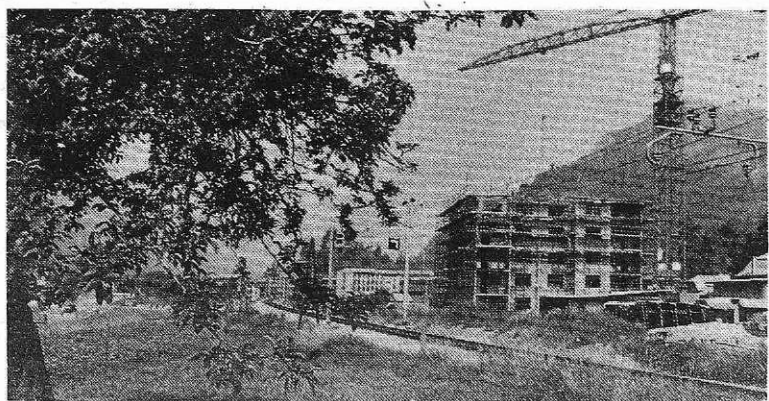
V naslednjem šolskem letu bi morali širše zasnovati dela v prometnem krožku, čebelarstvu, foto krožku in tehničnem krožku. Delo v teh krožkih je zahtevno in drago, zato bomo morali nuditi tudi boljše materialne pogoje. Želeli bi navezati tesnejše stike s Kovinsko opremo in LIP Mojstrana z namenom, da bi prevzeli pokroviteljstvo nad tehnično dejavnostjo.

Poleg dela v interesnih dejavnostih organiziramo na šoli tudi druge dejavnosti, kot so: tekmovanje za Finžgarjevo bralno značko, tekmovanje v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger, sodelujemo v tekmovalni Vesele šole, zbiramo star papir, organiziramo obrambni dan in tekmovalno v znanju s področja LO in družbene samozasčite, organiziramo zimsko in letno šolo v naravi, vsako leto organiziramo sprejem kurirčeve torbice in štafete mladosti, tekmujejo na temo Tito-revolucija-mir in še in še.

Na vse proslave in prireditve vabimo tudi starše in ostale prebivalce. Šola je odprta za vse. Posebno smo veseli sodelovanja s krajevno skupnostjo, s kulturno umetniškim društvom Jaka Rabič, s krajevno organizacijo zveza borcev NOV in drugimi organizacijami.

Z gotovostjo lahko trdimo, da je šola uvedla nekatere vsebine, ki naj bi jih imela celodnevna šola. Kljub temu, da imamo le 170 učencev, je dejavnost široko razvejana in trdno povezana s krajem. Od 17 mentorjev, ki jih imamo, je šest zunanjih sodelavcev, osem je učiteljev, trije pa so tehnični delavci na šoli. To kaže, da dejavnost šole ne leži le na učiteljih, temveč tudi na drugih delavcih in zunanjih sodelavcih. To je izredno razveseljivo in zagotavlja resnično podružbljanje vsebine dela v šoli.

Emil Brezavšek

Gradnja stolpičev na Koroški Beli (Foto I. Kučina)

V okviru praznovanja krajevnega praznika Žirovnice so v osnovni šoli Gorenjski odred Žirovnica pripravili srečanje borcev odreda, po katerem se šola imenuje. Ob tej priložnosti so v prostorih šole odprli tudi stalno razstavo o Gorenjskem odredu. Učenci šole že več let negujejo tradicije NOB na najrazličnejše načine, stalna razstava pa pomeni nov korak k ohranjanju in negovanju slavnih dni naše revolucionarne preteklosti. Učencem bo pri tem za vzgled prav junaška pot Gorenjskega odreda, ki je deloval na tem območju. Nedavnega srečanja borcev Gorenjskega odreda so se udeležili tudi borci Jeseniške čete Cankarjevega bataljona, ob tej priložnosti pa so borcem te čete podelili brošuro o bojih čete, ki jo je napisal Franc Konobelj-Slovenko. (Na sliki: Stalna razstava o Gorenjskem odredu v prostorih šole. Tekst in foto: J. Rabič)

SREČANJE Z UPKOJENCI IZ NOVE GORICE

Dolgoletno sodelovanje med upokojenci Javornika in Nove Gorice smo v lanskem letu še okrepili. Na zboru upokojencev Primorske, ki je bil na Lokvah, smo izmenjali listine o pobratenju. Tega zbora se je udeležilo kar 120 naših članov, kulturne skupine našega društva pa so izvedle skoraj celoten kulturni program. V listinah pobratenja, ki sta jih izmenjala predsednika obeh društev, je zapisano, da upokojence Nove Gorice in Javornika – Koroške Bele ne vežejo samo vezi sodelovanja po vojni, temveč nas veže skupno sodelovanje tudi med narodnoosvobodilno vojno, ko so se sedanji člani društev upokojencev borili za osvoboditev naše domovine in priključitev Primorske matični domovini. Veliko Gorenjcev se je borilo na Primorskem, pa tudi Primorcev, ki so preživeli kri po Gorenjski. Tako se je porajala potreba po skupnem sodelovanju tudi v povojnih časih.

Borci NOV iz obeh območij so se vsa ta leta srečevali na raznih proslavah in spominskih prireditvah. Iz tega se je rodila ideja o pobratenju.

ki smo jo lansko leto formalno potrdili.

Svečda pobratenje ne more biti samo trenutni akt, ampak moramo že utrjene vezi gojiti in razvijati naprej. Ena izmed oblik je, da vsako leto organiziramo izmenično srečanje upokojencev. Ker smo bili lansko leto mi na Lokvah, je letos naloga našega društva, da organiziramo srečanje pri nas.

Skupno s predstavniki odbora društva upokojencev iz Nove Gorice smo se dogovorili, da bo to srečanje 22. julija na Pristavi, ko bi tudi počastili štiridesetletnico vstaje slovenskega naroda.

Vabimo vse upokojence našega društva, kakor tudi upokojence drugih društev iz občine, da se tega srečanja udeležijo.

Upokojenci iz Nove Gorice bodo prišli z vlakom ob devetih, na Pristavi pa bo zbor ob 10. uri, ko bo kulturni program. Po programu bo tovariško srečanje. Ob slabem vremenu bo srečanje v domu društva upokojencev na Javorniku.

Prijave za udeležbo sprejemamo vsak torek dopoldne.

Za odbor: Stane Torkar

IZ TRENTE DO SAVICE

Že ves prvi teden poititnic smo se planinci menili o tem izletu, ko pa je v petek začelo deževati, smo skoraj obupali. Toda v soboto je sijalo sonce, ko smo se zbrali na avtobusni postaji. Avtobus za Trento smo siicer zamudili, a to ni posebno kvarilo našega navdušenja. Ni nam preostalo drugega, kot da se peljemo z »dolincem« do Kranjske gore – naprej pa peš do Trente. Do Mihovega doma smo se vsi hodili, kmalu pa smo ustavili nekaj avtomobilov, tako da se nas je približno polovica lahko peljala.

Na Vrščicu smo imeli malico, potem pa smo odšli naprej. Pod Vrščicem smo spet stopali dva avtomobila in peljali smo se do Kugyjevke spomenika. Do koče Zlatorog ni bilo več daleč in tako smo sredi popoldneva »priromali« k našim. Najhuji zamudniki so prišli okoli petih. Medtem smo se mi že zabavali ob raznih igrah.

Zvečer nismo in nismo zaspali, zato smo jutraj težko vstali. Vstali smo namreč že ob pol štirih in vsi zaspani smo se komaj vlekli proti Prehodavcem. Sonce je obsevalo le najvišje vrhove, v dolini je bil še prijeten hlad. Ob poti smo nabirali gozdne jagode. Pred zajtrkom so nam kar prijale, kajti jedli smo šele, ko je bilo že konec ceste in se je pričnela planinska pot. Po tej poti (mulateri) oskrbujejo kočo na Prehodavcih. Po njej je bilo prijetno hoditi in ker ni bila strma, smo velikokrat ubirali kar bližnjice. Vsak poteček nam je bil dobrodošel, da smo si ohladili razgreta telesa ali napolnili čutarice. Ko smo prišli malo višje, smo pod seboj zagledali ledenik, iz katerega se je vil poteček po vsej dolinici. Pogled se nam je ustavil tudi na nasprotni strani: Stenar, Križ, Prisojnik, Razor, Kriški podi, Luknja, na primorski strani pa kaninsko pogorje. Pot se je začela že prav pošteno vleči in komaj smo čakali, da bomo zagledali kočico. Po mnogih »ovinkih« smo jo res zagledali in kar sam od sebe se nam je pospešil korak. Enourni počitek nam je dobro del.

Se bi lenarili, vendar smo morali naprej. Videli smo prvo triglavsko jezero (pod Kanjavcem), drugo, tretje... Do koče pri Sedmerih triglaviških jezerih je bilo še dobro uro. Med potjo sem izvedela nekaj imen gora, ki se dvigajo v okolici: od Prehodavcev je na desni Lepo Spitje, na levi Zelna-rica, Velika in mala Tičarica in tako dalje.

Vročina je že začela ubijati našo živahnost, ko smo zagledali kočico. Zakadili smo se proti njej – komaj smo čakali, da sezu-jemo čevlje in nogavice in prezačimo noge. Nekateri so celo zakoračili v jezero, meni pa se je zdela voda preveč mrzla, zato sem raje ostala na suhem. Spet enourni počitek. Potem smo odšli proti zadnjemu triglavskemu jezeru. Praviyo, da je najlepše. Zaradi svoje barve nosi ime Crno jezero. Pot se je precej strmo spuščala in noge so nam kar same zdalevale ob kamne – ni se nam jih več ljubilo dvigovati. Še proti Komni se nam je komaj dalo pogledati. Pri jezeru smo imeli »mini počitek«. Pripravljali smo se na zadnjo preizkušnjo: pot čez Komarčo. Bila je res strma, skale so bile gladke, na najnevarnejših mestih je bila žična vrv. Pazili smo, kar se je le dalo in kmalu smo bili iz najnevarnejšega dela. Pot nam potem ni več delala težav. Čez nekaj časa smo bili že v dnu – pri slapu Sa-

vice. Avtobusa ni bilo in ni nam preostalo drugega, kot da gremo še do Zlatoroga. Ni bilo več daleč in ko smo zvedeli, da avtobus odpelje že čez pet minut, smo bili res veseli. Zdrenjali smo se v avtobus, se peljali do Lesc, potem pa z vlakom do Jesenic. Utrujeni in nenaspani smo prišli domov, toda mnogo bogatejši.

Sele ko hodimo v gore, se nam odkrije polna lepota gorenjskega sveta, ki nas vedno znova privablja v svojo mogočno tišino.

Barbara Malenšek
Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela

Eden zelo prizadevnih delavcev komunalnega podjetja Kovinar Jesenice, ki s svojim delom zelo veliko prispeva k urejenosti Jesenic, je Stefan Uršulin. Poleg rednega dela preuzema še dodatna dela, kot so striženje živih meja, plakatiranje in podobno. Zato ga najdemo pri tem delu ob delavniških popoldnih, ob sobotah in nedeljah. Ko se drugi vesele in zabavajo, on dela, naravnost hiti, ne da bi ga kdo nadzoroval, saj ima dodeljeno delo odmerjeno in tudi tako plačano. (Tekst in foto B. Blenkus)

SPOMINSKA KOMEMORACIJA PRI KURIRSKI POSTAJI GT-19

Člani krajevne organizacije ZB NOV Dvojce-Mojstrana so v soboto, 4. julija, na praznik dneva borca pripravili vsakoletno spominsko komemoracijo pri nekdanji kurirski postaji GT-19 v Karavankah nad vasjo Dvojce. Na tem mestu je 5. avgusta leta 1944 padlo šest kurirjev, ki so v Gornjesavski dolini organizirali zveze ter povezovali Gorenjsko, Primorsko in Koroško.

Komemoracije so se udeležili borci, učenci in drugi prebivalci. Zbranim je spregovoril Marjan Lotrič, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov Dvojce – Mojstrana. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovne šole 16. december Mojstrana, člani KUD Jaka Rabič in člani pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice. Prav upokojencem je treba izreči priznanje, ker se že več let udeležujejo te komemoracije. Čeprav je do tega mesta v Karavankah več kot ura hoje in čeprav niso več mladi, se vsako leto odzovejo vabilu in pridejo, da sodelujejo v kulturnem programu.

Po komemoraciji so se vsi zbrali še pri domačiji Sedučnik, kjer je sledilo tovariško srečanje ob prazniku dneva borca. J. R.

GORE SO DOLGO OPOZARJALE IN PRIZANAŠALE

Obiski navdušenih izletnikov, turistov, planincev, plezalcev in alpskih smučarjev v naših kopnih in še prav posebej zasneženih in v led vkovanih gorah se povečuje iz leta v leto. Gorski svet obišče vsako leto preko dva milijona domačinov in tujih obiskovalcev. Vzporedno z množično rekreativnim planinstvom, vrhunskim plezalnim športom in ekstremnim alpinizmom pa se na žalost množijo tudi manjše, težje in tudi smrtno nesreče.

Gorski reševalci iz šestnajstih gorsko reševalnih postaj (GRS) komaj utegnejo pravočasno pomagati številnim neprevidnim, brezskrbnim, predznanim, neizkušnim in slabo opremljenim obiskovalcem gora, ki se podajajo na izlete, ture in vzpone, za katere niso niti psihično in še mnogo manj fizično pripravljeni.

Leta 1979 so naši požrtvovalni, sposobni in nesebični gorski reševalci prinesli z gora 29 smrtno nesrečenih gornikov, lani se je zaradi velikih preventivnih posegov smrtno ponesrečilo v naših gorah sedem planincev manj. Z gora in še prav posebno iz kršljivih in prepadnih sten Julijskih Alp, Karavank in Savinjskokamniških planin na žalost vedno pogostejše prihajajo pojemajoči klici SOS - na pomoč.

»Pri sestopu mu je spodrsnilo v prepado,« »Pogrešanega so našli mrtvega,« »Smrt na Skrlaticu,« »Padel je v Loški zlebe,« »Spet dve, tri žrtve gore«... tako se vrste žalostna poročila z gora pomladi, poleti, jeseni in pozimi. In znova in znova beremo: »tragična smrtna nesreča neizkušenega plezalca,« »tragičen povratek mladega tabornika z gore,« »usodni zdrs po zasneženem in poldnevnem melišču. Poročila o nesrečah v gorah so si podobna. Nesreča se je pripetila zaradi neizkušenosti slabe opreme, preziranja težav in nevarnosti, precejevanje lastnega znanja, opreme in psihične ali fizične sposobnosti.

Enake poročila prihajajo tudi iz Dolomitov, Alp in drugih težjih in zahtevnejših gorskih skupin v Evropi, Ameriki in Aziji. Zgodovina planinskih nesreč se nenehno piše vedno večimi črkami.

Zadnje dni meseca decembra 1980 je snežni plaz objel v leden objem v francoskih Alpah pet članov gorske varnostne službe, s prvojanuarskega izleta v Kam-

niške planine se ni vrnil mladenič, po tridnevnem napornem iskanju so na zasneženih in poldnevni Jahorini našli smrtnega 17-letnega fanta, letos 12. januarja je sneži metej zametel sledi za dvema pogrešanima smučarjema... Konec januarja se je na Pohorju srečno končalo naporno iskanje pogrešanega 12-letnega osnovnošolca. Dva teden dni sta tavalta letos januarja po Savojških Alpah pri temperaturi minus 15 do 20 stopinj dva Francoza. 30. januarja se je pri zdrsnu na vrhu Vitranca smrtno ponesrečil enajstletni šolar iz Lesc. V mesecu februarju so bili sredi megle in snežnega neurja znova življenjsko ogroženi šolarji na Pohorju in mati in hči na Čemšenjski planini. Sredi meseca februarja je zahtevalo neprevidno plezanje v Brani letošnjo drugo smrtno žrtev. Gorski reševalci iz Prevalja pa so reševali v steni Velike Radehe. Na Šar planini je konec februarja snežni plaz pokopal šest izletnikov. Plazovi so sredi zime v prvih mesecih letošnjega leta življenjsko ogrožali smučarje, plezalce in alpiniste v Bosovi grapi v steni Brane, v Švici, v bližini Davosa pa je snežni plaz zasul v mesecu aprilu pet smučarjev.

Kljub temu, da komisija za GRS pri Planinski zvezi Slovenije nenehno resno opozarja na skrajno previdnost v gorah, se dogajajo posebno pozimi in v zgodnji pomladi številne nesreče. Igor Herzog je le slučajno ubežal nesreči v prvih dneh meseca junija v ostenju Travnika nad Planico. Na Skuti in Kamniških planinah je padajoče kamenje življenjsko ogrožalo mlado planinko iz Maribora...

Letos, ko stopamo v jubilejno leto naše GRS, moramo preventivno povečati obvezo znanje in previdnost vseh obiskovalcev gora. Zaježiti moramo številne lažjih, težjih in posebno smrtnih nesreč. Nepremišljenost, precejevanje in prehiteno razvoje, nezadostna oprema itd. so botrovala tudi pri smrtni nesreči mlade Zagrebčanke v slovenski smeri severne stene Triglav v nedeljo, 5. julija. Žalostna bilanca letošnjih zgodnjih smrtnih nesreč v gorah je resno opozorilo, da moramo biti v gorah vedno skrajno previdni. Ne precejujmo svojega znanja, sposobnosti in opreme in ne podcenjujmo številnih nevarnosti gora!

Uroš Zupančič

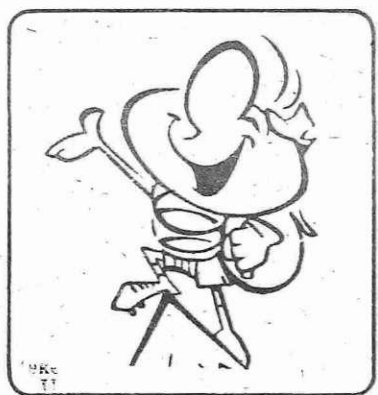
USPEL TRADICIONALNI BALINARSKI TURNIR

V počastitev dneva borca in praznika krajevnih skupnosti Plavž je balinarski klub Jesenice z družbenopolitičnimi organizacijami v soboto, 4. julija, pripravil in uspešno izvedel tradicionalni balinarski turnir. Odprli ga je in navzoče pozdravil Lojze Frelj, predsednik krajevnega odbora ZB NOV Plavž.

Tekmovanje, ki se ga je udeležilo enajst ekip, je trajalo nepretrgoma sedem ur. Na prvo mesto se je uvrstila ekipa osnovne organizacije ZSMS Plavž, druga je bila ekipa balinarskega kluba, tretja pa ekipa zveze borcev NOV. Prva ekipa je prejela prehodni pokal, člani prvih treh ekip pa zlato, srebrne in bronaste medalje.

Na četrto mesto se je uvrstila ekipa društva invalidov, peta je bila ekipa SZDL, šesta ženska ekipa SZDL, sedma ekipa krajevnih skupnosti, osma ekipa društva upokojencev, deveta ekipa gobarske družine, deseta ženska ekipa ZB NOV in enajsta ekipa ZRVS.

Tekmo je odlično vodil sodniški zbor, tehnični vodja pa je bil Marjan Strazišar. B. R.

IZLET NA KRIŠKO GORO

V nedeljo, 28. junija, zjutraj se je pokazalo težko pričakovano sonce izza Štola, zato smo kar navdušeno pričakovali avtobus, da nas bo odpeljal proti Kranju. Zbralo se nas je bolj malo mladih planincev, saj je v soboto še deževalo. V Kranju smo prestopili na avtobus za Golnik, kjer se je začela naša peš pot. Obhodili smo stavbe bolnice in park in se začeli vzpenjati po precej zarasli in strmi poti. Po gozdu nam ni bilo vroče, zato je pot kar hitro minevala. Po enourni hoji smo prišli v vasico Gozd. Na travniku malo nad vasjo smo počivali in se okrepčali ter pogledovali navzdol v vas. Ta vas stoji približno 850 m visoko in je precej oddaljena od drugih vasi. Med vojno je bila požgana in jo sedaj precej obnavljajo.

Nadaljnja hoja je bila še bolj zanimiva, saj je ob poti precej klopice za počivanje z raznimi napismi kot: Malo posesti in se razglej! Ali boš samo počival? Naravo opazuj z odprtimi očmi! itd. Ob poti je vse polno travniških cvetic, ki se razcvetajo v različnih barvah. Ko smo zagledali šele zadnjih sto metrov, ko smo dosegli sleme Kriške gore, 1582 metrov visoko. Pod kočo se je paslo precej ovac, naštel sem jih nekaj čez 80. V koči smo zigosali naše dnevnike in knjižice, nato pa se zabavali na gugalnici in podirali keglje. Kar dober razgled je bil v dolino, vrhovi gora pa so bili v megli razen Tolsti vrh, ki je le uro oddaljen. Pričakali smo tudi »planinskih krst«, saj nas je vse po vrsti s tovarišci vred udaril z vrvi šestletni Luka.

Do vasi Gozd smo se vračali po isti poti, nato pa zavili na desno po makadamski cesti v vas Križe. Med potjo smo se sladkali z jagodami. Luka nas je privedel na avtobusno postajo, kjer smo morali precej časa čakati avtobus, ki nas je srečno pripeljal domov.

Beno Zupančič

OBVESTILO ŠAHISTOM

Odbor šahovskega društva Jesenice obvešča svoje člane, da bo dom zaprt od 12. julija do 24. avgusta.

B. R.

V TEM TEDNU BOGAT PROGRAM V KOPALIŠČU UKOVA

V času, ko na Jesenicah ni večjih prireditev, se nam v tem tednu v kopališču Ukova obeta prava osvežitev. Marljivi člani pavalnega kluba Jesenice in komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice namreč organizirata teden plavanja.

Ta se je pravzaprav že pričel s pavalnim tečajem za začetnike, ki poteka od začetka tega tedna, končuje pa se 17. julija.

Danes ob 17. uri pa se bo pričela množična pavalna prireditev pod geslom »pri plavanju se dobimo«. Organizatorji upajo in pričakujejo, da se bo za preizkus pavalnih sposobnosti prijavilo kar največ občanov. Prvi bodo plavalni najmlajši (do 10. leta), ki bodo morali preplavati 25 m (širino bazena). Sledil bo preizkus za otroke od 10. do 15. leta, ki bodo plavalni na 50 m (dolžina bazena). Ženske bodo za uspešno opravljen preizkus morale preplavati 200 m, moški pa 300 m. Vsak udeleženec, ki opravi preizkus, prejme značko TRIM PLAVALEC.

Prijavite se lahko uro pred pričetkom prireditve na kopališču Ukova. V petek zjutraj bo v bazen skočil prvi plavalec letošnjega PVALNEGA MARATONA, ki bo trajal 36 ur. Ta tradicionalna prireditev pomeni vrhunec tedna plavanja. Šest plavalcev bo preizkušalo v 36 urah preplavati čim več kilometrov manjše se med seboj vsako uro. Upajmo, da bomo v soboto lahko pozdravili nov rekordni dosežek jeseniških plavalcev - rekreativcev.

Organizatorji vabijo ljubitelje plavanja, da se obeh prireditev udeležijo v čim večjem številu. Obenem pa ZTKO Jesenice in pavalni klub Jesenice vabita občane na rekreacijsko plavanje, ki bo vsak torek in četrtek od 19.30 do 21. ure.

B. R.

TRETJI PLAVALNI MARATON NA JESENICAH

Komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice v sodelovanju s pavalnim klubom Jesenice organizira tudi letos pavalni maraton, ki bo 10. in 11. julija v kopališču Ukova v počastitev krajevnega praznika KS Sava, občinskega praznika in štiridesetletnice vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Kakor je znano, je pavalni maraton pretekli dve leti potekal z željo po čim večji popularizaciji pavalnega športa v jeseniški občini, saj je počasi izgubljal tisti pomen, ki ga je imel pred leti. To poletje je bil storičen še korak dlje, saj bomo s to prireditvijo zaključili teden plavanja v naši občini (Hanžkov memorial, plavanje za Trim značko, začetek rekreacijskega plavanja in začetek pavalnega tečaja).

Udeleženci pavalnega maratona so letos podaljšali čas plavanja za šest ur in tako bodo 36 ur neprekinjeno plavali.

Veljalo bi omeniti, da so se priprave za maraton pričele precej zgodaj in da udeleženci že nekaj mesecev redno trenirajo. Treninje so bili v začetku le kondicijske narave, odkar pa je odprto kopališče pridno nabiralo kilometre tudi v vodi. Tako prireditve zahteva tudi precejšnje finančne izdatke. Največ denarja je bilo zbrano s prostovoljnimi delom celotne ekipe pavalnega maratona, poleg tega je veliko prispevala tudi železarna Jesenice. Potrebno pa je omeniti tudi prispevek ostalih delovnih organizacij in obrtnikov jeseniške občine.

Vabimo vas na prireditev, ki bo v kopališču UKOVA in se bo pričela v petek, 10. julija, ob 6. uri in bo trajala tja do sobote, 11. julija, do 18. ure. Letos bodo izmenoma plavali: Rado Tolar, Niko Brejc, Ljubo Spendov, Bojan Ravnikar, Janez Kržišnik in Beno Ramuš.

Mile Crnović

ZLATO IN DIAMANTI LEŠKIH LETALCEV

Izredno ugodni vremenski pogoji so v petek, 3. julija, omogočili leškim jadrnim letalcem doseči več izrednih pogojev za osvajanje zlatih in diamantnih športnih značk. Če več kot pet let ni bilo tako ugodnega vremena. Ves dan je pred bližajočo se fronto pihal močan južni veter, kar je pogoj, da so ob poboju Karavank zelo močno dvigala in da zrak vzvalovi več tisoč metrov visoko. Že na višinah tristo metrov nad Begunjo do Žirovnice so bila ta dva dvigovanja od treh do štirih metrov na sekundo, v večjih višinah nad gredi Karavank pa so se že pojavljali valovi z značilnimi podolgovatimi oblaki lentikularni. Na področju valov so bila dvigovanja od enega in tudi preko dveh metrov na sekundo.

Že v zgodnjih jutranjih urah je bilo dogovorjeno s kontrolno letenja na Brniku, da bodo letalski koridor pustili prost pod šest-tisoč metrov, kar je za športne letalce dovolj za doseganje diamantnih višin brez tveganja, da bi srečali potniško letalo. Jutranje napovedi so se hitro uresničevale in letalci so kar hitro našli sistem priključkov s poboja Štola na val, ki se je raztezal od Žirovnice preko Jesenic do Mojstrane, področje dobrega dvigovanja pa je bilo tudi nad Bledom. Na višinah preko dva tisoč metrov je hitrost vetra hitro naraščala in dosegla hitrosti preko 120 km na uro. S tako hitrostjo se je gibala celotna masa zraka do višin preko sedem tisoč metrov, morda pa tudi več, česar pa letalci niso mogli ugotoviti, ker so bile večje višine zanje prepovedane iz varnostnih razlogov.

Zlate športne značke so za jadrne letalce visoka priznanja, zlata značka s tremi diamanti pa je sploh najvišje športno priznanje, ki ga registira na osnovi dokumentov mednarodna letalska organizacija FAI. Eden od pogojev za osvajanje značke je tudi dosežena relativna višina po odpenjanju od vlečnega motornega letala. Za zlato značko je to 3000 m, za zlato z diamanti pa predstavlja višina 5000 m enega od treh diamantov tega najvišjega prizna-

nja. V Jugoslaviji je doslej osvojilo zlato značko s tremi diamanti samo dvajset športnih jadrnih letalcev.

Ko so letalci v petek, 3. julija, zvečer sprajali letala v hanger, je bil zbir dosežkov tak, da je bilo komaj verjeti. Dvajset letalcev je doseglo pogoj za zlato značko. Dosegli so višine med 3500 in 4800 m. Ta uspeh so dosegli: Viljem Ekar, Boris Kranjc, Čerin Tone, Vojteh Hladnik, Saša Gorjan, Franc Lajovic, Karel Cet, Matjaž Orožim in Mohar Srečo, vsi iz ALC ter trije letalci aerokluba Ljubljana, ki gostuje na leškem letališču: Boštjan Volk, Uroš Rumpert in Mitja Kovič. Zlato višino sta dosegla tudi mlada Leščana Matjaž Rizmarič in Roman Majkič, vendar brez barografa in za dosežek nimata pisnega dokumenta, brez katerega višina ni priznana.

Diamantno višino je doseglo devet letalcev, vendar je dvema zatajil barogram in veljavnost barograma bo morala preveriti še športna komisija. Dosežene višine so bile med 5460 in 6100 m in če pristajemo še petsto metrov nadomorske višine v Lescahu, je bila najvišja dosežena absolutna, oziroma nadmorska višina 6600 metrov. Diamantno višino so dosegli: Milan Jukič, Bojan Kadunc, Karel Cet, Srečo Mohor, Gabriel Pesjak, Stane Vrečko, Pavel Potocnik in Franc Resman, vsi iz ALC ter član AK Ljubljana Sašo Petek.

Prav gotovo pa je najpomembnejši dosežek Karla Četa, ki je z doseženo višino kompletiral zlato značko in kot četrti leški letalec tudi zlato značko s tremi diamanti. Pred njim so dosegli ta uspeh Frank Stručelj, Boris Praprotnik in Janez Pintar. Z doseženo višino so kompletirali zlato značko še trije Leščani: Viljem Ekar, Čerin in Vojteh Hladnik.

V zgodovini jugoslovanskega jadrnega letalstva se še ni zgodilo, da bi v enem dnevu dosegli toliko zlatih in diamantnih višin, verjetno pa celo v vsem letu ne. Zato je leški dosežek zares enkrat.

Leon Mesarič

LEŠKI PADALCI SO SE DOBRO PRIPRAVILI ZA LETOŠNJO SEZONO

Izredno lepo vreme v aprilu in maju je pripomoglo, da so leški padalci opravili do konca junija celoten program planiranih priprav za letošnjo tekmovalno. Osnovni cilj jim je poseg po najvišjih mestih na državnih prvenstvih in uvrstitev kar največ članov v državno reprezentanco.

Danes lahko že z gotovostjo trdimo, da je zamenjava generacije v ALC Lesce popolnoma uspešna. Mladinska ekipa je povsem enakovredna starejšim izkušenim padalcem in v disciplini skokov na cilj jih nekateri mladi (Iztok Jug, Benjamin Smid) celo prekašajo. Ravno disciplina skokov na cilj doživlja letos bistveno spremembo pri ocenjevanju točnosti doskoka v »nulo«. Dosedanja »nula« je imela premer deset centimetrov, po novem pa bo na mednarodnih tekmovaljih samo pet cm. Merjenje ni več samo ročno, ampak elektronsko do premera pol metra, tako da pri najboljnih ne bo več nesoglasij zaradi enega ali dveh centimetrov. Tudi Leščani so se opremili s tako elektronsko nulo in na njej tudi veliko trenirali. Kaže, da sta najbolje osvojila novo tehniko doskoka v tako majhen center mladina Jug in Smid. To sta dokazala na nedavnem klubskem preglednem tekmovalju, ki je veljalo za sestavo ekip za republiško padalsko prvenstvo. Jug je v osmih skokih kar štirikrat zadel »nulo« in zmagal v tej disciplini s 15 cm.

V disciplini figurativnih skokov je zdaj najboljši Branko Hrast, ker Buntič in Humar ne tekmuje več. Prijetno pa sta premetela mladina Smid z drugim in Božič s tretjim mestom. Stalni državni reprezentant Janez Safarič je bil šele četrti. Najboljši čas vseh štirih serij skokov je dosegel Smid z 8,2 sekunde. V skupni oceni obeh disciplin je zaslužen zmagal Benjamin Smid pred Brankom Hrastom in Janezom Safaričem. Safarič je bil do nedavnega član aerokluba Murska Sobota, letos pa je prestopil v ALC Lesce zaradi boljših pogojev za vadbo.

Skupno s klubskim je bilo tudi izbirno tekmovalje slovenskim mladincev za sestavo republiške reprezentance za tekmovalje na državnem prvenstvu v Beogradu. Za petčlansko vrsto se je potegovalo deset mladincev; šest iz ALC Lesce, dva iz AK Maribor in po eden iz AK Ptuj in AK Murska Sobota. Leški mladinci so bili boljši od ostalih in so si razdelili prvih šest mest v skupni oceni dveh disciplin.

V figurativnih skokih z višine 2000 metrov je bil najboljši Smid, med peterico Leščanov pa se je vrnil na četrto mesto samo Ptujčan Zlatko Čuš. V skokih na cilj s 1000 metrov so bili Leščani še uspešnejši in zasedli vseh šest prvih mest, kar je tudi odlično končno razvrstitev. Najboljši posameznik je bil spet Iztok Jug z vsega 19 negativnimi centimetri. Soliden je bil tudi Matjaž Lazar, ki je edini skočil kar dvakrat v pet centimetrski center, a je v enem skoku naredil grobo napako in pristal 355 cm od cilja. Po enkrat sta skočila v ničlo tudi Smid in Božič.

Na državnem prvenstvu bodo zastopali Slovenijo samo leški padalci, ki imajo tudi velike možnosti za osvojitve več kolajn.

REZULTATI: - Izbirna tekma - mladinci (10): figurativni skoki - 1.

B. Smid 17.1 sec., 2. R. Božič 19.5, 3. I. Jug 21.2 (vsi ALC), 4. Z. Čuš (AK Ptuj) 25.2, 5. D. Frank 26.1, 6. M. Lazar (oba ALC) 28.3, 7. Z. Spaninger (AK Mrb.) 28.5, 8. B. Jug (ALC) 28.6, 9. J. Korosec (AK Mrb.), 10. J. Pojbič (M. Sob.) 30.6. SKOKI NA CILJ s 1000 m - 4 skoki: 1. I. Jug 0.19 m, 2. D. Frank 0.77, 3. B. Jug 1.02, 4. M. Lazar 3.59, 5. R. Božič 4.61, 6. B. Smid (vsi ALC) 5.18, 7. J. Pojbič (AK M. Sob.) 7.92, 8. J. Korosec (AK Mrb.) 8.30, 9. Z. Spaninger (Mrb.) 9.87, 10. Z. Čuš (AK Pt.) 13.15. SKUPNA RAZVRSTITEV: 1. Iztok Jug, 2. - 3. Dušan Frank in R. Božič, 4. B. Smid, 5. M. Lazar, 6. B. Jug (vsi ALC), 7. Z. Čuš (Pt.) 8. Z. Spaninger, 9. S. Korosec (oba Mrb.), 10. J. Pojbič (M. Sob.).

KLUBSKA PREGLEDNA TEKMA ALC

- figur. skoki - 4 serije: 1. Hrast 34.5,

2. Smid 36.0, 3. Božič 37.6, 4. Safarič 37.8,

Intihar 47.1, 6. I. Jug 48.3, 7. - 8. Frank in

Medven 49.9, 9. Volarič 53.15, 10. Mirt 55.9,

11. B. Jug 56.8, 12. Pjafar. SKOKI NA CILJ:

1. I. Jug 0.16, 2. Smid 0.56, 3. Hrast 2.92, 4.

Safarič 3.29, 5. Mirt 4.78, 6. B. Jug 4.95,

6. Božič 4.95, 8. Frank 6.05, 9. Volarič 7.90,

10. Pjafar 9.02, 11. Medven 11.11, 12.

Intihar 11.48. Končna razvrstitev: 1. Smid,

2. Hrast, 3. Safarič, 4. I. Jug, 5. Božič,

6. Frank, 7. Mirt, 8. Volarič, 9. B. Jug, 10.

Intihar, 11. Medven, 12. Pjafar.

I. M.

Roman Božič hitro napreduje in se razvija v solidnega tekmovalca (Foto L. Mesarič)

GORENJA VAS : JESENICE (ČLANI) 81:93 (45:43)

Jeseničani so domače igralce v prvem polčasu podcenjevali in so polčas izgubili z dvema točkama razlike. V drugem polčasu so zaigrali bolj borbeno, k čemur so predvsem pripomogle menjave igralcev.

Domačini so poizkusili še s presingom, napadno posamično obrambo po celem

igrišču, vendar brez uspeha, saj so Jeseničani zlahka prehajali v napadno polovico in tam proti razredčeni obrambi dosegali koše.

S to zadnjo, ponovljeno tekmo prve gorenjske članske lige so Jeseničani končali prvi del tekmovalja, ki se bo nadaljevalo v začetku septembra.

KONČANE VSE GORENJSKE LIGE

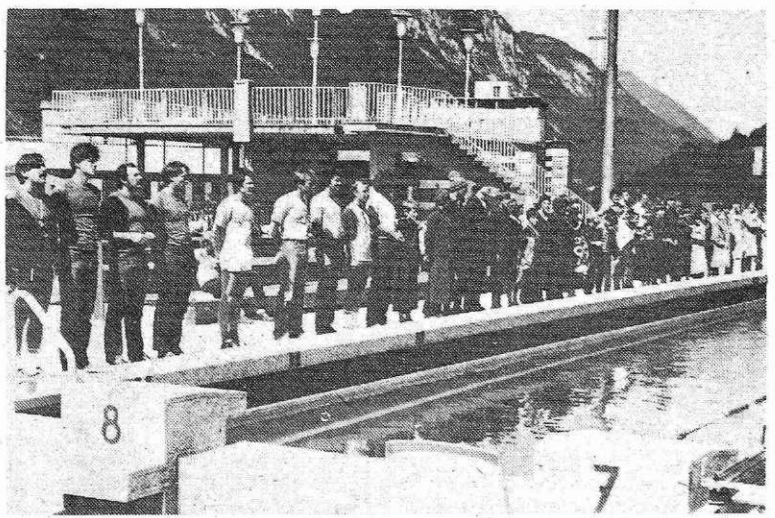
S tekmo članov proti Gorenji vasi se je končal prvi del tekmovalja v vseh gorenjskih ligah.

Člansko deklško ekipo čaka še prijateljsko srečanje s košarkaricami iz Kolina (ČSSR), ki vračajo lanskoletni obisk Jeseničank v tem mestu, ostali pa odhajajo na zaslužene počitnice. Tisti, ki bodo ostali doma, bodo na igriščih v Podmežakliji izpopolnjevali svojo tehnično in taktično znanje pod nadzorstvom trenerja.

Vsa moštva se bodo ponovno zbrala 3. avgusta, ko bodo pričeli s pripravami za drugi del tekmovalja v gorenjskih ligah. Članom in članicam bodo te tekme služile tudi kot uvodna srečanja pred slovenskima ligama, ki se bosta pričeli v začetku novembra.

Isto velja tudi za moštvo mladincev, seveda le v primeru, če bodo obdržali odlično prvo mesto, ko so si ga priborili v prvem delu tekmovalja.

MR

Udeleženci tekmovalja v plavanju za Hanžkov memorial (Foto B. Blenkuš)

ZA MEMORIAL DRAGA HANŽKA

V soboto, 4. julija, je bilo v kopališču na Ukovi drugo tekmovalje v plavanju v spomin na prizadetnega in uspešnega športnika Draga Hanžka. Za memorial so se pomerili mladinci in pionirji pavalnih klubov Jesenice in Radovljica.

V memorialni disciplini 100 M PRSNO MOŠKI se je pomerilo devet tekmovalcev. Na prva tri mesta so se uvrstili: Aleš Ježek, Tomaž Čilenšek, oba Radovljica in Miha Daksobler, Jesenice. V tej disciplini sta nastopili tudi dve mladinki; prva je bila Mojca Vidmar, Radovljica, druga pa Jazana Korošič, Jesenice.

V disciplini 50 M PRSNO so se pri pionirjih, ki jih je nastopilo pet, na prva tri mesta uvrstili: Uroš Pogačnik, Ivan Mitrovič, oba Jesenice in Rok Avšič, Radovljica. Pri pionirkah, ki jih je tekmovalo sedem, je bila prva Anita Praprotnik, druga Jasna Smajič, obe Radovljica, tretja pa je bila Sonja Šranc - Jesenice.

Na 100 M KRAVLJ, kjer je tekmovalo deset mladincev, je bil prvi Tomaž Čilenšek, drugi Tomaž Jarc, tretji pa Aleš Ježek, vsi Radovljica. Nastopili sta dve ženski. Prva je bila Tanja Čilenšek, druga pa Mojca Vidmar, obe Radovljica.

V disciplini 50 M KRAVLJ je tekmovalo sedem pionirjev. Prvi je bil Uroš Pogačnik, drugi Ivan Mitrovič, oba Jesenice, tretji pa Rok Avšič, Radovljica. V tej disciplini je nastopilo tudi pet pionirk. Na prvo mesto se je uvrstila Anita Praprotnik, druga je bila Urša Praprotnik, tretja pa Jasna Smajič, vse Radovljica.

Na 100 M HRBTNO se je pomerilo sedem mladincev. Prvi je bil Tomaž Čilenšek, drugi Tomaž Jarc, tretji pa Jure Šifart, vsi Radovljica. Pri mladinkah je nastopila samo Tanja Čilenšek iz Radovljice.

NA 50 M HRBTNO so tekmovali trije pionirji. Prvi je bil Uroš Pogačnik, Jesenice, drugi Rok Avšič in tretji Miha Vogelnik, oba Radovljica.

Tudi pri pionirkah so nastopile tri. Prva je bila Anita Praprotnik, druga Jasna Šranc, obe Radovljica in tretja Sonja Šranc, Jesenice.

Na 100 M DELFIN sta nastopila dva mladince. Na prvo mesto se je uvrstil Aleš Ježek, drugi pa je bil Tomaž Jarc.

Organizator prireditve je bil pavalni klub Jesenice, izvajalec pa odbor pavalnega maratona.

B. R.